

Heikentynyt ostovoima laskee palvelujen ja kuluttajatuotteiden menekkiä

TEOLLISUUSLIITON JULKAISUJA 1/2023

Toimialakatsaus 2023

1. Kolmasosa duunareista arvioi ostovoimansa heikkenevän
 2. Suhdanteet, näkymät ja ennusteet
 3. Suomen teollisuuden näkymät kansainvälisesti hyvät
 4. Metallialoilla tarjolla työtä ja vuokratyötä
 5. Kemianteollisuuden tuotanto laskusuunnassa
 6. Puutuotteiden vaisu kysyntä lisää lomautuksia
 7. Muun teollisuuden kuluttajatuotteet eivät mene kaupaksi
 8. Alkutuotanto entistä kestävämmällä pohjalla
 9. Palvelulliset alat kärsivät heikentyneestä ostovoimasta
- Liite: Toimialakohtaiset toteutumat ja ennusteet

Sisällys

1. Kolmasosa duunareista arvioi ostovoimansa heikkenevän	5
1.1. Hyvinvointi- ja luottamusindikaattorit	6
1.2. Neljäsosalla käyttövarat alle 2 000 euroa kuussa	7
1.3. Asuntolainaa joka toisella	7
1.4. Toimialakatsaus arvioi tulevaa ja kertoo toteutumista	8
2. Suhdanteet, näkymät ja ennusteet	11
2.1. Teollisuudenalojen näkymät	11
2.2. Teollisuusliiton suhdannebarometri	12
2.3. Työllisyyden kehitys	15
3. Suomen teollisuuden näkymät kansainvälisesti hyvät	17
3.1. Teollisuuden vaikeuksille monia syitä	17
3.2. Tuotos, työllisyys ja kilpailukyky	18
3.3. Suomen kehitys hyvä kansainvälisessä vertailussa	19
3.4. Osingonjako jatkunut huippulukemissa	20
4. Metallialoilla tarjolla työtä ja vuokratyötä	21
4.1. Tuotanto ja työllisyys metalliteollisuudessa	21
4.2. Metallien jalostus	24
4.3. Metallituotteiden valmistus	25
4.4. Koneiden ja laitteiden valmistus	27
4.5. Elektroniikkateollisuus	29
4.6. Sähkölaitteiden valmistus	30
4.7. Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus	31
4.8. Muiden kulkuneuvojen valmistus	32
5. Kemianteollisuuden tuotanto laskusuunnassa	33
5.1. Tuotanto ja työllisyys kemianteollisuudessa	33
5.2. Jalostettujen öljytuotteiden valmistus	35
5.3. Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	36
5.4. Lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus	37
5.5. Kumi- ja muovituotteiden valmistus	38

6. Puutuotteiden vaisu kysyntä lisää lomautuksia	39
6.1. Tuotanto ja työllisyys puutuoteteollisuudessa.....	39
6.2. Puutuotteiden valmistus.....	42
6.3. Huonekalujen valmistus.....	43
7. Muun teollisuuden kuluttajatuotteet eivät mene kaupaksi	45
7.1. Tuotanto ja työllisyys muilla teollisuudenaloilla	45
7.2. Kenkien ja nahkatuotteiden valmistus.....	47
7.3. Tekstiilien valmistus	48
7.4. Vaatteiden valmistus.....	49
7.5. Painaminen.....	50
8. Alkutuotanto entistä kestävämmällä pohjalla	51
8.1. Tuotannon ja työllisyyden kehitys alkutuotannon aloilla	51
8.2. Metallimalmien louhinta	52
8.3. Metsätalous ja puunkorjuu	53
8.4. Maatalous	54
8.5. Puutarha-ala ja viherrakentaminen	55
9. Palvelulliset alat kärsivät heikentyneestä ostovoimasta	57
9.1. Tuotannon ja työllisyyden kehitys palvelullisilla aloilla.....	57
9.2. Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	58
9.3. Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto	59
9.4. Jakelupalvelut	61
9.5. Pesulapalvelut	62
Liite: Toimialakohtaiset toteumat ja ennusteet	63

1. Kolmasosa duunareista arvioi ostovoimansa heikkenevän

ANU-HANNA ANTTILA JA SAMI MYLLYNIEMI

Tilastokeskuksen mukaan lokakuussa 2023 kuluttajahinnat olivat 4,9 prosenttia korkeammat kuin vuotta aiemmin. Kuluttajahintojen vuosimuutoksella tarkoitetaan inflaatiota. Vuonna 2022 lokakuussa inflaatio oli 8,3 prosenttia. Näin ollen kahdessa vuodessa kuluttajahinnat ovat nousseet reippaasti. Ostovoima laskee, kun tuotteiden hinnat nousevat ja palkat eivät pysy nopeasti kiihtyvän inflaation perässä.

Vuoden 2023 alussa asumisen, ruoan, energian ja monen muun kuluttajatuotteen hinnat kapusivat todella korkeiksi. Vuoden mittaan etenkin asuntolainojen ja kulutusluottojen korot nousivat. Moni jätti uuden asunnon tai remontoinnin haaveilun tasolle. Sähkön hinta nousi talvella yli kipukynnyksen.

Keski-ikäinen naisjäsen toteaa Ostovoimakyselyssä tilanteestaan: "Vaikka jostain säästäisi, niin se valu hukkaan koko ajan nousevien elinkustannusten takia. Kohta tulossa vuokrankorotukset, autopaikan korotukset, suurenevat vesilaskut..." Keski-ikäinen miesjäsen kertoo perheensä selviävän "yleensä nippanappa" menoista: "Korkea vuokrankorotus oli viimeinen niitti, pakko muuttaa kohta halvemman vuokran perässä. Nyt olemme tiukoilla. Määräaikainen kallis sähkösopimus vie loput löysät."

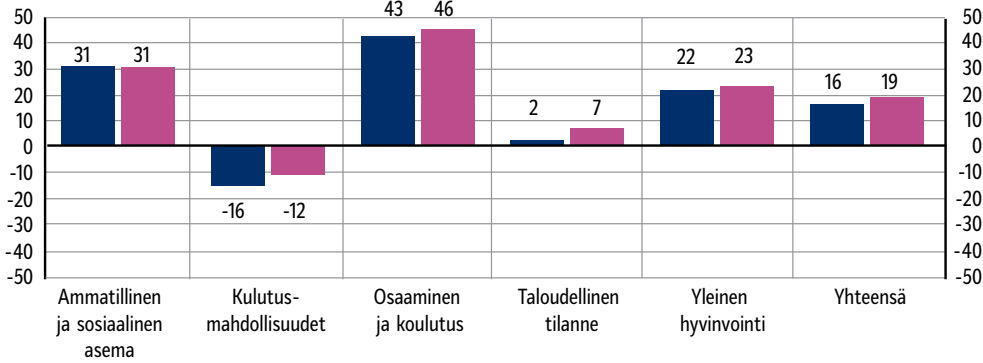
Teollisuusliiton tuore Ostovoimakysely kertoo mihin duunarin käyttövarat riittävät. Sähköisenä lokamarraskuussa 2023 toteutettuun kyselyyn vastasi kaikkiaan 2 941 jäsenpanelistia. Vastausaktiivisuus nousi erittäin korkeaksi (67 %).

Ostovoimakyselyssä joka viides (19 %) arvioi taloudellisen tilanteensa olevan huono, hyvänä sitä pitää neljäsosa (26 %) ja siltä väliltä noin puolet (55 %) vastaajista. Lisäksi panelisteilta pyydettiin arviota siitä, minkälainen on heidän taloudellinen tilanteensa 12 kuukauden päästä. Luottamus parempiin aikoihin on duunareilla edelleen melko heikko.

Hallitusohjelman vuoden 2024 leikkaukset kohdistuvat etenkin ansioturvaan ja asumistukeen. Heikennykset vaikuttavat eniten pientuloisten, työttömien, lomautettujen ja yksin-asuvien toimeentuloon. Leikkausten lisäksi myös heikentyneet työllisyysnäköymät voivat vaikuttaa siihen, millaiseksi on arvioinut taloustilanteensa ja ostovoimansa kehittyvän. Esimerkiksi keski-ikäinen miesjäsen on huolissaan: "Vaikeeta on ensi talvi, kun tammikuun alussa alkaa lomautus."

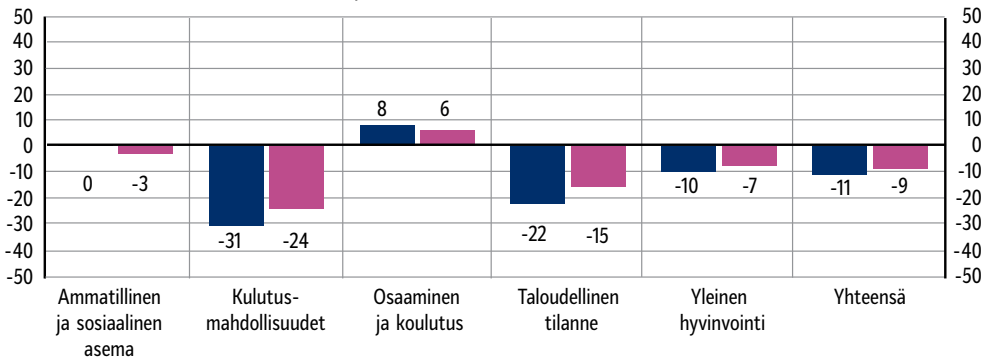
Kuvio 1

Hyvinvointi-indikaattori (2022 ja 2023)

Kuvio 2

Luottamusindikaattori (2022 ja 2023)

Indikaattorit on muodostettu seuraavista kahdesta kysymyksestä:

- 1) Minkälaiseksi kuvailisit elämäntilanteesi tällä hetkellä seuraavien asioiden kohdalla? (hyvä/siltä väliä/huono)
- 2) Arvioi, millainen on elämäntilanteesi 12 kuukauden kuluttua nykyiseen verrattuna (parempi/samanlainen/huonompi)

Luvut on laskettu vähentämällä myönteisten vastausten (hyvä/parempi) prosenttiosuudesta kielteisten vastausten (huono/huonompi) prosenttiosuus. Kumpikin indikaattori voi siis saada arvoja välillä [-100, 100].

■ 2022
■ 2023

Lähteet: Ostovoimakyselyt 2022 (N=2 004) ja 2023 (N=2 941)

1.1. HYVINVOINTI- JA LUOTTAMUSINDIKAATTORIT

Jäsenpanelistien arviot omasta hyvinvoinnistaan ja odotuksistaan koskevat eri elämänalueita. Niistä on muodostettu kaksi indikaattoria, jotka kertovat hyvinvoinnista ja luottamuksesta. Hyvinvointi- ja luottamusindikaattorien tunnusluvut on laskettu siten, että myönteisten vastausten prosenttiosuudesta on vähennetty kielteisten vastausten prosenttiosuus; hyvinvoinnin ja luottamuksen tunnusluvut asettuvat näin -100 ja +100 välille. (Ks. Kuviot 1. ja 2.)

Vuoden 2023 hyvinvointi-indikaattori osoittaa, että jäsenpanelistit näkevät hyvinvointinsa enemmänkin hyvänä kuin huonona. Selvä poikkeus on kulutusmahdollisuudet, jotka edelleen moni kokee kehnoksi. Myös taloudellinen tilanne poikkeaa tasoltaan muista. Hyvinvointi on indikaattorin mukaan pysynyt vuodessa vakaana. Jos muutoksia on, ne ovat pieniä ja kaikilla elämänalueilla hienoisesti kohti parempaa.

Luottamusindikaattori puolestaan kertoo siitä, millaisen odottaa oman tilanteensa olevan vuoden päästä. Nämä odotukset ovat pääosin melko synkkiä. Useimmilla elämänalueilla enemmistö arvioi oman tilanteensa huononevan. Erityisen heikkoina jäsenpanelistit näkevät taloudellisen tilanteensa ja kulutusmahdollisuuksiensa kehityksen. Vuoden 2023 tulokset eivät kuitenkaan ole aivan yhtä pessimistisiä kuin edellisvuonna.

Vuosien 2022 ja 2023 Ostovoimakyselyt toteutettiin 12 kuukauden välein loka-marraskuussa. Näin on mahdollista tarkastella, kuinka hyvin odotukset osuivat kohdalleen. Ensinnäkin luottamus oman hyvinvoinnin kehittymiseen oli vuonna 2022 heikompaa, kuin miltä vuoden 2023 tilanearvio näyttää. Vuotta aiemmin moni arvioi ostovoimansa heikkenevän. Vuoden 2023 kysely näyttää, että synkät arviot eivät toteutuneet kaikella painolla.

Jos arvio taloustilanteen kehityksestä on toteutunut kielteisempi, tämä voi selittyä pitkälti vuoden takaisella huolella sähkön hinnasta ja riittävydestä talvipakkasten lähestyessä. Loppuvuonna 2022 manattiin jopa sähkön loppumista ja katkoja. Ehkäpä juuri siksi kyselytulokset näyttävät merkkejä varautumisesta pahimpaan.

1.2. NELJÄSOSALLA KÄYTTÖVARAT ALLE 2 000 EUROA KUUSSA

Enin osa Ostovoimakyselyn 2023 vastaajista on työssä (86 %). Työssäkäyvistä lähes kaikki (92 %) työskentelivät kokoaikaisesti vakituisissa työsuhteissa. Loput vastaajista (14 %) ovat kyselyajankohtana olleet joko työttömänä, lomautettuna tai esimerkiksi vanhempainvapaalla. Vastaajien kotitaloudet ovat tyypillisesti yksinasuvien tai kahden aikuisen talouksia.

Ostovoimakysely kertoo, mitä duunaritalouksissa jää kuukaudessa käteen verotuksen jälkeen. Osaa vastaajista voidaan kutsua työtä tekeviksi köyhiksi (10 %), sillä heillä rahaa jää käyttöön verojen jälkeen alle 1 000 euroa kuussa. Neljäsosalla (25 %) kyselyyn vastanneiden kotitalouksista rahaa menoihin jää 1 000–1 999 euroa kuukaudessa. Talous on tiukimmilla etenkin alle 36-vuotiaiden, naisten ja yksinasuvien kotitalouksissa.

Duunariköyhyys alkaa näkyä, kun palkka ei riitä. Vanhempi miesjäsen toteaa, että "asuminen, ruoka ja polttoaine vievät valtaosan tuloista". Nuori naisjäsen puolestaan kertoo: "En voi tinkiä asumisesta, koska halvempaa ei oikein löydy. Teen kokoaikaista työtä, mutta palkka on liian pieni". Mitään ylimääräistä kuluja ei saa ilmetä.

Monien taloustilanne on haavoittuva. Peräti 64 prosenttia oli täysin samaa mieltä siitä, että 250 euroa vähemmän kuussa tekisi elämästä taloudellisesti selvästi hankalampaa. Talous on monella tiukalla. "Yleensä selviämme hyvin. Mutta jos menee rikki yhtäkkiä jokin paljon maksava, joudumme ottamaan kulutusluottoa", kertoo keski-ikäinen naisjäsen.

Noin joka neljännellä (23 %) kotitalouksien käyttövarat ovat 2 000–2 999 euroa ja yhtä monella (23 %) 3 000–3 999 euroa. Näissä kotitalouksissa on tavallisesti kyse kahden palkansaajan taloudesta. Jos kaikki tulot laitetaan suuruusjärjestykseen, on keskimäinen arvo (mediaani) noin 2 500 euroa. Parhaiten tienaavat ovat miehiä ja keski-ikäisiä. Puolet 36–55-vuotiaista miehistä asuu kotitalouksissa, jossa käteen jää vähintään 3 000 euroa.

Jäsenpanelisteilta kysyttiin arviota siitä, miten käyttövarat riittävät. Yli puolet (55 %) vastaajista pitää käyttövarojensa määrää riittämättömänä: tavanomaiset menonsa saa katettua pienin vaikeuksien 32 prosenttia, vaikeuksia on 16 prosentilla ja suuria vaikeuksia 8 prosentilla. Viidesosa selvää

menoista helposti tai hyvin helposti (20 %) ja neljäsosa melko helposti (25 %).

Käyttövarojen riittävyyden kokemukseen vaikuttaa talouskukkaron suuruus mutta myös vastaajan ikä. Melko helposti saa kaikki kuukausimenonsa hoidettua vain noin kolmasosa alle 36-vuotiaista (37 %) ja puolet yli 55-vuotiaista (53 %). Iäkkäimmillä ei enää ollut asuntolainaa menoeränä yhtä yleisesti kuin nuoremmilla.

Nuorilla ja keski-ikäisillä on selvästi eniten menoja, jos perheessä on alle 18-vuotiaita lapsia huollettavana. Varsinkin jos lapsia on enemmän kuin kolme, voi olla vaikeaa saada kahdenkin palkansaajan tulot riittämään. Ostovoimakyselyssä parhaimmaksi taloustilanteensa kokevat ne pariskunnat, joilla ei ole alaikäisiä lapsia. Kaikkein vaikeimmaksi taloustilanteensa kokevat yksinhuoltajat.

Erityisesti alle 1 000 euron kuukausibudjetilla sinnittelevät ovat muita pessimistisempiä, kun tarkastellaan omia arvioita talouden ja ostovoiman kehittymisestä. Myös työttömät näkevät vuoden päässä odottavan vielä huonommat ajat. Kaikkein synkimmin tulevaisuuteen katsovat ne teollisuusliittolaiset, jotka kertoivat saaneensa tavanomaiset menonsa katettua suurin vaikeuksin. Tämä ei koske vain taloutta ja kulutusmahdollisuuksia vaan kaikkia kysytyjä osa-alueita, myös yleistä hyvinvointia.

1.3. ASUNTOLAINAA JOKA TOISELLA

Mikä sitten neuvoksi, jos tulot eivät riitä? Ostovoimakyselyssä jäsenpanelisteilta kysyttiin, mistä he olisivat valmiita tinkimään, mikäli kotitalouden rahatilanne on heikentynyt. Säästökohteiksi mainitaan yleisimmin kodin tavarat ja laitteet (87 %), vaatetus ja jalkineet (75 %) sekä vapaa-aika (66 %).

Osa vastaajista toteaa joutuvansa tinkimään perustarpeistaan. Perustarpeilla tarkoitetaan niin kutsuttuja välttämättömyyshyödykkeitä, kuten asumista, ruokaa, sähköä ja liikkumista. Asumiseen liittyvistä kuluista on valmis tinkimään kymmenesosa (10 %). Huomattava osa (45 %) vastaajista kertoo myös laskeneensa kotinsa lämpötilaa säästösyistä.

Ruoasta on valmis tinkimään lähes joka kolmas (29 %). Vuoden 2023 aikana ruoan ja energian hinnat ovat vaihdelleet kuukausittain melkoisesti. Inflaatio on vuodessa nostanut ruoan (+4 %) ja

asumisen (+6,7 %) hintoja, kertoo Tilastokeskus lokakuussa 2023. Lainojen ja luottojen korot ovat nousseet vuodessa selvästi. Jäsenpanelisteista puolella (50 %) on asuntolainaa ja lähes yhtä usealla kulutusluottoja (46 %).

Velallisilta kysyttiin, miten he selviävät lyhennyksistä ja koroista. Kolmasosa (30 %) arvioi velkakulunsa melko suuriksi ja joka kymmenes (8 %) piti omia velkakulujaan kohtuuttomina. Enemmistö (62 %) arvioi lainakulunsa kuitenkin kohtuullisiksi. Todella harva tuumii ottavansa asuntolainaa (1 %) tai kulutusluottoja (1 %) kuuden kuukauden sisällä. Täysin velattomia vastaajista on reilu neljännes (27 %). Jotkut ovat menettäneet luottotietonsa (3 %).

Liikenteestä on säästetty mikä on voitu. Melko moni (39 %) arvioi voivansa tehdä näin. Liikennekuluja kertyy väkisinkin työmatkoista: selvä enemmistö taittaa työmatkat omalla autollaan (82 %). Bensaa kuluu ja kuluja kertyy, sillä puolella (53 %) yhden-suuntainen työmatka on 10–49 kilometriä ja kymmenesosalla (10 %) yli 50 kilometriä. Jotkut (5 %) leikkaavat kuluja kulkemalla kimpakkyydillä töihin.

Vuonna 2024 polttoainevero laskee hieman. Vaikutukset työmatkakuluihin ovat monelle kuitenkin vaatimattomat. Verotuksessa työmatkavähennyksen omavastuu kiristyy 150 eurolla. Tämä syö osataan duunarin ostovoimaa.

1.4. TOIMIALAKATSAUS ARVIOI TULEVAA JA KERTOO TOTEUTUMISTA

Toimialakatsaus julkistetaan kerran vuodessa joulukuussa. Yleensä syksyllä tätä katsausta aiemmin ilmestyy palkkakatsaus; poikkeuksena kuitenkin vuosi 2023, jolloin Tilastokeskuksen palkkarakennearineisto viivästyi loppuvuoteen. Toimialakatsaus on apuna, kun halutaan vertailla yksittäisten yritysten kehitystä koko toimialan kehitykseen. Palkkakatsauksessa puolestaan kerrotaan palkankehityksestä Teollisuusliiton eri aloilla ja julkaistaan alakohtaisia palkkatilastoja.

Katsauksissa käytetään toimialoja koskevassa jaottelussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL2008) mukaista aineistoa. Kaikkiaan Teollisuusliiton piiriin kuuluu yli 30 toimialaa, eivätkä ne kaikilta osin ole yksi yhteen liiton sopimusalojen kanssa. Niitä on toinen mokoma.

Tutkimusyksikkö hyödyntää toimialoittain saatavaa tietoa monipuolisesti. Teollisuusliiton piiriin kuuluvilta toimialoilta saatava tieto järjestetään kuuteen pääluokkaan. Ne ovat: 1. Metalliteollisuus, 2. Kemianteollisuus, 3. Puutuoteteollisuus, 4. Muu teollisuus, 5. Alkutuotanto ja 6. Palvelulliset alat. Tätä toimialaluokitusta käytetään kaikissa tutkimusyksikön tietojulkaisuissa.

Katsauksen lähteenä on käytetty Tilastokeskuksen Kansantalouden tilinpitoa ja Teollisuustilaston uusimpia saatavilla olevia tietoja sekä Tullin ulkomaankauppatilastoja ja Alma Talentin Analysointirintuoreimpia yritystietoaaineistoja.

Tilasto- ja tutkimustietoa ammennetaan tarvittaessa muiden tiedontuottajien tietotuotteista. Esimerkiksi Kansallisen Mediatutkimuksen ja Verianin (entinen Kantar Public) tuottamia tilastotietoja on käytetty painoalan kohdalla. Moottoriajoneuvojen kaupan osalta taas on hyödynnetty muun muassa Autoalan tiedotuskeskuksen ja Traficomien tilastotietoja. Alkutuotannon lukuja saadaan Luonnonvarakeskuksen (LUKE) tilastoista.

SUHDANNEKYSELY NELJÄNNESVUOSITTAIN

Tutkimusyksikössä seurataan systemaattisesti talouden ja työllisyyden suhdanteiden kehitystä. Eri-laiset tilastot ilmestyvät auttamatta viiveellä. Siksi tutkimusyksikössä tuotetaan ajantasaisempaa tietoa pääluottamusmiehillä lähetetyn suhdannekyselyn avulla. Kyselyvastausten pohjalta voidaan myös ennakoita tulevaa, mihin tilastot eivät useinkaan pysty.

Suhdannekysely toteutetaan neljästi vuodessa: tammikuussa, huhtikuussa, elokuussa ja marraskuussa. Sähköinen kysely lähetetään kaikille liiton pääluottamusmiehillä. Kyselyssä pääluottamusmiehet antavat arvionsa työpaikkansa työllisyyden ja tuotannon tilasta 3 kuukautta aiemmin ja 3 kuukautta eteenpäin. Suhdannekyselyn tulokset ovat arvioita – ja siten suuntaa antavia. Kuitenkin ruohonjuuritasolta saatavat kyselytiedot ovat osoittautuneet hyvinkin tarkoin ja hyödyllisiksi, siksi niitä hyödynnetään tehtäessä toimialakohtaisia ennusteita.

Suhdannekyselyn vastausten avulla laaditaan myös Teollisuusliiton suhdannebarometri ([ks. luku 2.2.](#)).

TOIMIALAN TUNNUSLUVUT TIETOLAATIKOISSA

Jokaisen toimialan pääsivulle ovat tutkimusyksikön asiantuntijat hahmotelleet yleisarvionsa alan tilanteesta ja näkymistä. Pääsivun jälkeen keskitetään huomio yksittäisiin toimialoihin. Luvuissa tarkastellaan kunkin toimialan tuotannon ja työllisyyden kehitystä sekä työpaikkayrityksiä ja niiden tilanteita perustuen tuoreimpiin tietoihin.

Jokaisen toimialan keskeisimmät tiedot ja tunnusluvut löytyvät sivun alusta erillisestä tietolaatikosta. Koska toimialoja koskevat tiedot vaihtelevat, niitä kuvaavat kuviot on räätälöity alan luonteen mukaisesti. Esimerkiksi teollisuudessa vienti on olennaista, mutta autokaupassa tai pesulapalveluissa sitä ei ole.

Teollisuuden toimialojen tietolaatikat ovat kaikkein laajimmat. Teollisuuden toimialoja koskevasta laajemmasta tietolaatikosta löytyvät seuraavat tunnusluvut. Ensin mainitaan toimialaa koskevat sopimusalat, sitten tässä järjestyksessä esitellään keskeiset tunnusluvut (suluissa lähde): tuotteet ja tärkeimmät asiakkaat (Teollisuusliiton tutkimusyksikkö), työllisten määrä ja tuotanto (Tilastokeskus/Kansantalouden tilinpito), liikevaihto, yritysten määrä, kannattavuus ja vakavaraisuus (Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto) ja vientimaat ja tavaravienti (Tulli).

Tuotannon osalta annetut tiedot on suhteutettu tehdasteollisuutta kokonaisuudessaan kuvaaviin arvoihin. Kannattavuuden ja vakavaraisuuden osalta annettuja tietoja verrataan teollisuuden keskiarvoihin. Viennin osalta toimialan vientiä verrataan Suomen koko tavaravientiin.

Suppeampi tietolaatikko löytyy joidenkin teollisuudenalojen, alkutuotannon ja palvelullisten alojen sivuilta. Suppeammassa tietolaatikossa löytyvät nämä tiedot: Ensin mainitaan toimialaa koskevat sopimusalat. Sen jälkeen tässä järjestyksessä esitellään keskeiset tunnusluvut (suluissa lähde): tuotteet/palvelut ja tärkeimmät asiakkaat (Teollisuusliiton tutkimusyksikkö), henkilöstömäärä, liikevaihto ja yritysten määrä (Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto) ja kannattavuus (Alma Talent Analysointipalvelu).

Kannattavuuden ja vakavaraisuuden osalta toimialan yrityksille annetaan sanallinen arvio kolmiportaisella asteikolla heikko, tyydyttävä tai hyvä. Näitä napakasti esiteltyjä tietoja ja arvioita voi lukea seuraavalla tavalla: Toimialan yritysten kannattavuudesta kertoo nettotulos. Nettotulosprosenttia voidaan teollisuuden aloilla pitää hyvänä, jos se on yli 5 prosenttia. Kun nettotulos jää alle 5 prosentin mutta pysyttelee kuitenkin nollan yläpuolella, taso on tyydyttävä. Heikosta kannattavuudesta kertoo nollassa tai sen alittaminen.

Niiltä toimialoilta, joilta tunnuslukuna on mukana myös vakavaraisuus, esitellään tietolaatikossa kunkin toimialan yritysten omavaraisuusaste. Sanallisen arvion antamisessa on käytetty seuraavia kriteerejä: Omavaraisuusaste on hyvä, jos se on yli 40 prosenttia. Jos se jää 20–40 prosenttiin, tasoa voidaan pitää tyydyttävänä. Heikosta tasosta kertoo, jos omavaraisuusaste on alle 20 prosenttia.

Toimialakatsaus on toteutettu tutkimusyksikön asiantuntijoiden yhteistyönä. Jokaisen luvun kohdalla löytyy kirjoittajan nimi. Tarkemmat kysymykset ja muut tiedustelut voi näin kohdentaa oikealle asiantuntijalle. Seuraava toimialakatsaus ilmestyy loppuvuonna 2024. Toimialakatsauksen lisäksi Teollisuusliiton tutkimusyksikkö julkaisee talouden ja työllisyyden näkymiä sekä toimialatietoa Teollisuusliiton nettisivuilla.

Toivomme Teollisuusliitto ry:n toimialakatsauksesta olevan teille hyötyä. Otamme mielellämme vastaan palautetta ja ehdotuksia katsausten kehittämiseksi.

Helsingissä 15.11.2023

Anu-Hanna Anttila, tutkimuspäällikkö
(*työllisyys, talous, barometri ja kyselyt*)

Timo Eklund, erikoistutkija
(*toimialaseuranta, talous, ennusteet ja barometri*)

Mika Kärkkäinen, erikoistutkija
(*toimialaseuranta, ennusteet ja pörssiyyhtiöt*)

Sami Myllyniemi, erikoistutkija
(*jäsenpaneelikyselyt*)

Markus Raninen, tilastotutkija
(*kuviot, taulukot, barometri ja kyselyt*)

Matti Roitto, erikoistutkija
(*toimialaseuranta ja ennusteet*)

2. Suhdanteet, näkymät ja ennusteet

ANU-HANNA ANTTILA, TIMO EKLUND, MIKA KÄRKKÄINEN,
MARKUS RANINEN JA MATTI ROITTO

Teollisuusliiton tutkimusyksikkö tekee pitkäjänteistä toimialaseurantaa, johon kuuluu myös tuotannon ja työllisyyden näkymien arviointi. Metall-, kemian- ja puutuoteteollisuuden osalta näkymiä hahmotetaan kahdella eri aikajänteellä.

Ensinnäkin toimialakatsauksessa esitetään edellisvuoden toteutuman lisäksi ennusteet, jotka koskevat kuluvan ja seuraavan vuoden näkymiä. Teollisuuden tuotantoa ja työllisyyttä koskevat arviot perustuvat asiantuntijoiden pitkäjänteiseen toimialaseurantaan. (Ks. luku 2.1.)

Vuositaso on kuitenkin sangen pitkä aika, sillä yritysten ja erityisesti pörssiyritysten tulosta mitataan neljännesvuosittain (Q1–Q4). Globaalin kvartaalitalouden näkymiä on ollut hankala ennustaa myös erilaisten kriisien vuoksi. Sen vuoksi tutkimusyksikkö on rakentanut Teollisuusliiton suhdannebarometrin, joka kertoo tulevan vuosineljänneksen eli seuraavien kolmen kuukauden näkymistä. Suhdannebarometrin tiedot kerätään suoraan kentältä: saldoluovut lasketaan pääluottamusmiesten suhdannekyselyssä antamien arvioiden pohjalta. (Ks. luku 2.2.)

Teollisuusliiton suhdannebarometrin tieto tuotetaan The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveysin ohjeita soveltaen. Tuotantoa ja työllisyyttä koskeva kysymyksenasettelu on sama ja painotuksen periaatteet yhtäläiset. EU-maita koskevan yritystiedon keruussa tämä ohje on käytössä, esimerkiksi EK:n suhdannebarometri tuotetaan kyseiseen ohjeistoon perustuen.

Suhdannekysely toteutetaan neljästi vuodessa (tammi-, huhti-, elo- ja marraskuussa). Myös suhdannetilanteesta ja näkymistä kertova suhdannebarometri julkistetaan neljännesvuosittain. Tässä katsauksessa esitetään niistä koonti.

2.1. TEOLLISUUDENALOJEN NÄKYMÄT

Metalliteollisuus pärjasi hyvin kesään 2023 asti, mutta puutuoteteollisuuden tilanne on heikentynyt voimakkaasti kesästä 2022 alkaen. Myös kemian-teollisuuden suhdanne on heikentynyt vuonna 2023, edellisvuosi meni hyvin.

Kesällä 2023 korot nousivat, tilauskirjat ohenivat, vientikysyntä heikkeni ja rakennusala oli ajautunut ahdinkoon. Nämä synkensivät teollisuuden näkymiä. Kehnommat ajat olivat edessä myös useammilla niistä toimialoista, joilla oli mennyt hyvin. Teollisuusliiton tutkimusyksikkö ennustaa metalliteollisuuden tuotannon kasvun jäävän nolnaan vuonna 2023. Kemian- ja puutuoteteollisuuden tuotantomäärä laskevat.

Vuosi 2024 alkaa teollisuuden osalta synkissä merkeissä, mutta suhdannetilanne paranee selkeästi kesästä alkaen. Metalliteollisuuden tuotanto jää koko vuoden osalta miinukselle. Kemianteollisuus kirii takaisin vuoden 2023 menetyksiä. Puutuoteollisuudessa vuosi 2024 on tuotannon osalta jo kolmas huono vuosi peräjälkeen.

METALLITEOLLISUUS

Teollisuusliiton tutkimusyksikkö arvioi, että vuonna 2023 metalliteollisuuden tuotannon määrän kasvu pysähtyy, vaikka alkuvuosi sujui vielä hyvin. Tilauskirjat ovat ohentuneet ja rekrytoinnit vähentyneet. Vienti ei vedä, sillä heikko suhdannetilanne ulottuu Suomea laajemmalle. Vuonna 2024 tuotanto vähenee (-1 %) heikosti sujuvan alkuvuoden seurauksena.

Tutkimusyksikkö katsoo, että metalliteollisuuden työllisten määrä pysyy ennallaan vuosina 2023 ja 2024. Vaikka tuotannon kasvun taukoaminen vähentää rekrytointeja, monilla yrityksillä on yhä tarve uusille työntekijöille. Vielä vuonna 2022 työllisyys parani. Osa uusista metallityöntekijöistä tuli ulkomailta.

KEMIANTEOLLISUUS

Tutkimusyksikkö esittää arvionsa myös kemianteollisuuden osalta: tuotanto vähenee (-2 %) vuonna 2023. Kemianaloista heikoiten pärjää kemikaaliteollisuus. Vuonna 2024 kemianteollisuuden tuotanto kasvaa (+3 %). Vuonna 2023 työllisyys heikenee (-1 %) kemianaloilla. Vuonna 2024 työllisyys paranee (+1 %).

PUUTUOTETEOLLISUUS

Puutuoteteollisuuden tuotanto näyttää vähenevän. Tutkimusyksikkö ennustaa, että vuonna 2023 alan tuotanto supistuu (-7 %). Myös vuonna 2024 tuotanto vähenee (-3 %).

Puutuoteteollisuus ajautui matalasuhdanteeseen jo syksyllä 2022. Rakentaminen kääntyi laskuun ja vientikysyntä alkoi hiipua. Tutkimusyksikkö ennustaa, että puutuotealoilla työllisyys heikenee vuonna 2023 (-4 %) ja myös tulevana vuonna 2024 (-2 %).

2.2. TEOLLISUUSLIITON SUHDANNEBAROMETRI

Teollisuusliiton suhdannebarometri kertoo teollisuuden tuotannon ja työllisyyden näkymistä. Barometrissa hyödynnetään metalli-, kemian- ja puutuoteteollisuuden pääluottamusmiesten arvioita työpaikkansa näkymistä. Suhdannekyselyssä he arvioivat työpaikkansa tuotannon ja työllisyyden

Taulukko 1

Metalliteollisuuden toteuma ja keskeiset ennusteet (e*)			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotannon määrän muutos, %	3	0	-1
Työllisyyden muutos, %	3	0	0
Työtuntien muutos, %	3	0	-1
Tuottavuuden muutos, %**	0	0	0

** Tuotanto työtuntia kohden

Kemianteollisuuden toteuma ja keskeiset ennusteet (e*)			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotannon määrän muutos, %	7	-2	3
Työllisyyden muutos, %	3	-1	1
Työtuntien muutos, %	3	-1	1
Tuottavuuden muutos, %**	4	-1	2

** Tuotanto työtuntia kohden

Puutuoteteollisuuden toteuma ja keskeiset ennusteet (e*)			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotannon määrän muutos, %	-7	-7	-3
Työllisyyden muutos, %	0	-4	-2
Työtuntien muutos, %	0	-4	-2
Tuottavuuden muutos, %**	-7	-3	-1

** Tuotanto työtuntia kohden

kehityssuuntaa. Vuonna 2023 suhdannekyselyihin (Q1–Q4) on vastannut 590–630 pääluottamusmiestä. Suhdannebarometri kattaa näin keskimäärin reilut 600 suurta ja pk-yritystä. Mukana on myös yrityksiä, jotka eivät ole järjestäytyneet mihinkään työnantajajärjestykseen.

Suhdannebarometrin avulla mitataan pulssia niiltä teollisuudenaloilta, jotka työllistävät eniten Teollisuusliiton jäseniä. Pulssin mittauksen tueksi pääluottamusmiehiä kannustetaan selvittämään työnantajalta yrityksen tuotantoon ja työllisyys-tilanteeseen liittyviä tietoja. [Yhteistoimintalaissa](#) (1333/2021, 11 §) on säädetty, että pääluottamusmiehillä on oikeus pyytää ja saada työnantajalta säännöllisesti tietoa yrityksen toimintakyvystä kertovista talous- ja työllisyys-tilanteista.

Suhdannebarometrissa tuotantoa ja työllisyyttä koskevat yritys-kohtaiset arviot painotetaan.

Tämä siksi, että työnantajayritykset ovat erisuuruisia niin liikevaihdoltaan kuin henkilöstömääriltään. Pääluottamusmiesten arviot painotetaan seuraavasti: tuotanto yrityksen liikevaihdon ja työllisyys toimipaikan henkilöstön määrän perusteella.

Painotuksessa hyödynnetään Tilastokeskuksen [yritysrekisterin luokitteluja](#) ja yritystietokantaa. Yritysrekisterissä yritykset luokitellaan muun muassa liikevaihdon ja henkilöstön määrän perusteella. Painokertoimien luomisessa käytetään yrityksiä koskevaa liikevaihdon suuruusluokitusta (SL1), kun muodostetaan tuotannon saldolukua. Vastaavasti työllisyyden suhdanteita koskevan saldoluvun laskemisessa hyödynnetään henkilöstön suuruusluokan luokitusta (HS1).

Suhdannebarometrin kuvioissa esitetään kokonaisarvio talouden ja työllisyyden näkymistä 3 kuukautta eteenpäin. Muutoksen suunta ilmaistaan suhdannebarometrissa saldoluvun avulla. Plusmerkkinen saldoluku ennakoii myönteisiä suhdannenäkymiä ja vastaavasti miinusmerkinen heikentyviä näkymiä. Saldoluku vaihtelee +100 ja -100 välillä.

Saldoluku lasketaan siten, että taloutta ja työllisyyttä koskevien kysymysten vastausvaihtoehdot muutetaan numeromuotoon seuraavalla tavalla. Vastauskaala on viisiportainen: paranee

paljon (+2), paranee jonkin verran (+1), pysyy ennallaan (0), heikkenee jonkin verran (-1) ja heikkenee paljon (-2). Tällöin tuotantoa ja työllisyyttä koskevat saldoluvut lasketaan painotettujen vastausten perusteella siten, että myönteisten vastausten osuudesta vähennetään kielteisten vastausten osuus.

Teollisuusliiton suhdannebarometri ennakoii tulevia tuotannon ja työllisyyden näkymiä metalliteollisuuden, kemianteollisuuden ja puutuoteteollisuuden aloilta. Näiden päätoimialojen näkymissä on huomioitu toimialat (TOL2008) tutkimusyksikön jaottelun mukaisesti.

VUODEN 2023 NÄKYMÄT

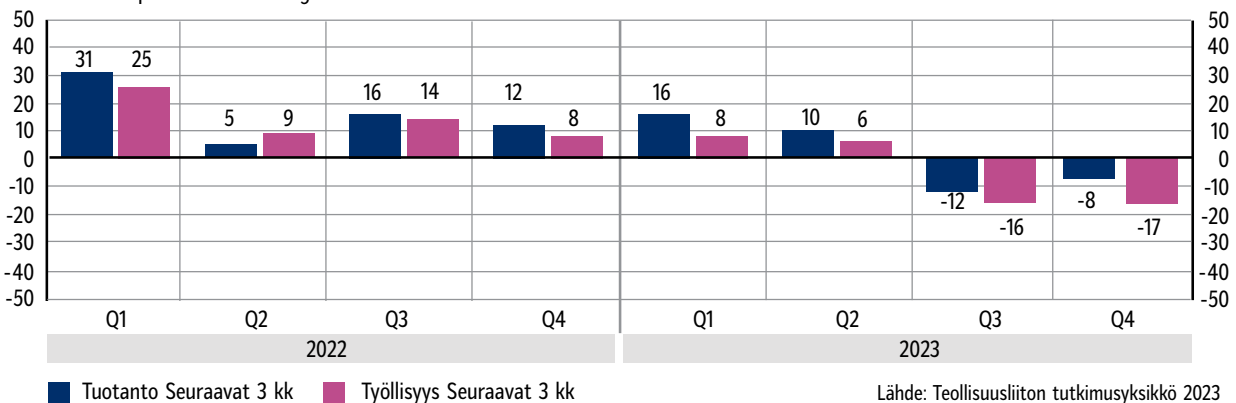
Suhdannebarometrikuvioista selviää, että metalliteollisuuden suhdanne alkoi heiketä kesän 2023 jälkeen (Q3). Tuolloin tuotantomäärä ja työllisyys kääntyivät laskuun. Tuotannon ja työllisyyden vähenemisen ennakoidaan jatkuvan loppuvuonna.

Tilastokeskuksen mukaan metalliteollisuuden uusien tilausten arvo alkoi vähentyä tammikuussa 2023. Myös Teollisuusliiton suhdannebarometri antaa tuotantomääristä saman kuvan (Kuvio 3.). Tilastokeskuksen volyyymi-indeksin mukaan tuotanto on kasvanut vielä kesällä 2023. Voi olla, että suhdannebarometrin antama kuva on turhan synkkä.

Kuvio 3

Metalliteollisuuden näkymät (2022/Q1–2023/Q4)

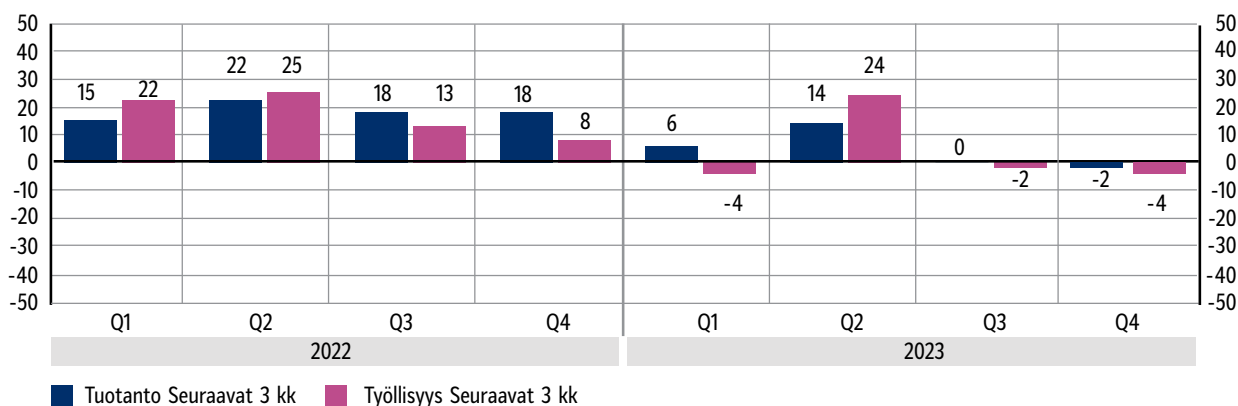
Sisältää sopimusalat: Teknologiateollisuus

Kuvio 4

Kemianteollisuuden näkymät (2022/Q1–2023/Q4)

Sisältää sopimusalat: Kemian perusteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus, Öljy-, maakaasu ja petrokemianteollisuus ja Kumiteollisuus

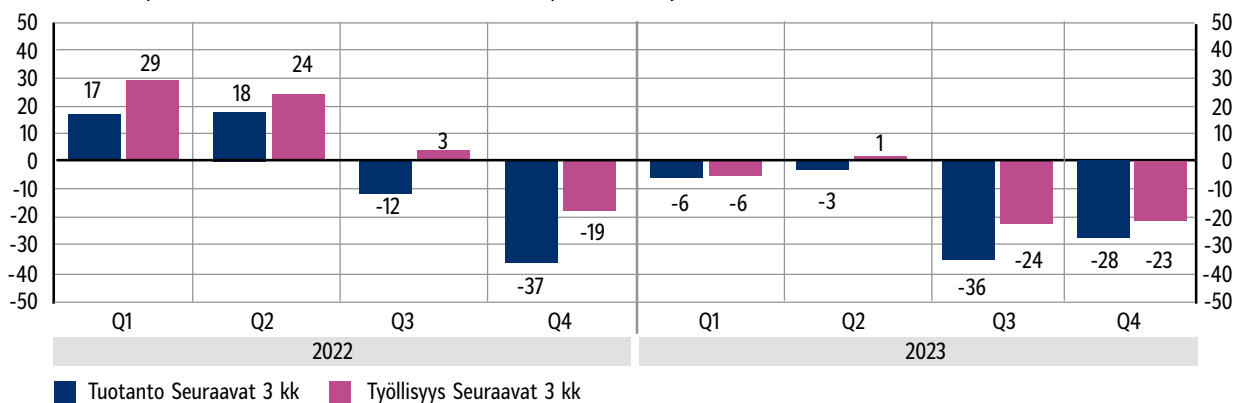

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2023

Kuvio 5

Puutuoteteollisuuden näkymät (2022/Q1–2023/Q4)

Sisältää sopimusalat: Mekaaninen metsäteollisuus, Puusepänteollisuus ja Hirsitaloteollisuus

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2023

Suhdannebarometri välittää kemianteollisuudesta muita toimialoja myönteisemmän kuvan. Tuotanto ja työllisyys kasvoivat vielä alkuvuonna (2023/Q1–Q2). Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla (Q3–Q4) kasvu on taittunut.

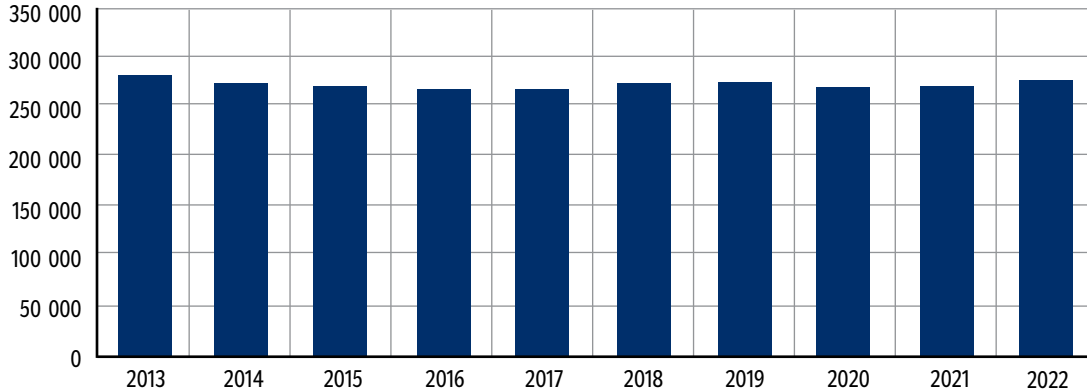
Tilastokeskuksen julkaisema uusien tilausten arvo antaa suhdannebarometriä synkemmän kuvan kemianteollisuuden tuotantomääristä (Kuvio 4.). Uudet tilaukset kääntyivät laskuun jo lokakuussa 2022. Heinä-syyskuussa 2023 uusien tilausten arvo oli noin -25 prosenttia alempi kuin vuotta aiemmin. Vertailua vuosien välillä

vaikuttaa se, että tuotteiden hinnat ovat laskeutuneet vuoden aikana merkittävästi. Myös Tilastokeskuksen volyyymi-indeksi kertoo tuotantomäärien olevan alhaisempia, mitä suhdannebarometri osoittaa.

Suhdannebarometrin mukaan puutuoteteollisuuden työpaikoilla tuotantomäärät ja työllisyys alkoivat pudota kesällä 2022 (Q3) (Kuvio 5.). Tämän jälkeen alamäki on jatkunut. Myös loppuvuoden (2023/Q4) näkymät ovat heikot. Myös Tilastokeskuksen volyyymi-indeksi kertoo sekin tuotannon vähenemisestä.

Kuvio 6

Teollisuusliiton teollisten alojen henkilöstömäärä (2013–2022)

Lähde: Tilastokeskus 2023

2.3. TYÖLLISYYDEN KEHITYS

Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen mukaan heinä-syyskuussa (2023/Q3) työllisten määrä pysytteli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Työllisiä oli reilut 2,6 miljoonaa (vuosimuutos +0,1 prosenttia). Työllisellä Tilastokeskus tarkoittaa henkilöä, joka tekee ansiotyötä vähintään 1 tuntiin viikossa tarkastelujakson aikana.

15–64-vuotiaiden työllisyysasteen trendiluku oli 77,9 prosenttia (Q3). Työllisyysaste oli selvästi korkeampi kuin edellisvuonna samaan aikaan, muutos +4,5 prosenttiyksikköä. Työllisyysaste kertoo ansiotyöntekijöiden määrästä. Työ voi olla kokotai osa-aikaista vuokra-, keikka- tai yrittäjätyötä. 15–74-vuotiaiden työttömyysasteen trendiluku oli 7,3 prosenttia (Q3).

TEM:n lokakuun Työnvälitystilaston mukaan työttömiä työnhakijoita oli syyskuussa lähes 250 000. Heistä yli yhden vuoden yhtämittaisesti työttömänä olleita eli pitkäaikaistyöttömiä oli yhteensä 89 900. Lomautettuna syyskuussa oli

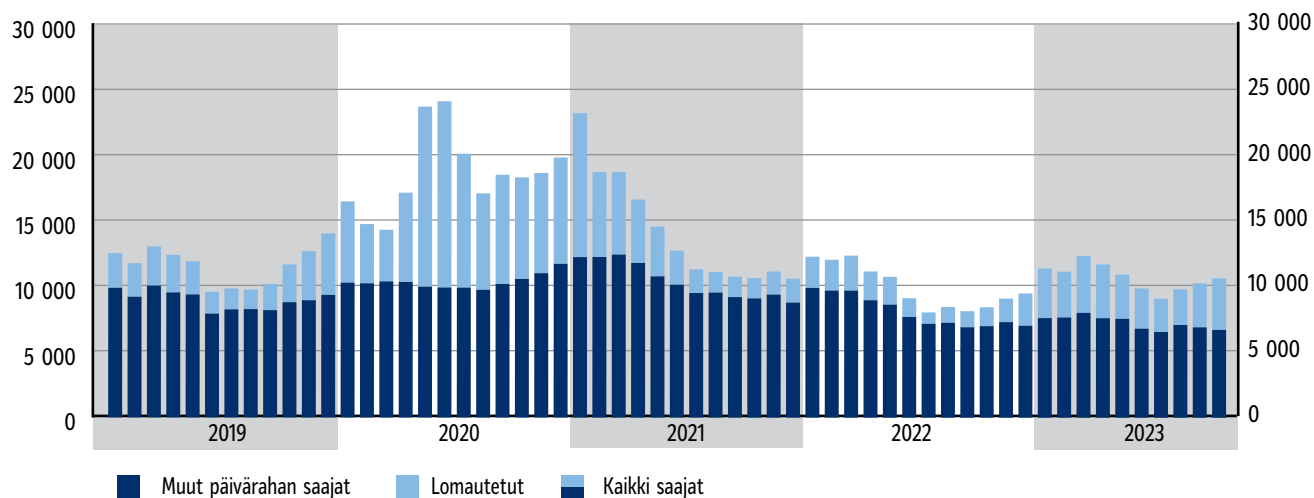
17 000 työntekijää. Lomautettujen määrä on kasvanut vuodessa huolestuttavasti (+8 300).

Vuonna 2022 Teollisuusliiton piiriin kuuluvien teollisuudenalojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä oli 270 100 työntekijää (Kuvio 6). Kaikkiaan teollisuus työllisti 343 900 työntekijää Suomessa vuonna 2022. Tilastojen lukema on osatotuus, sillä teollisuudessa työskentelee myös vuokratyöntekijöitä. Tilastokeskus tilastoi vuokratyöntekijät henkilöstöpalvelualan työnantajan mukaisesti palveluihin, ei siis teollisuuden työvoimaksi, vaikka työ tehtäisiinkin teollisuudessa.

Lisäksi teollisuuden todellisia työntekijämääriä kasvattaa niin kutsuttujen lähetettyjen työntekijöiden ja ulkomaisten vuokratyöntekijöiden määrä. Ulkomailta Suomeen lähetetyt työntekijät työskentelevät joko alihankkijoiden ja henkilöstövuokra-yritysten palveluksessa, tai sitten ulkomainen työnantaja on lähettänyt heidät Suomeen töihin yrityksen sisällä.

Kuvio 7

Ansiöpäivärahaa saaneiden Teollisuusliiton jäsenten määrä kuukausittain (2019–2023), viimeisin havainto 10/2023

Lähde: A-kassa (vuodesta 2022) ja Teollisuuden työttömyyskassa (vuoteen 2021)

LIITON JÄSENTEN TYÖLLISYYS PARANTUNUT

Teollisuusliiton jäsenten työllisyys heikkeni alkuvuonna 2023 ja jälleen kesän lopulla. Maaliskuun korkeita työttömyyslukuja selittävät Valmet Automotiven mittavat irtisanomiset ja kokoaikaiset lomautukset. Elo-syyskuussa alkoi kokoaikaisen lomautusten määrä kasvaa. Teollisuusliiton jäsenten työllisyys on heikentynyt syksyn mittaan. (Ks. Kuvio 7.).

Lokakuussa 2023 kokonaan työttömien ja kokonaan lomautettujen jäsenten määrä oli yhteensä 9 655. Teollisuusliiton jäsenten työttömyysaste jatkanut nousuaan. Lokakuussa työttömyysaste oli 7,5 prosenttia. Liiton jäsenten työttömyysaste lasketaan samalla tavalla kuin TEM:ssä: työttömiksi lasketaan kokonaan työttömät ja kokoaikaisesti lomautetut päivärahasaajat.

Teollisuusliiton jäsenten työttömyysaste tarkoittaa näin työttömänä olevien jäsenten yhteenlaskettua osuutta kaikista työmarkkinoiden käytettävissä olevista jäsenistä.

A-kassan tilastojen mukaan lokakuussa 2023 oli selvästi enemmän kokoaikaisia (+794) ja osa-aikaisia (+613) lomautuksia verrattuna syyskuun lukemiin. Myös kokonaan työttömänä olevien teollisuusliittolaisten määrä kasvoi: lokakuussa työttömänä oli 324 jäsentä enemmän kuin syyskuussa. Loppuvuonna ja talven mittaan työllisyystilanne voi heiketä entisestään.

Trendi on sama koko maan työttömyyslukuja koskien. TEM:n mukaan syksyn 2023 mittaan kokoaikaisen lomautusten määrä on ollut kasvussa. Elo- ja syyskuussa 2023 teollisuusliittolaisten osuus kaikista Suomessa kokoaikaisesti lomautetuista oli kuudesosa (16 %).

3. Suomen teollisuuden näkymät kansainvälisesti hyvät

TIMO EKLUND

Suomen talous ja erityisesti suomalainen teollisuus ovat pärjänneet hyvin 2020-luvulla. Vaikka koronakriisi ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan ovatkin vaikuttaneet alentavasti tuotantoon ja työtunteihin, ovat vauriot jääneet vähäisiksi. Myös kansainvälisesti vertailtuna suomalainen tehdasteollisuus on pärjännyt. Erityisesti metalliteollisuus on kestänyt viimeaikaiset myrskyt.

Kokonaisuutena Suomen talous vaipuu taantumaa jo toisen kerran noin vuoden aikana. Taantumalla tarkoitetaan tilannetta, jossa kansantalouden kokonaistuotanto supistuu kahtena peräkkäisenä vuosineljänneksenä. Vuonna 2022 näin kävi, kun kokonaistuotanto eli bruttokansantuote (BKT) pieneni kolmannella ja neljännellä vuosineljänneksellä. Vuoden 2023 loppupuolella näyttää käyvän jälleen näin.

Erityisesti rakennusalan tilanne on vaikea, mutta myös teollisuustuotannon määrä vähenee talven aikana. Alavireinen loppuvuosi vetää teollisuustuotannon määrän laskuun vuonna 2023. Vuonna 2024 teollisuustuotteiden kysyntä piristyy maailmalla loppuvuotta kohden. Heikon alkuvuoden seurauksena teollisuustuotannon kasvu on lähellä nollaa vuonna 2024.

3.1. TEOLLISUUDEN VAIKEUKSILLE MONIA SYITÄ

Teollisuuden vaikeuksien syyt eivät liity kilpailukykyyn. Kilpailukyky on kunnossa. Ongelmien taustalla on erityisesti teollisuustuotteiden kysynnän vähäisyys ja investointien lykkäytymiset maailmalla. Suomessa rakentamisen vähenemisen lisäksi ongelmia tuottaa se, että suomalainen teollisuus painottuu vahvasti investointitavaroihin.

Investointitavaroilla tarkoitetaan erityisesti tehtaissa, voimalaitoksissa ja satamissa käytettäviä koneita ja laitteita. Kiihtyneen inflaation myötä korkotaso on noussut ympäri maailmaa,

mikä on vähentänyt investointeja uusiin koneisiin ja laitteisiin. Toinen syy investointien vähyyteen ovat nopeasti muuttuvat hinnat. Muuttuvien hintojen oloissa yritysten investointisuunnitelmat vanhenevat nopeasti, jolloin hankkeita siirretään tuonemmaksi.

Rakentaminen sukeltaa todella voimakkaasti vuonna 2023, eikä seuraavasta vuodesta ole tuloslossa sen parempaa. Korkeiden nousu, ostovoiman romahtaminen ja epävarmuuden lisääntyminen ovat saaneet kotitaloudet siirtämään asunnon hankkimista. Toinen rakentamista hidastava tekijä on viime vuosien liian vilkas rakentaminen. Nyt asuntoja on paljon tarjolla, joten uusille ei ole juuri tarvetta. Kansantalouden kannalta olisi syytä pyrkiä tasaisempaan tuotantoon asuntomarkkinoilla. Rakentamisen vähyys heijastuu monille teollisille toimialoille. Se onkin yksi pääsyistä teollisuuden ongelmiin.

Venäjän taloudellisen eristämisen vaikutukset laskevat teollisuustuotantoa Suomessa. Venäjän osuus teollisuuden tavaraviennistä oli laskenut takavuosisista jo ennen Ukrainan sotaa, mutta Venäjälle menevä vienti oli yhä 5 prosenttia tavaraviennistä. Vielä sodan puhjettua maailmanmarkkinat vetivät hyvin ja monet yritykset löysivät uusia ostajia paikkaamaan Venäjän vientiä. Suhdanteiden heikennyttyä Venäjän kaupan jättämä markkina-aukko on tullut entistä näkyvämmäksi.

Venäjä on ollut paitsi tärkeä vientimarkkina myös merkittävä raaka-aineiden myyjä suomalaiselle teollisuudelle. Suomalaiset yritykset ovat onnistuneet – vaihtelevalla menestyksellä – korvaamaan aiemmin Venäjältä tuotuja raaka-aineita muualta ostettavilla tuotteilla. Esimerkiksi öljyä ja monia kemikaaleja on hankittu muualta, mutta metsäteollisuus kärsii puupulasta erityisesti Kaakkois-Suomessa.

Vaikuttaa siis vääjäämättömältä, että talvikaudella 2023–2024 teollisuuden pyörät käyvät totuttua hitaammin ja työntekijöitä lomautetaan.

Näkymät ovat kuitenkin hyvät, kun katsoo vähän pidemmälle tulevaisuuteen. Kilpailussa pärjäämisessä auttaa se, että kustannukset nousevat myös monissa kilpailijamaissa. Osaavasta työvoimasta on pula sekä Suomessa että kilpailijamaissa.

Vihreä siirtymä on suomalaiselle teollisuudelle suuri mahdollisuus. Tärkein kasvutekijä on päästötön ja halpa sähkö, mutta myös muita kilpailukykytekijöitä on. Suomessa on jo entuudestaan osaamista monissa vihreälle siirtymälle tärkeissä tuoteryhmissä.

3.2. TUOTOS, TYÖLLISYYS JA KILPAILUKYKY

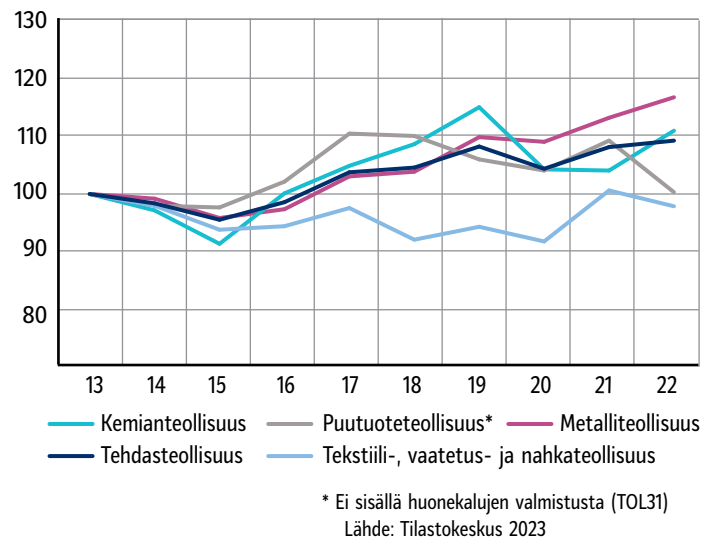
Miten teollisten toimialojen tilanne on sitten kehittynyt? Vuoden 2019 jälkeen metalliteollisuus on pärjännyt toimialoista selkeästi parhaiten tuotosta tarkasteltaessa. Metalliteollisuuden tuotantomäärä ei käytännössä laskenut koronavuonna 2020 ja vuosina 2021–2022 kasvu on ollut nopeaa. Kemian-, puutuote- ja tekstiiliteollisuuden tuotanto on viime vuosina vuoroin kasvanut ja vuoroin laskenut, mutta selkeää kasvua ei ole kyetty saavuttamaan. (Ks. Kuvio 8.)

Teollisuudenaloista metalli- ja kemianteollisuudessa työllisten määrä on kasvanut vuoden 2016 jälkeen (ks. Kuvio 9.). Vuonna 2023 koettiin selkeämpi nousu. Teollisuusyritykset voisivat kyllä palkata enemmän työntekijöitä, mutta osajista on pulaa. Monessa tapauksessa kyse on tosin siitä, että teollisuus ei suostu maksamaan kilpailukykyisiä palkkoja, joten työvoima hakeutuu muille aloille. Yhtenä ratkaisuna työvoiman saatavuusongelmiin toimii työperäinen maahanmuutto. Vuonna 2023 Suomi vastaanotti ennätysellisen paljon työikäisiä maahanmuuttajia, joista osa työskentelee teollisuudessa.

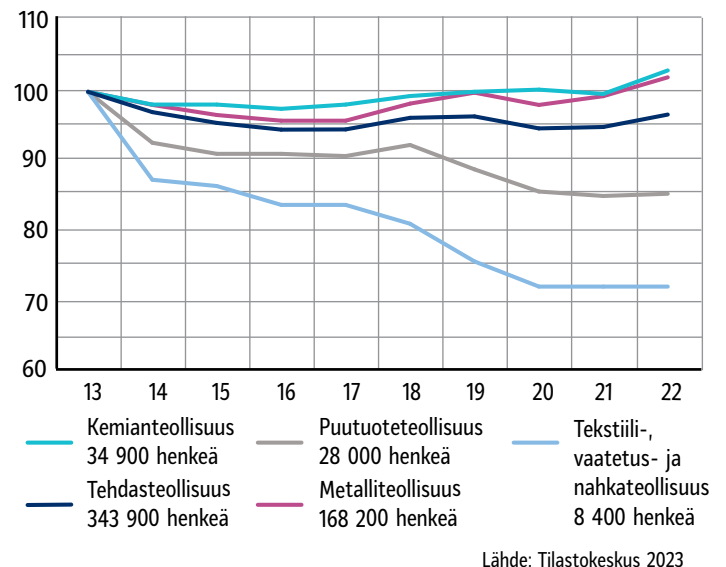
Tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset muodostavat käytännössä kilpailukykymittarin. Se heijastelee työvoimakustannusten, työn tuottavuuden ja tuotteiden hintojen kehitystä eri maissa. Kun Kuviossa 10. jonkun maan käyrä laskee muita enemmän, kyseisen maan kilpailukyky paranee.

Suomessa toimivan teollisuuden kilpailukyky on kohentunut vuoden 2016 jälkeen. Asema on vahvistunut erityisesti Saksaan verrattuna. Ruotsin teollisuus on pärjännyt hyvin viime vuosina, ja erityisesti vuoden 2021 aikana Ruotsin kilpailukyky parani Suomeen verrattuna. Molemmat pohjoismaat ovat parantaneet kilpailukykyään viimeisen kymmenen vuoden aikana eurooppalaisiin kilpailijoihin verrattuna. (Ks. Kuvio 10.)

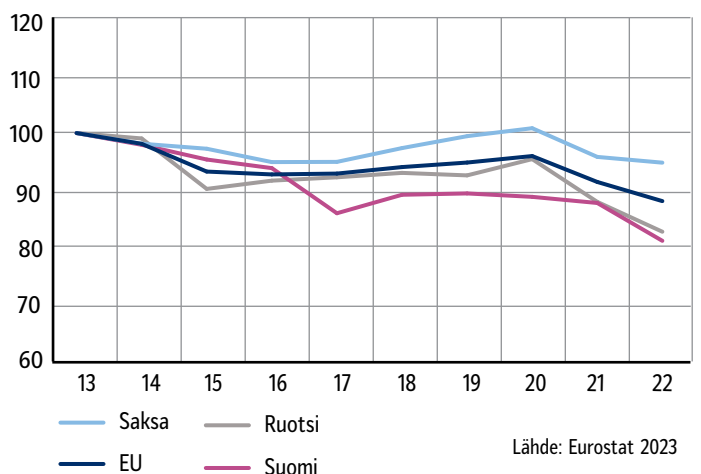
Kuvio 8
Tuotoksen määrän kehitys Teollisuusliiton piiriin kuuluvilla teollisuudenaloilla ja koko tehdasteollisuudessa, indeksi 2013=100

Kuvio 9
Työllisten määrän kehitys, indeksi 2013=100, henkilömäärä 2022

Kuvio 10
Tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset (2013=100) (kilpailukyky paranee, kun käyrä laskee)

Suomen kilpailukyvyyn nousun taustalla on hidas palkkakehitys. Palkkamaltilta on alentanut suomalaisten elintasoja kilpailijamaihin nähden. Palkansaajien elintason vuoksi olisikin pyrittävä parantamaan kilpailukykyä, ja tämä onnistuu työn tuottavuuden kasvun avulla.

3.3. SUOMEN KEHITYS HYVÄ KANSAINVÄLISESSÄ VERTAILUSSA

Suomen talous ja teollisuus pärjäävät hyvin eurooppalaisessa vertailussa. Toisaalta EU-maat jäävät vuosi vuodelta jälkeen Yhdysvalloista. Yhdysvaltojen talouskasvu on ollut EU:ta vahvempaa – oli sitten nousu- tai laskusuhdanne. Viime vuosina maailmanmarkkinoilla voittajiksi osoittautuneet korkean teknologian yritykset ja tuotteet ovat tulleet yleisimmin Yhdysvalloista. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että EU on jäämässä sivusta-seuraajaksi esimerkiksi tekoälyn hyödyntämisessä.

Korkean teknologian lisäksi Yhdysvalloissa on panostettu voimakkaasti myös alemman jalostusarvon teollisuuteen. Tämän myötä Yhdysvalloissa toimiva teollisuus valloittaa markkinoita sellaisilla metalli- ja kemianteollisuuden aloilla, joissa eurooppalaiset ovat perinteisesti olleet vahvoja.

EU-maiden heikko kilpailukyky heijastuu myös Suomen teollisuuteen. Monet suomalaisyritykset ovat osa eurooppalaisia tuotantoketjuja. Nämä yritykset kärsivät, kun EU-maat menettävät markkinaosuuksia. Kolikon toinen puoli on se, että suomalaiset yritykset pystyvät viemään markkinaosuuksia heikommin pärjäviltä EU-mailta.

Tätä tapahtuu erityisesti energiaintensiivisessä teollisuudessa.

Suomalainen teollisuus etsii uusia asiakkaita EU:n ulkopuolelta. Yhdysvaltojen ja Intian osuus viennistä on nopeassa kasvussa. Kaupan kasvua rajoittaa tosin se, että nämä maat ovat kaukana ja suojelevat omia markkinoitaan vahvasti. Siksi kaupankäynti ei ole yhtä helppoa kuin EU:n sisällä.

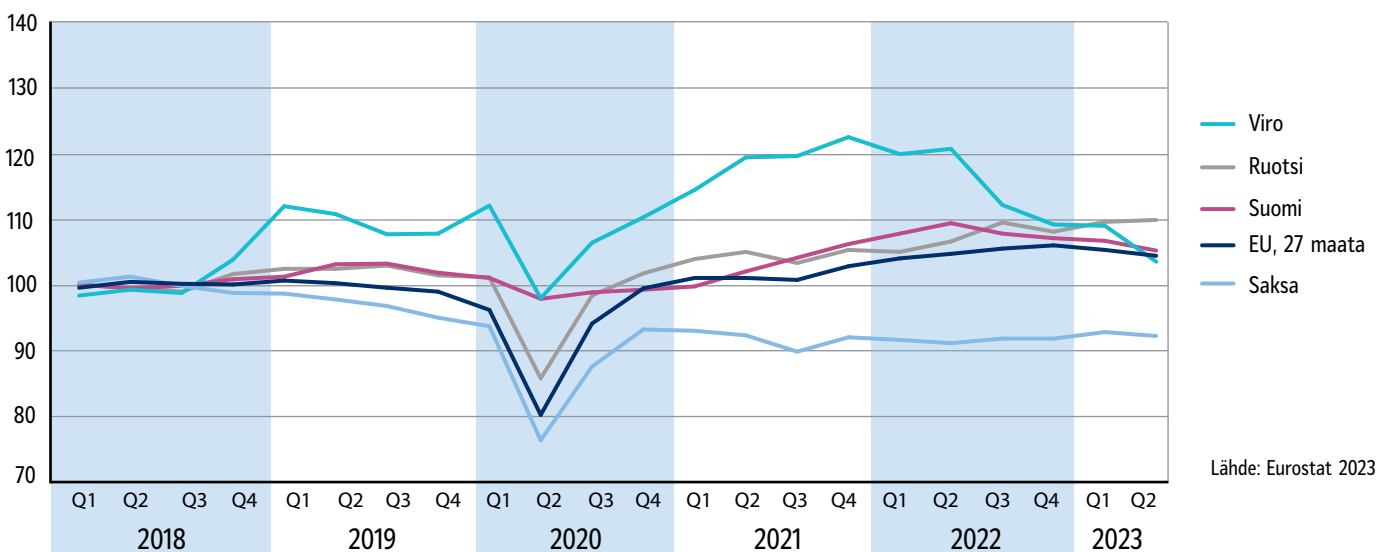
Kuviossa 11. näkyy, että vuosina 2018–2022 Ruotsin teollisuustuotannon kasvu on ollut samankaltaista kuin Suomessa. Vuoden 2023 ensimmäisellä vuosipuolikkaalla Ruotsi on kuitenkin pärjännyt Suomea paremmin. Tämän taustalla on ainakin heikko kruunu, mutta myös ruotsalaisten ennakkoluuloton ote vihreän siirtymän mahdollisuuksiin vaikuttaa. Kansantaloutena Ruotsi on pärjännyt Suomea paremmin. Tätä ei selitä tavaratuotanto, vaan maan eturivin asema palveluiden tuottajana.

Viron teollisuustuotanto kääntyi voimakkaaseen laskuun vuoden 2022 alkupuolella. Kyseessä on raju muutos. Pitkän aikaa Viro näyttäytyi erittäin dynaamisena teollisuusmaana, joka imi tuotantoa ja työpaikkoja muista maista. Yhtenä syynä Viron ongelmiin on ansioiden nousu. Vuonna 2022 tehdasteollisuuden palkat nousivat yli +10 prosenttia, ja tänä vuonna kehitys jatkuu samanlaisena.

Saksan teollisuus on ollut suurissa vaikeuksissa jo vuosia. Ongelmien syitä ovat heikentynyt hintakilpailukyky, vanhentunut tuotevalikoima ja epäonnistunut energiapolitiikka. Suurimmissa vaikeuksissa ovat autoteollisuus ja energiaa paljon käyttävä teollisuus. Ongelmat ovat kuitenkin tätä laajempia. Heikoista vuosista huolimatta Saksa kuuluu yhä maailman vahvimpiin teollisuusmahteihin.

Kuvio 11

Teollisuustuotanto Euroopan unionissa vuosina (2018–2023), indeksi 2018=100

Lähde: Eurostat 2023

Saksassa on herätty teollisuuden ongelmiin. Maa pyrkii houkuttelemaan investointeja, mikä onnistuu usein mittavien valtiontukien avulla.

Koronapandemian aikana EU-maat ja Yhdysvallat löysäsivät valtionapuseränsä. Toisin sanoen valtioille annettiin vapaammat kädet tukea yritysten toimintaa ja investointeja. Markkinatalouden ja vapaakaupan sääntöihin palaaminen on osoittautunut vaikeaksi, ja tukikilpailu on pikemminkin kiihtymässä. Investoinnit suuntautuvat yhä useammin sinne, missä maksetaan suurimpia tukia.

3.4. OSINGONJAKO JATKUNUT HUIPPULUKEMISSA

MIKA KÄRKKÄINEN

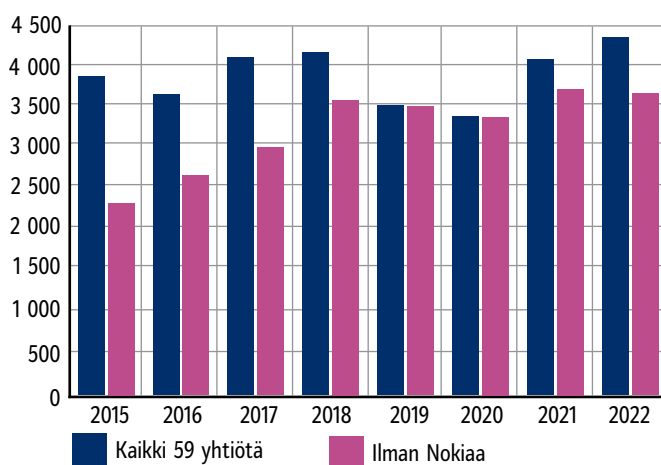
Suomalaiset pörssiyritykset ovat järjestäneet osingonjakoista päättävät kevään 2023 varsinaiset yhtiökokouksensa tavanomaisina ajankohtina ja tavanomaisin järjestelyin. Tosin korona-ajasta näyttää jääneen muistoksi mahdollisuus etäosallistumiseen. Yhtiökokoukset ovat lähes poikkeuksetta suoraan päättäneet osingonjakoista.

Tilikaudelta 2022 osingonjako on jatkunut ennätyskallisen avokätisenä. Osinkosumma onkin pysynyt huippulukemissa. Nokia Oyj näyttää taas vakiintuneen osingonjakajaksi. Helsingin pörssissä noteerattuja Teollisuusliiton toimialojen piiriin kuuluvia merkittävän kokoisia suomalaisia pörssiyrityksiä on yhteensä 59. Tilanne muuttuu vuosittain. Esimerkiksi Wetteri Oyj on äskettäin listautunut ja Tikkurila Oyj poistunut pörssistä.

Kuvion 12 pylväät kuvaavat tilikausien 2015–2021 osalta toteutunutta osingonjakoa. Tilikauden 2022 kohdalta ne kuvaavat kaikkea sitä osingonjakoa, josta yhtiökokoukset ovat päättäneet tai valtuuttaneet yhtiöidensä hallitukset tekemään päätöksen.

Kuvio 12

Teollisuusliiton alojen pörssiyritysten (N=59) yhteenlasketut osingot vuosina 2015–2022, miljoonaa euroa

Lähde: Yritysten vuosikertomukset ja pörssitiedotteet

4. Metallialoilla tarjolla työtä ja vuokratyötä

METALLITEOLLISUUS

Henkilöstön määrä 2022:	168 200 (+3 %)
Tuotanto 2022:	72,5 miljardia euroa (+3 %)
Liikevaihto 2022:	89,9 miljardia euroa (+18 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	9 122 (-107)
Tavaravienti 2022:	32,2 miljardia euroa
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 4,6 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 47,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)*

* Sisältää myös koneiden ja laitteiden korjauksen, huollon ja asennuksen (TOL33)

TIMO EKLUND JA MIKA KÄRKKÄINEN

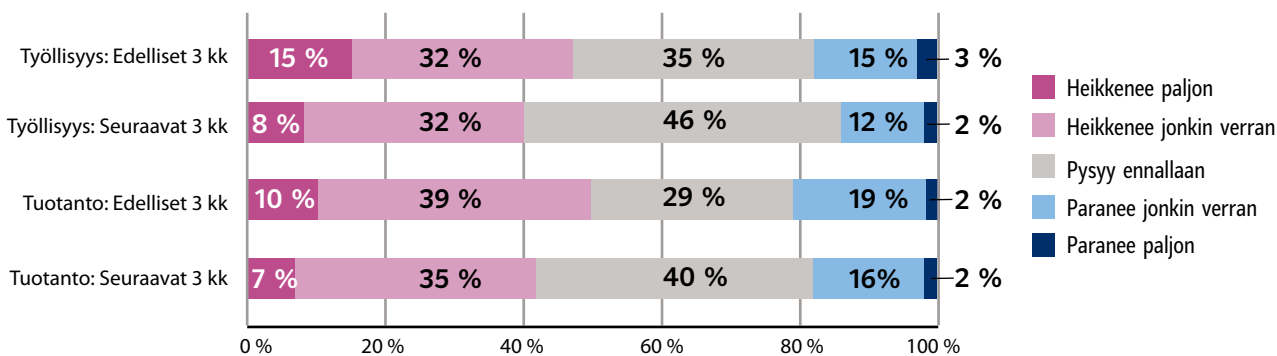
4.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS METALLITEOLLISUUDESSA

Metalliteollisuudella on mennyt hyvin viimeiset seitsemän vuotta. Sen sijaan metsä- ja kemianteollisuuden tuotantomäärät ovat monena vuonna pienentyneet. Tämä on korostanut metalliteollisuuden merkitystä Suomen teollisuuden selkärankana. Osin koronaelvyttämisestä seurannut talouskasvu jaksoi ruokkia metalliteollisuuden kasvua kesään 2023 asti.

Kesällä 2023 metalliteollisuuden tuotanto saavutti kaikkien aikojen huippunsa Tilastokeskuksen teollisuuden volyyymi-indeksin mukaan. Edellinen tuotantohuippu ajoittui vuoteen 2008, aikaan ennen Nokian romahdusta. Pitkään vaikutti todennäköiseltä, että metalliteollisuuden tuotanto ei ylittäisi tuota vuoden 2008 tasoa.

Kuvio 13

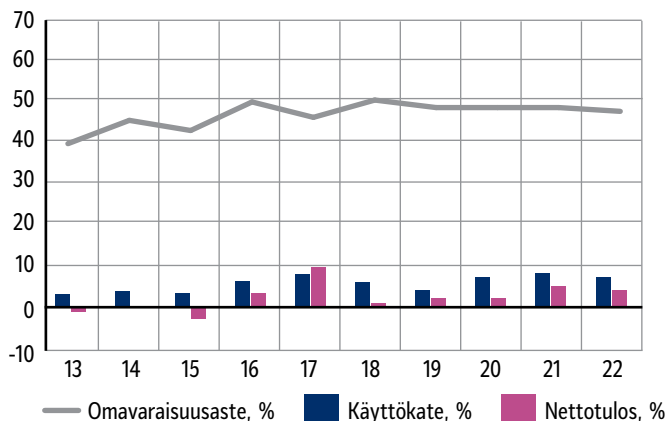
Metalliteollisuuden näkymät (n=494)

Lähde: Teollisuusliiton suhdannekysely 2023/Q4

Kuvio 14

Metalliteollisuuden kannattavuus ja omavaraisuusaste (2013–2022), %

Lähde: Tilastokeskus 2023

Talouden suhdanteen heikkeneminen alkoi näkyä metalliteollisuudessa kesän jälkeen. Tästä syystä vuoden 2023 tuotannon määrä jää edellisvuoden tasolle. Teollisuusliiton tutkimusyksikön mukaan metalliteollisuuden tuotannon määrä vähenee vuonna 2024 ([ks. Taulukko 1.](#)).

Vuonna 2022 metalliteollisuus työllisti Suomessa 168 000 ihmistä. Työntekijöiden määrä kasvoi +5 000 edellisvuodesta. Vuosina 2023 ja 2024 henkilöstömäärä pysyy ennallaan ([ks. Taulukko 1.](#)). Metalliteollisuus käyttää laajasti vuokratyövoimaa varsinkin tuotantotyössä. Vaikka vuokratyöntekijöitä työskentelee paljon juuri metallialoilla, he eivät näy metalliteollisuuden tilastoissa. Vuokratyönantajan vuoksi heidät lasketaan palvelualan työntekijöiksi.

RAKENTAMISEN HIIPUMINEN TAUSTALLA

Korkeista metallinhinnoista ovat kärsineet etenkin erilaisia metalleja (teräs, sinkki, alumiini, nikkeli ja kupari) eniten käyttävät yritykset viime vuosina. Vuoden 2023 aikana metallien hinnat ovat tulleet alaspäin. Ne olivat kuitenkin vielä syyskuussa 2023 hieman 2010-luvun keskimääräisiä hintoja korkeammalla tasolla.

Metalliyrietykset eivät ole vielä kokonaan päässeet eroon materiaalien, raaka-aineiden ja komponenttien saatavuusongelmista. Myös korkeat korot ja inflaatio ovat edelleen riesana. Energian hinnan osalta tilanne näyttää viime vuotta paremmalta.

Rakentaminen on hiipunut, ja vuoden 2022 kevään tasosta on tultu rutkasti alaspäin. Ilmiön taustalla löytyvät asuntolainojen korkojen nousu ja inflaatio. Korkojen nousu on tehnyt asunnon

Taulukko 2

Liikevaihdon vuosimuutokset, 2022/Q1–Q4 ja 2023/Q1–Q2, %

	2022	2023 Q1–Q2
Teollisuuden liikevaihto	22,4	-4,1
Metalliteollisuuden liikevaihto	19,5	-1,5
Metallien jalostus	35,5	-17,7
Metallituotteiden valmistus	15,9	-6,2
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	14,1	14,0
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	18,7	-2,5
Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus	6,6	-2,1

Lähde: Tilastokeskus 2023

ostamisesta velkarahalla kallista. Inflaatio on syönyt kotitalouksien ostovoimaa samalla, kun rakentamisen kustannukset ovat kohonneet.

Rakennusalan yrityksiä on vuonna 2023 mennyt konkurssiin satamäärin. Rakennusalan romahdus vaikuttaa osaltaan myös metalliteollisuuden tilanteeseen, sillä rakentamisessa käytetään runsaasti esimerkiksi terästä, putkia, metallirakenteita ja sähkölaitteita.

TOIMIALOISSA JA YRITYKSISSÄ VAIHTELUA

Metalliteollisuuden valopilkku oli vuonna 2022 elektroniikkateollisuus, jonka tuotanto kasvoi +9 prosenttia. Suurelta osin kasvun takana olivat aineettomat palvelut, kuten lisenssit ja patentit. Kehitystä on edesauttanut se, että Nokia on keskittänyt tutkimustaan ja muita toimintojaan Suomeen. Kovan kasvun jälkeen elektroniikkateollisuuden tuotanto supistuu tutkimusyksikön mukaan vuosina 2023 ja 2024 ([ks. Taulukko 9.](#)).

Metallituotteiden valmistuksen alamäki on jatkunut jo useamman vuoden. Ala ei näytä pääsevän kasvuun vielääkään. Erityisesti monien alihankintayritysten tilanne on heikentynyt vuodesta toiseen. Moottoriajoneuvojen valmistus lähti laskuun Valmet Automotiven ongelmien myötä vuonna 2022. Alan ongelmat jatkuvat myös vuonna 2023.

Yleisemmin metalliyrietyksillä meni vuonna 2022 hyvin. Kannattavuus säilyi suurin piirtein edellisvuoden tasolla. Näyttää siltä, että yritykset ovat pystyneet siirtämään kohonneita tuotantokustannuksia hintoihinsa. Kannattavimmat metalliyrietykset löytyvät Muiden koneiden ja laitteiden valmistus -toimialalta. Vuoden 2023 hyvän

alkupuoliskon jälkeen suhdanne heikentyi. Tämä alkoi näkyä kesän jälkeen (Q3/2023), kun yritysten tilauskannat pienenivät.

Metalliteollisuus on teollisista toimialoista merkittävin henkilöstön ja tuotannon määrällä mitattuna. Tämän lisäksi metalliteollisuutta lähellä on toimialoja, joita virallisessa toimialaluokituksessa lasketaan muihin aloihin kuin metalliteollisuuteen kuuluviksi. Näistä nostetaan seuraavaksi esille metallin kierrätys ja terveysteknologia, joista molemmilla noudatetaan etupäässä teknologiateollisuuden työehtosopimusta.

KIERRÄTYS JA ERIKOISTUMINEN KANNATTAVAT

Kierrätys tuottaa arvokasta raaka-ainetta metalliyrityksille. Suurimpia metalliromun käyttäjiä ovat Tornion ja Imatran terästehtaat. Myös Raahen tehdas tulee lisäämään kierrätysmetallin käyttöä. Kotimainen romu ei riitä teollisuuden tarpeisiin, vaan sitä tuodaan myös ulkomailta.

Kiertotalouden kehittyminen lisää kierrätyksen merkitystä. Suurimpia kierrätysyrityksiä ovat Kuusakoski Oy, Stena Recycling Oy ja Eurajoen Romu Invest Oy. Näistä Kuusakosken henkilöstömäärä on yli 400 ja muiden alle 200. Kaikkiaan kierrätysyritysten henkilöstömäärä on 1 700. Osa kierrätyksestä liittyy muuhun kuin metalleihin.

Terveysteknologian tuotteet lasketaan usein kuuluvaksi toimialaan muu tuotanto, vaikka ne ovatkin luonteeltaan elektroniikkateollisuutta. Tällaisista yrityksistä suurimpia ovat Planmeca Oy ja GE Healthcare Finland Oy, joiden molempien henkilöstömäärä on 700. Thermo Fisher Scientific Oy luokitellaan sitä vastoin elektroniikkayritykseksi. Suurten terveysteknologiayritysten lisäksi alalla toimii mittava joukko pienempiä yrityksiä, joista osa kasvaa nopeasti.

MUUT SOPIMUSALAT

Pelti- ja teollisuuseristysalan töitä ovat peltikattojen ja sadevesijärjestelmien asentaminen, teollisuuden säiliöiden ja putkien eristäminen ja päällystäminen pellillä sekä näihin liittyvät telinetyöt. Sopimusalalla on töissä tuhansia ihmisiä ja sen vuotuinen liikevaihto on satoja miljoonia euroja. Tilastokeskus ei julkaise siitä tilastotietoja.

Saimaa Group -konserni on lyhyessä ajassa kasvanut pelti- ja teollisuuseristysalan merkittävimmäksi toimijaksi Suomessa. Konsernin liikevaihto tilikaudella 2022 oli noin 154 miljoonaa euroa ja henkilöstöä oli 620. Konserni on kasvanut yrityskauppojen kautta. Konserniin kuuluvat Saimaan Eristys Oy, Arme Oy, Kymsol Oy, Pept Oy, Lavian Eristys Oy ja Saimaan työpalvelu Oy.

4.2. METALLIEN JALOSTUS

Sopimusalat:	Teknolohiateollisuus
Tuotteet:	Metallista valmistetut levyt, putket, harkot ja langat sekä valimotuotteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Metallituotteiden, koneiden, laitteiden ja kulkuneuvojen valmistajat sekä rakennustuoteollisuus
Henkilöstön määrä 2022:	13 500 (-1 %)
Tuotanto 2022:	17,6 miljardia euroa (+1 %), (11 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	23,9 miljardia euroa (+29 %), (13 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	147 (-3)
Tavaravienti 2022:	9,4 miljardia euroa (+24 %), (11 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Alankomaat, Saksa, Ruotsi, Venäjä, Italia ja Yhdysvallat
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 5,5 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omarvaraisuusaste 60,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

TIMO EKLUND

Varsinkin terästeollisuudessa on ollut vahva nousukausi vuoden 2021 alusta kevääseen 2023 saakka. Erityisesti hintataso nousi ja monien yritysten kannattavuus parani. Myös tuotantomäärät lisääntyivät.

Kesäkuussa 2023 tuottajahinnat jatkoivat halpenemista. Tätä ennen lasku oli tasaantunut muutamaksi kuukaudeksi. Tuotantomäärä on kokonaisuudessaan pysynyt korkeana, mutta tiettyjen tuotteiden kohdalla kysyntä on vähentynyt nopeasti. Tämä on johtanut lomautuksiin.

Metallien jalostajat kuuluvat Suomen suurimpiin sähkökuluttajiin. Talvella 2022–2023 osalla tehtaista rajoitettiin tuotantoa korkean sähköhinnan takia. Tuulivoiman lisääntyneen tuotannon myötä sähkö saattaa lähivuosina olla Suomessa jopa Euroopan halvinta. Tämä parantaisi merkittävästi Suomessa toimivien tehtaiden kilpailukykyä. Jo syksyllä 2023 sähkönhinta on ollut aika ajoittain negatiivinen.

SSAB on muuttamassa Raahen tehtaan terästuotannon hiilidioksidivapaaksi. Tämä tarkoittaa yrityksen masuunien sulkemista, jolloin jopa satoja työpaikkoja katoaa. Toisaalta uusia työpaikkoja syntyy, jos hiilivapaa teräs käy paremmin kaupaksi kuin nykyiset tuotteet.

Valimoiden henkilöstömäärä kääntyi pitkän laskun jälkeen kasvuun vuonna 2022. Valimot työllistivät 1 300 työntekijää. Asiakasyritykset pyrkivät lyhentämään toimitusketjuja ja sähkönhinta laskee. Nämä tukevat valimotoimintaa jatkossa.

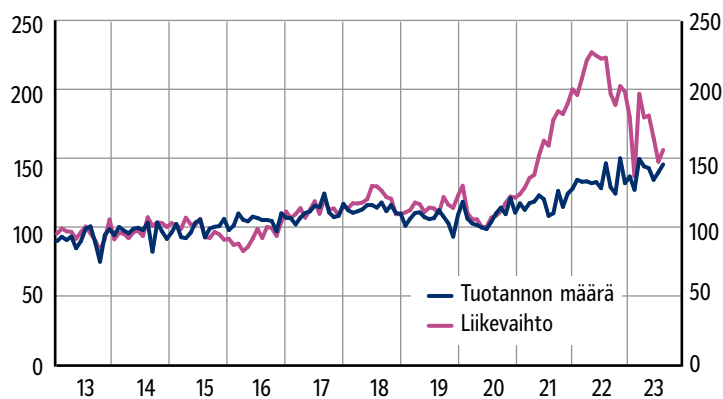
Värimetallien, kuten kuparin, sinkin ja nikkelin, jalostamiseen keskittyneiden yritysten kannattavuus on säilynyt korkeana. Erityisesti ruotsalaisen Boliden-konsernin suomalaiset tytäryritykset tekevät erittäin hyvää tulosta.

Taulukko 3

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+1 %	+1 %	-2 %
Työllisyys	-1 %	+0 %	-1 %

Kuvio 15

Metallien jalostus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 4

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
SSAB konserni, Suomen toiminnot*	3 800	5 050	5 050
Outokumpu Oyj*	9 494	8 680	2 530
Boliden Kokkola Oy	340	600	600
Boliden Harjavalta Oy	420	590	590
Ovako Imatra Oy Ab	287	550	550
Luvata Pori Oy	293	360	360
Componenta Castings Oy	64	310	310
Aurubis Finland Oy	505	290	290

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysointori
*Talouselämä 25.8.2023

4.3. METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologiäteollisuus
Tuotteet:	Metallirakenteet, metallisäiliöt, työkalut, metalliosat, laivapotkurit, aseet ja lukot
Tärkeimmät asiakkaat:	Rakentaminen sekä muiden koneiden ja laitteiden valmistajat
Henkilöstön määrä 2022:	44 600 (+2 %)
Tuotanto 2022:	10,1 miljardia euroa (-1 %), (6 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	10,5 miljardia euroa (+16 %), (6 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	5 298 (-83)
Tavaravienti 2022:	1,5 miljardia euroa (+9 %), (2 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Ruotsi, Viro, Norja, Alankomaat, Yhdysvallat, Saksa, Ranska, Puola ja Tanska
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 4,4 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 47,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Metallituotteiden valmistukselle vuosi 2022 oli kotimarkkinoilla kohtalainen. Tuotanto tosin ei kasvanut, mutta henkilöstön määrä kylläkin. Tuottajahintojen nousun ansiosta liikevaihto ja tavaraviennin arvo kasvoivat. Tavaraviennin määrä väheni. Tuonti oli vientiä suurempaa. Aiempaa suuremmat tuontiluvut selittyvät osaltaan puolustusvälinehankinnoilla.

Alkuvuosi 2023 oli hyvä, sillä tuotanto kasvoi tammi-elokuussa +5 prosenttia viime vuodesta. Muiden koneiden ja laitteiden valmistuksen hyvä vire toi tilauksia myös metallituotteiden valmistukseen. Tuottajahinnat nousivat alkuvuonna +4 prosenttia. Tavaraviennin arvo väheni -3 prosenttia. Tammi-elokuussa 2023 vienti kääntyi jälleen tuontia suuremmaksi.

Raaka-aineet ovat useissa toimialan yrityksissä huomattava osa tuotantokustannuksia. Metallien hinnanmuutokset ovat sen vuoksi merkittävä syy toimialan tuottajahintojen vaihtelulle. Metallien hinnat ovat pudonneet tammi-elokuussa 2023. Sähköä toimialan yrityksissä käytetään metallitoimialoista yhteensä eniten metallien jalostuksen jälkeen. Energian ja sähkön hinnat ovat syksyllä 2023 olleet selvästi alemmalla tasolla kuin vuotta aiemmin.

Toimialalla on runsaasti pieniä yrityksiä. Ne ovat tavallisesti koneiden ja laitteiden valmistajien alihankkijoita, joten niiden tuotteiden menekki riippuu päähankkijayritysten pärjäämisestä. Toimitusvarmuus on aiempaa tärkeämpi laatutekijä. Kun pahin komponenttipula väistyi, tuotteen hinta sai enemmän painoarvoa tilausten saamisessa.

Toimialan yritysten kannattavuus on ollut viimeisen viiden vuoden aikana metallitoimialojen keskitasoa. Vuonna 2022 kannattavuus tosin

hieman putosi edellisvuodesta. Näyttää siltä, että yritykset ovat kyenneet siirtämään nousseita energian ja raaka-aineiden kustannuksia hintoihinsa.

Puolustusvälineiden valmistajilla on mennyt hyvin. Esimerkiksi ammuksia valmistava Nammo Lapua Oy ja rynnäkkökivääreitäkin valmistava Sako Oy ovat molemmat palkanneet kymmeniä uusia työntekijöitä alkuvuonna 2023.

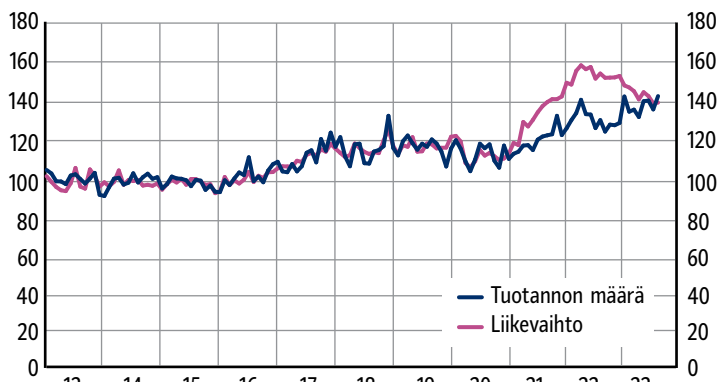
Metallituotteiden valmistuksessa kuitenkin jo näkyy tammi-elokuussa 2023 heikompi kehitys,

Taulukko 5

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	-1 %	+0 %	-1 %
Työllisyys	+2 %	-1 %	-1 %

Kuvio 16

Metallituotteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

jossa taustasyinä ovat rakentamisen väheneminen ja myös kuluttajien ostovoiman heikentyminen. Esimerkiksi Abloy Oy:n syksyllä käymät muutokset neuvottelut johtivat muutaman työntekijän työsuhteen päättymiseen ja lomautuksiin.

Toteutuneita investointihankkeita on ollut. Esimerkiksi metallin leikkaamista ja työstämistä tarjoavan HT Laser Oy:n Tornion yksikkö rakennutti käyttöönsä uudet suuremmat tilat. Yritys on samalla uudistanut konekantaansa.

MUUTAMA ISOMPI YRITYS

Toimialan yritysten joukossa on joitakin pörssiyrityksiä. Fiskars Oy:n liikevaihto putosi selvästi (-17 %) vuoden 2023 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (Q1–Q3). Henkilöstön määrä väheni (-7 %) edellisvuodesta. Kannattavuus säilyi hyvänä. Yrityksen osakkeen arvo kääntyi nousuun (Q3).

Fiskarsissa käytiin keväällä 2023 muutokset neuvottelut, jotka johtivat määräaikaisiin lomautuksiin. Fiskars ilmoitti syyskuussa käynnistävänsä laajempia muutokset neuvottelut, joilla pyritään vähentämään globaalisti 400 työtehtävää. Samoihin aikoihin yhtiö ilmoitti ostavansa tanskalaisen Georg Jensen A/S:n, joka valmistaa hopeaesineitä.

Toimialalla on harvakseltaan ollut isompia yritysjärjestelyjä, mutta nyt niitä on nähty. Saksalainen Donges Group osti Ruukki Building Systems -liiketoiminnan ja Normek Oy:n. Niistä syntyi Nordec Oy, joka valmistaa rakennusten teräsrunkoja, lasijulkisivuja ja terässilloja. Syyskuussa 2023 uutisoitiin, että GS Technologies Oy:stä tulee Nordecin pääomistaja. GS Technologiesin omistavat Harjavalta Oy ja Tirinom Oy.

Leden Group on ilmoittanut yhdistävänsä laserleikkausta, koneistusta ja kokoonpanoa tarjoavat Suomen tytäryrityksensä. Vuoden 2023 aikana Celermec Oy, LaserComp Oy ja Ojala-Yhtymä Oy yhdistyvät Leden Finlandiksi. Vuonna 2022 konsernin liikevaihto oli noin 95 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä 490. Leden Group investoi Oulaisissa uuteen tehtaaseen.

Yrityskauppoja on tehty. Holdingyhtiö Fortaco Group Holdco Oy laajentaa omistuksiaan. Konserni ostaa turvaohjaamoja valmistavan itävaltalaisen Walter Mauser GmbH:n.

OHUTLEVYJEN TYÖSTÄMISTÄ

Toimialalla tehdään ohutlevymetalliosien valmistusta alihankintana. Hanza Levyprofiili Oy valmistaa ohutlevyistä erilaisia rakenteita ja säiliöitä. Yritys on perustettu vuonna 2011. Sen liikevaihto tilikaudella 2022 oli noin 19 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 120. Se kuuluu ruotsalaiseen Hanza Group -konserniin. Yrityksen toiminta on kasvusuunnassa. Toiminta on ollut kannattavaa.

Relicomp Oy valmistaa Kurikassa ohutlevyrakenteita. Palveluun kuuluu muun muassa metallintyöstöä, pintakäsittelyä ja kokoonpanoa. Yritys on perustettu vuonna 1993. Sen liikevaihto tilikaudella 2022 oli lähes 28 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 127. Yrityksen toiminta on lähtenyt vuonna 2021 vahvaan kasvuun. Toiminta on ollut kannattavaa.

Taulukko 6

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Fiskars konserni	1 248	6 600	1 180
Abloy Oy	227	990	750
Stera Group konserni	112	890	560
Kongsberg Maritime Finland Oy	284	510	510
Parmarine Oy	71	440	440
Fortaco Group konserni	236	2 130	430
Peikko Group konserni	315	2 200	410
Sako Oy	125	400	400
Sumitomo SHI FW Energia Oy	165	430	380
Teiskonen konserni	112	470	370
Metos konserni	186	730	360
Nordec Group konserni	226	610	310

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysointori

4.4. KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologioteollisuus
Tuotteet:	Laivamoottorit, paperikoneet, nosturit, kaivoskoneet, vaihteet, hissit, metsä- ja maatalouskoneet
Tärkeimmät asiakkaat:	Rakentaminen, paperi- ja elektroniikkateollisuus
Henkilöstön määrä 2022:	52 100 (+4 %)
Tuotanto 2022:	18,8 miljardia euroa (+2 %), (12 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	21,5 miljardia euroa (+12 %), (11 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	1 551 (-33)
Tavaravienti 2022:	9,7 miljardia euroa (+11 %), (12 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Yhdysvallat, Kiina, Ruotsi, Saksa, Australia, Brasilia, Alankomaat, Venäjä, Kanada ja Norja
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 6,8 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 38,0 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Koneiden ja laitteiden valmistukselle vuosi 2022 oli kotimarkkinoilla hyvä. Tuotanto ja henkilöstön määrä kasvoivat. Liikevaihto tosin kasvoi tuottajahintojen nousua vähemmän. Tavaraviennin arvo ja määrä kasvoivat molemmat.

Alkuvuosi 2023 oli alalla hyvä: tuotanto kasvoi tammi-elokuussa +7 prosenttia. Kysyntä jatkui viireinä kesään saakka. Sen jälkeen tapahtui käänne huonompaan ja yritysten tilauskannat rupesivat pienenemään. Tuottajahinnat nousivat alkuvuonna +9 prosenttia. Tavaraviennin arvo kasvoi +14 prosenttia.

Raaka-aineiden, energian ja sähkön hinnat vaihtelevat. Tämä heilahtelu vaikuttaa toimialalla vähemmän ja hitaammin tuottajahintoihin kuin esimerkiksi metallituotteiden valmistuksessa. Osa-syynä ovat pidemmät, useamman vuoden mittaiset hankintasopimukset. Vuoden 2023 ensimmäisellä puoliskolla tuottajahinnat nousivat. Vaikuttaakin siltä, että aiemmat korkeat raaka-aineiden hinnat ovat viiveellä siirtyneet tuottajahintoihin. Komponenttipula ja logistiikkaongelmat eivät ole vielä täysin väistyneet.

Toimialan yritysten kannattavuus on ollut viimeisen viiden vuoden ajan metallialojen parhaimmistoa. Vuonna 2022 kannattavuus tosin hieman heikkeni edellisvuodesta. Yritykset ovat pystyneet siirtämään nousseita kustannuksia hintoihinsa. Useilla alan yrityksillä on tuotannon lisäksi hyvin kannattavaa palveluliiketoimintaa. Monet yritykset palkkasivat tammi-kesäkuussa 2023 lisää henkilöstöä. Sen jälkeen rekrytointitahti on hidastunut.

Varsinkin metsäteollisuuteen laitteita valmistavien yritysten vienti on laskenut, kun Venäjän kauppa on tyrehtynyt. Esimerkiksi ison siivun

viennistään menettäneet Ponsse Oyj ja Raute Oyj ovat kuitenkin löytäneet tuotteilleen korvaavia markkinoita. Myös Konecranes on ajanut alas Venäjän toimintonsa.

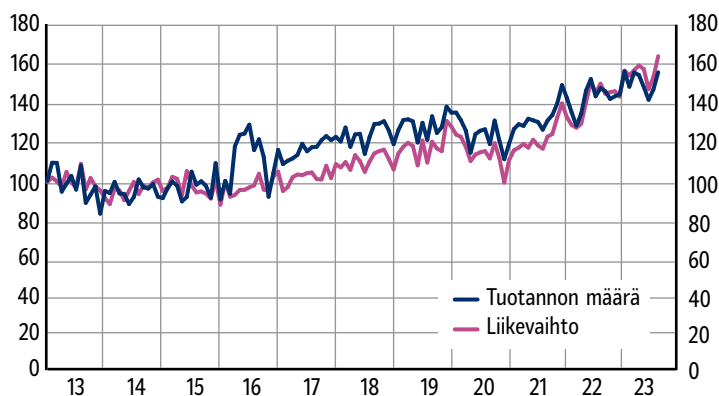
Muiden koneiden ja laitteiden valmistukseen heijastuu rakennusalan kriisi. Esimerkiksi hanoja ja suihkukalusteita valmistavassa Oras Groupissa käytiin kesällä muutosneuvottelut. Yritys irtisanoi Rauman hanatehtaaltaan 57 henkilöä. Myös sellu- ja paperiteollisuuden laitteita valmistava Andritz Oy on ilmoittanut, että vuoden 2023 aikana käydään muutosneuvottelut.

Taulukko 7

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+2 %	+1 %	+0 %
Työllisyys	+4 %	+0 %	+0 %

Kuvio 17

Koneiden ja laitteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettu sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Muutamia yrityskauppoja on nähty. Esimerkiksi rakennus- ja kaivoskoneita valmistava Normet Oy on ostanut kivenmurskaimia valmistavan Rambooms Oy:n ja ohjelmistoyritys Remion Ltd:n. Konecranes osti Yhdysvalloissa toimivan Whiting Corporationin, joka valmistaa nostureita. Investointihankkeita on meneillään. Esimerkiksi Valtra Oy Ab on kertonut laajentavansa voimansiirtolaitteita valmistavaa tehdastaan Suolahdessa. Uusia työpaikkoja syntyy lähes 200.

MUUTAMIA ISOJA YHTIÖITÄ

Toimialalla on muutamia maailmanluokan yhtiöitä. Reilu kolmannes koko alan Suomen henkilöstöstä työskentelee seitsemän suurimman yrityksen palveluksessa. Näiden yritysten pärjääminen on elintärkeää Suomen metalliteollisuudelle, sillä niiden hankinnat ruokkivat muita metalliyrityksiä. Suuryritysten vaikutus heijastuu välillisesti alihankkijoiden, kuljetus- ja varastointitoimintojen sekä palveluntarjoajien työllisyyteen.

Toimialalla on kuusi isoa suomalaista pörssi-yhtiötä: Kone Oyj, Wärtsilä Oyj, Metso Oyj, Valmet Oyj, Konecranes Oyj ja Cargotec Oyj. Niiden globaali liikevaihto kasvoi (Q1–Q3/2023) viime vuodesta. Yhtiöiden henkilöstömäärien kasvu on tasaantunut vuoden 2023 kuluessa. Kaikkien kuuden toiminta on kannattavaa. Wärtsilän tilauskanta on jatkanut kasvuaan, mutta muiden viiden tilauskannat kääntyivät alkuvuonna 2023 yksi toisensa jälkeen laskuun. Wärtsilän markkina-arvo on kasvanut edelleen. Toisten markkina-arvot ovat pienentyneet selvästi (Q3/2023). Ainakin Wärtsilä Oyj Abp, Kone Oyj ja Metso Oyj ovat käyneet vuoden 2023 aikana muutosneuvotteluita.

Seitsemäs suurista on Sandvik Mining and Construction Oy. Sen emoyhtiön (Sandvik AB) osake on noteerattu Tukholman pörssissä. Sandvikille vuosi 2022 oli erittäin hyvä. Liikevaihto ja henkilöstön määrä kasvoivat. Toiminta oli erittäin kannattavaa.

Sandvikilla on menossa Turussa 10 miljoonan euron investointihanke. Yritys saa käyttöönsä lisää toimitilaa, jotta voi kasvattaa akkukäyttöisten kaivoskoneiden valmistusta. Uusia työpaikkoja syntyy 100. Yritys on myös ilmoittanut, että Tampereen tehdasta laajennetaan 1 600 neliöllä ja palkataan jonkin verran uusia työntekijöitä. Investoinnin arvo on 22 miljoonaa euroa. Lokakuussa yritys ilmoitti kuitenkin muutosneuvotteluita, joissa irtisanotaan tai lomautetaan enintään 115 työntekijää.

MAATALOUTEEN KONEITA

Toimialaan kuuluu joitakin maataloudessa tarvittavien laitteiden valmistajia. LH Lift Oy valmistaa Laukaassa vetokoukkuja ja muita vetolaitteita traktoreihin ja työkoneisiin. Yritys on perustettu vuonna 1979. Sen liikevaihto tilikaudella 2022 oli lähes 9 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 41.

Antti-Teollisuus Oy valmistaa Salossa maataloutteen viljankuivureita, kuivatusuuneja, viljasiiloja, kaatoaltaita ja viljankuljettimia. Yritys on perustettu vuonna 1977. Sen liikevaihto tilikaudella 2022 oli noin 23 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 123.

Taulukko 8

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Valmet konserni	5 074	17 550	6 280
Wärtsilä konserni	5 842	17 590	3 870
Kone konserni	10 906	63 280	2 660
Metso konserni	5 295	16 710	2 440
Sandvik Mining and Construction Oy	1 403	2 270	2 270
Konecranes konserni	3 364	16 530	2 160
Ponsse konserni	755	1 990	1 160
Andritz Oy	793	1 070	1 070
Valtra Oy Ab	112	1 070	1 070
Cargotec konserni	4 088	11 530	1 020
John Deere Forestry Oy	410	760	760
Normet Group konserni	440	1 740	550

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

4.5. ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS

Sopimusalat:	Teknologioteollisuus
Tuotteet:	Televiestintä-, säähavaintolaitteet, terveysteknologia, älykellot ja anturit
Tärkeimmät asiakkaat:	Televiestintä ja sähkölaitteiden valmistus
Henkilöstön määrä 2022:	22 900 (+4 %)
Tuotanto 2022:	14,4 miljardia euroa (+9 %), (9 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	21,1 miljardia euroa (+16 %), (11 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	741 (-14)
Tavaravienti 2022:	3,2 miljardia euroa (+31 %), (4 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Yhdysvallat, Kiina, Vietnam, Alankomaat, Intia, Saksa ja Meksiko
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 2,2 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 50,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

TIMO EKLUND

Alan ehdottomasti suurin yritys on Nokia Oyj. Nokian henkilöstömäärä on kasvanut Suomessa viime vuosina: joka vuosi on palkattu satoja lisää. Tuotannollista toimintaa yrityksellä on Suomessa enää Oulun tehtaalla, joka työllistää alle 300 henkilöä. Nokia on pärjännyt markkinoilla hyvin, mutta yleinen investointien alamäki vaikeuttaa myös Nokian toimintaa. Yritys ilmoitti lokakuussa 2023 merkittävistä irtisanomisista, jotka eivät kuitenkaan koske tuotantotyöntekijöitä.

Euroopan unionin tasolla elektroniikkateollisuuden suurin kysymys on, miten saadaan nostettua mikrosirujen omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. EU-maiden teollisuus on riippuvainen taiwanilaisista, yhdysvaltalaisista ja korealaisista siruista. Sama ongelma koskee siruissa tarvittavia puoli-johteita. Ongelmaan on herätty ja EU:n alueelle on saatu investointeja. Erityisesti Saksa on onnistunut houkuttelemaan investointeja useisiin miljardeihin nousevien tukien avulla.

Toistaiseksi yksikään tehdasinvestoinneista ei ole kohdistunut Suomeen, vaikka mahdollisuuksia ja yritystä on ollut. Suomessa on merkittävää osaamista etenkin kaikkein monimutkaisimpien mikrosirujen tuotannossa. Lisäksi sähköä ja puhdasta vettä on runsaasti saatavana.

Alaa vaivannut komponenttipula hellitti vuoden 2022 mittaan. Elektroniikan sopimusvalmistajilla on muutenkin olleet hyvät ajat. Enemmistöllä sopimusvalmistajista liikevaihto ja kannattavuus paranivat vuonna 2022. Yritykset myös investoivat, mikä kertoo tulevaisuudenuskosta.

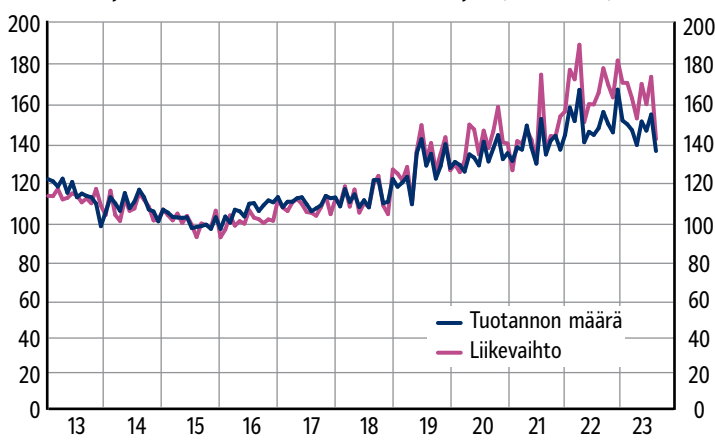
Jo useamman vuoden ajan pienten ja keski suurten yritysten kannattavuus on ollut parempi kuin suuremmilla yrityksillä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 pk-yritysten nettotulosprosentti oli 16, kun taas suurten yritysten kohdalla jäätiin 1 prosenttiin.

Taulukko 9

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+9 %	-3 %	-2 %
Työllisyys	+4 %	+2 %	-2 %

Kuvio 18

Elektroniikkateollisuus ja sähkölaitteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 10

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Nokia Oyj*	24 911	86 900	6 750
Vaisala Oyj	514	2 240	1 480
Murata Electronics Oy	168	960	960
Thermo Fisher Scientific Oy	196	940	940
Bittium Technologies Oy	83	630	630
Okmetic Oy	145	630	630
Teleste Oyj	165	860	490
GPV Finland Oy	98	400	400

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

* Talouselämä 25.8.2023

4.6. SÄHKÖLAITTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologiateollisuus
Tuotteet:	Sähkömoottorit, generaattorit, kaapelit, hitsauskoneet, sähkökeskukset, muuntajat ja akut
Tärkeimmät asiakkaat:	Rakentaminen sekä muiden koneiden ja laitteiden valmistajat
Henkilöstön määrä 2022:	17 800 (+5 %)
Tuotanto 2022:	6,5 miljardia euroa (+6 %), (4 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	7,6 miljardia euroa (+22 %), (4 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	542 (+9)
Tavaravienti 2022:	4 miljardia euroa (+29 %), (5 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Saksa, Yhdysvallat, Ruotsi, Etelä-Korea, Italia, Norja, Tanska, Viro, Alankomaat ja Kiina
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 6,4 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omaravaisuusaste 44,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Sähkölaitteiden valmistuksessa vuosi 2022 oli kotimarkkinoilla erinomainen. Tuotanto, liikevaihto ja henkilöstön määrä kasvoivat. Sähkölaitteita vietiin edellisvuotta enemmän.

Alkuvuosi 2023 oli hyvä. Tuotannon kasvusta ei ole tilastotietoa saatavana, mutta tavaravienin kasvu tammi-elokuussa kertoo myönteisestä kehityksestä. Sähköautojen latauslaitteiden ja akkujärjestelmien vilkas kysyntä jatkui. Vuonna 2022 nopeasti kohonneet tuottajahinnat nousivat alkuvuonna vielä +7 prosenttia. Tavaraviennin arvo kasvoi merkittävästi, +32 prosenttia.

Vuonna 2022 ABB Oy:n liikevaihto ja henkilöstön määrä kasvoivat. Kevään 2023 kuluessa ongelmia alkoi ilmetä, joten ABB Motorsin 61 vuokratyöntekijältä loppuivat työt Vaasassa. ABB:n tuotteita ovat esimerkiksi sähkömoottorit, generaattorit, sähkökäytöt, robotit sekä sähkökäyttöiset ruoripotkurit ja sähköasennustarvikkeet.

Sähkölaitteiden valmistus on kytköksissä rakentamiseen. Kun teollinen tuotanto, asuminen ja liikkuminen ovat sähköistyneet, tämä näkyy sähkölaitteiden valmistuksessa. Tämä kehitys tuottaa liiketoimintaa ja työpaikkoja. Kaapeleiden, latureiden, akkujen ja kytkinlaitteiden valmistukseen on syntymässä kasvua. Esimerkiksi Prysmian Group ilmoitti 120 miljoonan euron investoinnista tehtaaseensa, joka valmistaa merikaapeleita Kirkkonummella. Henkilöstön määrä tulee kasvamaan parissa vuodessa 300 työntekijällä.

Toimialalle on myös syntynyt uusia korkean teknologian yrityksiä. Danfoss Editron Oy valmistaa voimansiirtojärjestelmiä ajoneuvoihin, työkoneisiin ja merialuksiin. Lappeenrannassa toimiva yritys on perustettu vuonna 2009. Sen liikevaihto vuonna 2022 oli noin 28 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 166. Se kuuluu tanskalaiseen

Danfoss konserniin. Yritys on kasvanut nopeasti koko olemassaolonsa ajan.

Toimialan yritysten kannattavuus oli vuonna 2022 yleisesti hyvä. Se oli kuitenkin hieman huonontunut edellisvuodesta. Rakentamisen laskusuhdanne haittaa joitakin yrityksiä. Suuremmista yrityksistä Ensto Invest Oy ilmoitti muutosneuvotteluista elokuussa. Sähkönjakelulaitteita valmistava Ensto aikoo vähentää 30 työntekijää.

Taulukko 11

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+6 %	+0 %	+1 %
Työllisyys	+5 %	+0 %	+1 %

Taulukko 12

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
ABB Oy	2 374	4 760	4 760
Valmet Automotive EV Power Oy	190	970	830
Vacon Oy	256	720	720
Prysmian Group Finland Oy	507	610	610
Ouneva Group konserni	115	730	590
Helvar Merca konserni	193	830	550
Hitachi Energy Finland Oy	215	510	510
Kemppi konserni	149	780	420

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

4.7. MOOTTORIAJONEUVOJEN JA PERÄVAUNUJEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologiateollisuus
Tuotteet:	Henkilöautot ja linja-autot, niiden osat ja tarvikkeet, erikoisajoneuvot, moottorikelkat sekä perävaunut ja puoliperävaunut
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet ja kuljetusalan yritykset
Henkilöstön määrä 2022:	9 200 (-6 %)
Tuotanto 2022:	2,2 miljardia euroa (-4 %), (1 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	2,3 miljardia euroa (+4 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	288 (+4)
Tavaravienti 2022:	2,8 miljardia euroa, (3 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Saksa, Ruotsi, Norja, Ranska ja Kanada
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 1,4 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 33,0 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

TIMO EKLUND

Toimiala on kuulunut teollisuuden kasvuvetureihin viimeiset kymmenen vuotta. Kasvun taustalla on ollut Valmet Automotive Oy:n Uudenkaupungin tehdas. Tehtaan henkilöstö ja tuotantomäärä ovat kääntyneet laskuun, mikä näkyy myös koko toimialan tunnusluvuissa.

Uudenkaupungin autotehdas kärsii eurooppalaisen autoteollisuuden vaikeuksista. Euroopassa ryhdyttiin panostamaan sähköautoihin selvästi hitaammin kuin Yhdysvalloissa tai Kiinassa. Tämän vuoksi eurooppalaisten yritysten markkina-asema heikentyi. Autoyhtiöillä on tehdaskapasiteettia vapaana omasta takaa, joten Valmet Automotiven kaltaisten itsenäisten sopimusvalmistajien tuotannolle on kysyntää vähänlaisesti.

Oletettavasti Uuteenkaupunkiin saadaan lähi-aikoina uusia tilauksia, vaikka markkinatilanne on ollut vaikea. Uudet tilaukset eivät näy vielä vuoden 2024 tuotantolukemissa, sillä tuotannon ylösajo kestää aikansa.

Toimialan toiseksi suurin yritys AGCO Power Oy pärjää hyvin. Amerikkalainen AGCO-konserni on keskittänyt moottorituotantonsa Nokian tehtaalle. AGCO:n moottoreilla käyvät etenkin traktorit, mutta yrityksen moottoreita löytyy myös metsäkoneista ja konttikuormaajista. Nokialle on investoitu viimeisten viiden vuoden aikana noin 100 miljoonaa euroa. Myös uutta väkeä on palkattu tuotantoon. Investointien voi olettaa jatkuvan, sillä tuotanto on saatu hyvään iskuun ja konsernin traktorimerkeillä on kysyntää.

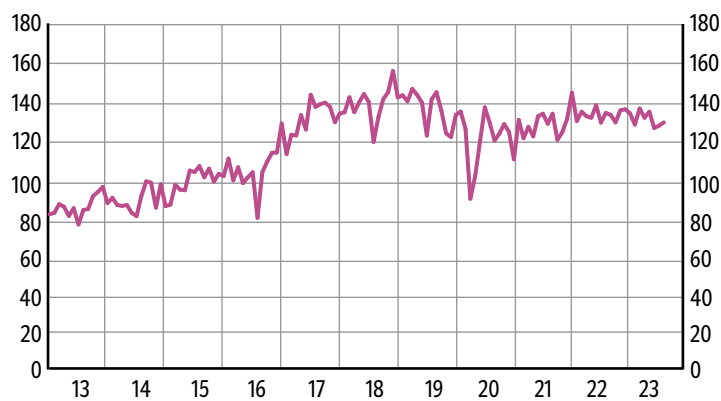
Alalla on useita nopeasti kasvavia yrityksiä, koska Suomesta löytyy osaamista. AGCO Powerin lisäksi vuonna 2022 henkilöstömääräänsä kasvattivat esimerkiksi moottorikelkkavalmistaja BRP Finland Oy ja Elektrobit Automotive Finland Oy, joka tekee ohjelmistoja henkilöautoihin. Kasvuun ovat pääsemässä myös puolustusajoneuvojen valmistajat Sisu Auto Oy ja Conlog Oy.

Taulukko 13

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	-3 %	-5 %	+3 %
Työllisyys	-6 %	-6 %	+2 %

Kuvio 19

Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus, Liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 14

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Valmet Automotive konserni*	604	4 040	3 420
AGCO Power Oy	351	800	800
VAK Oy	93	530	530
BRP Finland Oy	610	520	520
Ab Närpes Trä & Metall - Oy Närpiön Puu ja Metall	82	420	420
Elektrobit Automotive Finland Oy	31	290	290
Ekeri Oy	56	260	260
MSK Cabins Oy	107	250	250

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysointit

* Talouselämä 25.8.2023

4.8. MUIDEN KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologiäteollisuus
Tuotteet:	Laivat, raideliikenteen kulkuneuvot, ilma-alukset, veneet ja miehistönkuljetuskalusto
Tärkeimmät asiakkaat:	Laivanvarustamot, liikennelaitokset, puolustusvoimat ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	8 100 (+7 %)
Tuotanto 2022:	2,9 miljardia euroa (+4 %), (2 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	3 miljardia euroa (+15 %), (2 % teollisuuden liikevaihdesta)
Yritysten lukumäärä 2022:	555 (+13)
Tavaravienti 2022:	1,7 miljardia euroa, (2 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Yhdysvallat, Viro, Yhdistyneet arabiemiraatit, Ruotsi ja Norja
Kannattavuus 2022:	Nettotulos -2,9 %, heikko (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 18,0 %, heikko (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

TIMO EKLUND

Alan tuotanto ja työllisyys ovat kasvaneet vuoden 2018 jälkeen. Kasvun voi ennustaa jatkuvan, sillä suurin osa toimialan yrityksistä toimii kasvumarkkinoilla. Kasvua ennustetaan risteilyalusten, sotilasajoneuvojen ja kiskokaluston kysyntään. Huviveneiden valmistus on puolestaan vähentynyt koronavuosien vilkkaan kysynnän jälkeen.

Turun telakalta toimitetaan vuonna 2023 maailman suurin ja teknisesti edistyksellisin Icon of the Seas -risteilyalus. Turun telakan asema on vahvistunut kaikkein vaativimpien projektien toteuttajana. Vaikeat vuodet lienevät takanapäin. Risteilymatkustamisen ennustetaan lisääntyvän maailmalla, mikä lisää uusien laivojen kysyntää.

Helsingin telakan mahdollisuudet uusien tilauksien saamiseksi parantuivat merkittävästi, kun venäläisomistus päättyi. Uusi omistaja on kanadalainen Chantier Davie Canada Inc. -telakkayhtiö. Rauman telakalla on paljon tilauksia, mutta tuotanto on kärsinyt moninaisista ongelmista.

Huviveneitä valmistavien yritysten tilanne on synkentyne nopeasti. Vuodesta 2023 odotettiin kohtuullisen hyvää, mutta venekauppa kävi verkkaaisesti. Kotimaassa ostovoiman heikkeneminen ja polttoaineen kallis hinta ovat laskeneet myyntiä. Tärkeimmillä vientimarkkinoilla Ruotsissa ja Norjassa vientiä on vaikeuttanut euron korkea kurssi, joka on nostanut suomalaisten veneiden hintoja.

Sotilastarkoituksiin valmistettavien kulkuneuvojen kysyntänäkymät ovat hyvät. Esimerkiksi Hämeenlinnassa toimiva Patria Land Oy kasvaa vauhdilla. Tehdas valmistaa panssaroituja sotilasajoneuvoja. Myös hävittäjähankinnat poikivat jatkossa työtä Suomeen.

Taulukko 15

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+4 %	+4 %	+4 %
Työllisyys	+7 %	+1 %	+3 %

Taulukko 16

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Patria konserni*	627	3 210	2 950
Meyer Turku Oy konserni	1 296	2 130	2 130
Skoda Transtech Oy	74	570	570
Oy Nautor Ab	77	310	310
Oy Botnia Marin Ab	50	260	260
Rauma Marine Constructions Oy	123	220	220
Finnmaster Boats Oy	58	200	200
Helsinki Shipyard Oy	Ei saatavana	Ei saatavana	Ei saatavana

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori
* Talouselämä 25.8.2023

5. Kemianteollisuuden tuotanto laskusuunnassa

KEMIANTEOLLISUUS

Henkilöstön määrä 2022:	34 900 (+3 %)
Tuotanto 2022:	36,5 miljardia euroa (+7 %)
Liikevaihto 2022:	Ei saatavana
Yritysten lukumäärä 2022:	1 120 (-7)
Tavaravienti 2022:	Ei saatavana
Kannattavuus 2022:	Nettotulos +9,3 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omarvaraisuusaste 55,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

TIMO EKLUND JA MATTI ROITTO

5.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS KEMIANTEOLLISUUDESSA

Kemianteollisuuden tuotanto lisääntyi vuonna 2022. Tämä perustui öljytuote- ja lääkealojen voimakkaaseen kasvuun. Sitä vastoin tuotanto väheni kahdella suurimmalla alalla eli Kemikaalien valmistus ja Kumi- ja muovituotteiden valmistus-toimialoilla.

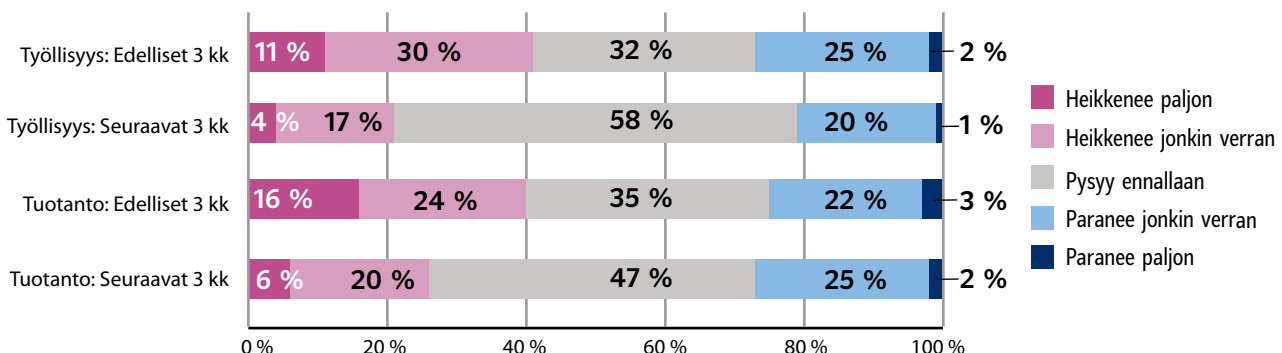
Teollisuusliiton tutkimusyksikkö ennakoii, että kahden suurimman toimialan tuotanto vähenee myös vuonna 2023. Koska myös öljy- ja lääke-teollisuuden kasvu hiipuu, koko kemianteollisuuden

tuotanto vähenee vuonna 2023. Vuonna 2024 tuotanto lisääntyy hiukan. (Ks. Taulukko 1.)

Vaikuttaa siltä, että teollisuuden matala-suhdanne iskee tällä kertaa myös kemikaalien valmistukseen. Kyseessä on selvä trendinmuutos, sillä ala kasvoi käytännössä yhtämittaisesti vuodet 2010–2021. Kemikaali-, muovi- ja kumiteollisuus kärsivät Venäjä-riippuvuudesta, joka oli teollisuuden keskiarvoa suurempaa. Myös rakentamisen romahtaminen vaikuttaa.

Kuvio 20

Kemianteollisuuden näkymät (n=100)

Lähde: Teollisuusliiton suhdannekysely 2023/Q4

TYÖLLISYYS JA KANNATTAVUUS KUNNOSSA

Kemianteollisuuden työllisten määrä kasvoi +3 prosenttia vuonna 2022. Tänä vuonna työllisyys heikkenee hieman. Vuonna 2024 työllisyys vahvistuu jonkin verran.

Kemianteollisuudessa työskentelee 35 000 ihmistä. Työtekijämäärä on sama kuin kymmenen vuotta aikaisemmin, mutta sen jälkeen määrä ehti jo laskea. Alimmillaan lukema kävi vuonna 2016. Sen jälkeen henkilöstömäärä on noussut +2 000 työntekijällä.

Kemianteollisuuden kannattavuus oli vuonna 2022 nettotulosprosentilla mitattuna 9 prosenttia. Se on hieman korkeampi kuin tehdasteollisuuden keskiarvo (6 %). Ero on kaventunut aiemmista vuosista. Myös tämä kertoo siitä, että kemianteollisuuden suhdannetilanne on ollut tavanomaista hankalampi.

Suomen kemianteollisuus on pärjännyt viimeisen vuosikymmenen aikana loistavasti. Loppuvuoden 2023 suhdannekuoppa tulee jäämään väliaikaiseksi. Kemianteollisuuteen liittyy suuria kasvumahdollisuuksia. Pidemmän ajan kasvuennuste onkin valoisampi kuin tutkimusyksikön vuoteen 2024 ulottuva ennuste.

VIHREÄ SIIRTYMÄ KOSKETAA KEMIAA

Akkukemikaaleihin on ladattu suuria kasvuo-dotuksia. Suomessa on käynnissä useita tehdashankkeita, joista osan toteutus on jo varmistunut.

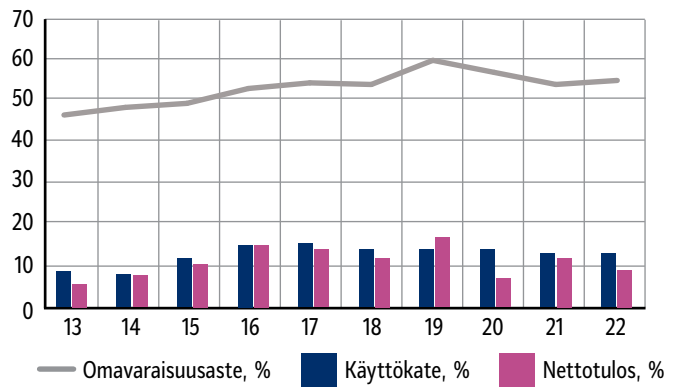
Öljy- ja polttoaineteollisuuden kohdalla vihreä siirtymä tarkoittaa suurta rakennemuutosta. Fossiilisten polttoaineiden käyttö vähenee nopeasti seuraavan vuosikymmenen aikana. Porvoon öljynjalostamolla suunnitellaan fossiilisten raaka-aineiden käytön lopettamista ensi vuosikymmenellä. Millaisia vaikutuksia tällä on esimerkiksi työllisyyteen ja tuotantoon, se jää nähtäväksi.

Neste Oyj:n harjoittaman öljynjalostuksen rinnalle on Suomeen syntymässä hiilineutraalien polttoaineiden liiketoimintaa. Tälle kehitykselle luo pohjan vetyteollisuus, joka alkaa muuttua puheista teoksi. Vetytalouden syntymisen mahdollistaa halpa sähkö.

Tuulivoiman määrä on voimakkaassa kasvussa, ja sen myötä sähkö saattaa jatkossa olla Suomessa Euroopan halvinta. Fossiilivapaiden polttoaineiden lisäksi vetyä voi käyttää monenlaisessa tuotannossa. Tämä voi parhaimmillaan tarkoittaa tuhansia uusia kemianalan työpaikkoja.

Kuvio 21

Kemianteollisuuden kannattavuus ja omavaraisuusaste, %

Lähde: Tilastokeskus 2023

Taulukko 17

Liikevaihdon vuosimuutokset, 2022/Q1–Q4 ja 2023/Q1–Q2, %

	2022	2023 Q1–Q2
Teollisuuden liikevaihto	22,4	-4,1
Kemianteollisuuden liikevaihto	49,2	-13,4

Lähde: Tilastokeskus 2023

Tärkeää on, että tuotettu vety hyödynnetään Suomessa sijaitsevassa teollisuudessa. Nimittäin pelkän tuulivoiman tuottaminen ja vedyn valmistaminen vientiin eivät nosta suomalaisen teollisuuden arvonlisää, eivätkä paranna suomalaisten hyvinvointia juuri ollenkaan.

Kiertotalouteen on syntymässä uutta liiketoimintaa. Erityisesti muovinkierrätykseen liitetään suuria odotuksia. Lopelle rakennettu rengaskierrätyslaitos pystyy jo aloittaessaan esimerkiksi käsittelemään kolmasosan (20 tonnia) kaikista Suomessa käytöstä poistettavista renkaista.

Materiaalien kierrätys ja uudelleen prosessointi tuottaa korkeamman jalostusasteen tuotantoon sopivia uusioraaka-aineita. Esimerkiksi pakkausmuoveista tehdään raaka-ainetta muovituotantoon. Kemiallista kierrätystä on kehitetty pakkaustuottajien ja Wastewise Group Oy:n yhteistyönä Nokialla. Suomen ongelmana on väestön pienuus, jolloin kerättävissä oleva raaka-aine jää vähäiseksi. Lisäksi akkujen ja jäteöljyjen kierrätyksestä on kasvamassa varteenotettavaa liiketoimintaa Suomessa.

5.2. JALOSTETTUJEN ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Öljy-, maakaasu- ja petrokemianteollisuus
Tuotteet:	Kaasuöljyt, moottoribensiini ja nestekaasut
Tärkeimmät asiakkaat:	Öljy-yhtiöt, kotitaloudet, maantie-, lento- ja meriliikenne, teollisuus ja maatalous
Henkilöstön määrä 2022:	2 900 (+7 %)
Tuotanto 2022:	13,7 miljardia euroa (+24 %), (8 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	Ei saatavana
Yritysten lukumäärä 2022:	19 (-2)
Tavaravienti 2022:	Ei saatavana
Vientimaat 2022:	Ruotsi, Yhdysvallat, Alankomaat, Belgia ja Iso-Britannia
Kannattavuus 2022:	Ei saatavana
Vakavaraisuus 2022:	Ei saatavana

TIMO EKLUND

Öljynjalostus kasvoi Suomessa voimakkaasti vuonna 2022. Tätä ennen toimialan tuotanto oli pudonnut rajusti kahtena edellisenä vuonna. Pudotuksen taustalla olivat koronapandemia ja Naantalin jalostamon lakkauttaminen. Myös huoltotouot seisauttivat tuotannon kuukausiksi.

Alan tuotanto ja työllisyys on lähes yksinomaan Neste Oyj:n varassa. Neste on pärjännyt hyvin vuonna 2023. Yritys on keskittynyt erityisesti uusiutuvien liikennepolttoaineiden valmistukseen. Näissä tuotteissa se kuuluu maailman johtaviin yrityksiin.

Suomessa Nesteen tuotanto perustuu raakaöljyn jalostukseen. Porvoon öljynjalostamo on kilpailukyinen laitos. Laitteistot ovat hyvässä kunnossa ja henkilöstö osaavaa. Vuosina 2022–2023 markkinatilanne on suosinut öljynjalostusta, jonka kannattavuus on pysynyt korkeana vuonna 2023. Venäläinen raakaöljy on korvattu etupäässä Pohjanmeren öljyllä.

Öljynjalostuksen lähiaikojen näkymät ovat vakaat. Tosin Gazan tilanteen kärjistyminen ja epävakaisuuden leviäminen laajemmin Lähi-Itään sekoittaisi öljymarkkinoita.

Aika on ajamassa öljyn ohitse. Kun liikenne sähköistyy, vähenee öljytuotteiden kysyntä. Tällöin kilpailun koveneminen laskee jalostamojen kannattavuutta. Neste onkin ilmoittanut luopuvansa Porvoossa 2030-luvulla fossiilisista raaka-aineista. On vielä auki, mitä kaikkea tämä päätös tarkoittaa.

Nesteen lisäksi alalla toimii vain muutama muu yritys. STR Tecoil Oy on kiertotalousyritys, joka kierrättää käytettyjä moottoriöljyjä ja voiteluaineita. Niistä yritys jalostaa voiteluöljyjä. Haminassa toimiva yritys on ollut erittäin kannattava jo parin vuoden ajan. Sen henkilöstömäärä on noin 60.

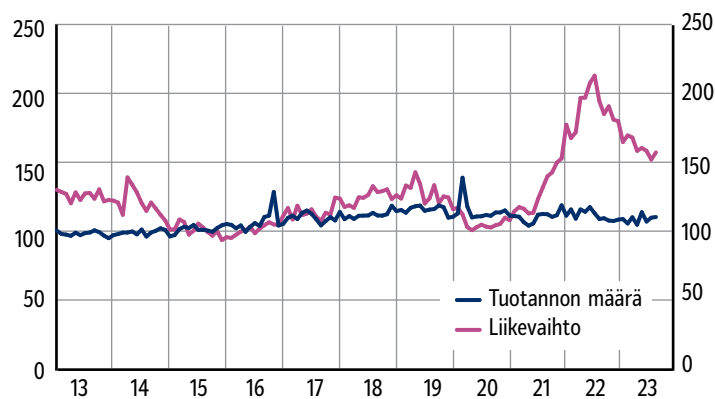
Taulukko 18

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+24 %	+0 %	+2 %
Työllisyys	+7 %	+0 %	+0 %

Kuvio 22

Kemianteollisuus

Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 19

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Neste Oyj konserni*	25 707	5 250	3 610
ExxonMobil Finland Oy Ab	91	67	67
STR Tecoil Oy	55	61	61

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysointori
* Talouselämä 25.8.2023

5.3. KEMIKAALIEN JA KEMIALLISTEN TUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kemian perusteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus
Tuotteet:	Lannoitteet, maalit, lakat, torjunta-aineet, pesuaineet, tekokuidut ja liuottimet
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuus, vesihuolto, rakentaminen, maatalous ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	13 500 (+3 %)
Tuotanto 2022:	16,5 miljardia euroa (-2 %), (10 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	10,1 miljardia euroa (+27 %), (5 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	427 (-2)
Tavaravienti 2022:	3,9 miljardia euroa (+25 %), (5 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Ruotsi, Saksa, Puola, Alankomaat, Yhdysvallat ja Norja
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 10,8 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 58,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

TIMO EKLUND

Toimialalla vallitsee kaksijakoiset tunnelmat: alan pidemmän aikavälin näkymät ovat loistavat, mutta toteutunut kehitys ja lyhyen aikavälin näkymät ovat alavireisiä. Vuonna 2022 alan tuotanto kääntyi laskuun seitsemän vuoden yhtämittaisen kasvun jälkeen. Tänä vuonna heikkenevä suhdanne laskee tuotantomääriä entisestään.

Kemikaaliteollisuuteen kohdistuu luultavammin teollisuuden suurimmat kasvuodotukset. Odotusten taustalla on vihreä siirtymä. Erityisesti akkukemikaalien valmistukseen on suunnitteilla tai valmisteilla useita uusia tuotantolaitoksia. Myös vedyn ja ammoniakkin valmistus kasvaa lähivuosina. Vihreän siirtymän lisäksi alalla on myös muita kasvutekijöitä. Esimerkiksi ruutia valmistetaan enemmän.

Akkukemikaalitehtaita on valmisteilla ympäri Suomen. Suurin keskittymä on Kokkolassa, jonne ovat investoimassa ainakin Keliber Oy ja Umicore Finland Oy. Myös Harjavalta akkukemikaalien keskittymänä vahvistuu. Saksalainen BASF rakentaa tuotantolaitoksen Norilsk Nickel Harjavalta Oy:n tehtaan rinnalle. Kotkan seudulle on suunnitteilla tehtaita.

Todennäköisesti osa Suomeen suunnitelluista investoinneista ei toteudu. Yritykset voivat vielä siirtyä suurempien valtionapujen perässä muihin maihin, kuten Yhdysvaltoihin, Saksaan tai Ranskaan.

Maalien valmistus kärsii rakentamisen väheneemisestä Suomessa ja vientimarkkinoilla. Tikkurila Oyj ja Teknos Oy työllistävät kumpikin noin 500 henkilöä Suomessa. Näiden lisäksi ympäri maata toimii lukuisia määriä pienempiä maalitehtaita.

Lannoitteiden valmistusta hallitsee Yara Suomi Oy. Yritys on hyötynyt lannoitteiden hintojen noususta. Vuonna 2022 yrityksen kannattavuus nousi erittäin korkeaksi.

Taulukko 20

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	-2 %	-4 %	+4 %
Työllisyys	+3 %	-2 %	+1 %

Taulukko 21

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Borealis Polymers Oy	331	940	940
Yara Suomi Oy	1 752	890	890
Terrafame Oy	584	840	840
Kemira Oyj	3 570	4 940	780
Tikkurila Oyj	204	540	540
Kiilto Family Oy	260	940	480
Teknos Group Oy	398	1 580	470
Umicore Finland Oy	601	350	350

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

5.4. LÄÄKEAINEIDEN JA LÄÄKKEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kemian perusteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus
Tuotteet:	Lääkkeet ja niiden raaka-aineet
Tärkeimmät asiakkaat:	Terveystieteiden, apteekit, maatalous, elintarviketeollisuus ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	5 200 (+4 %)
Tuotanto 2022:	2,5 miljardia euroa (+13 %), (2 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	Ei saatavana
Yritysten lukumäärä 2022:	45 (-1)
Tavaravienti 2022:	Ei saatavana
Vientimaat 2022:	Yhdysvallat, Saksa, Belgia, Kiina, Kanada ja Ranska
Kannattavuus 2022:	Ei saatavana
Vakavaraisuus 2022:	Ei saatavana

TIMO EKLUND

Suomen lääketeollisuus on hyvässä vauhdissa. Vuonna 2022 alan tuotantomäärä kasvoi +13 prosenttia. Tätä ennen tuotanto ehti laskea useamman vuoden ajan. Tuotantoon ei lasketa mukaan ainoastaan lääketuotantoa vaan suuri osa on aineettomia palveluita, kuten patenteja ja lisenssejä. Kasvun hidastuminen vuonna 2023 liittyy lisenssimaksujen vähenemiseen.

Lääketeollisuus investoi tuotantokapasiteettiin. Bayer Oy avasi syksyllä uuden tehtaan Turussa. Tämän lisäksi myös usealla muulla valmistajalla on käynnissä tehdashankkeita. Uuden tehtaan myötä Kuopiossa toimiva Finvector Oy on nousemassa suurten yritysten joukkoon. Alaa ovat perinteisesti hallinneet Orion Oyj ja Bayer. Finvectorin henkilöstömäärän ennakoitaan nousevan 500 työntekijään. Vuonna 2023 henkilöstömäärä on noin 400.

Lääketeollisuudessa on suuria kasvumahdollisuuksia. Esimerkkinä tästä toimii Tanska, jossa lääkkeiden valmistus toimii koko kansantalouden kasvumoottorina. Kasvun taustalla on käytännössä yksi yritys, Novo Nordisk. Se työllistää yksinään viisinkertaisesti sen verran kuin Suomen lääketeollisuus kokonaisuudessaan. Novo Nordiskin menestys perustuu erityisesti yhden lääkkeen satumaiseen menestykseen. Kyseessä on Ozempic-laihdutuslääke.

Lääkkeiden valmistuksen kannattavuus on erittäin korkea ja ylittää teollisuuden keskiarvon moninkertaisesti. Vuodelta 2022 ei ole saatavana tietoa, mutta lääkkeiden hidas hintakehitys painaa yritysten kannattavuutta. Lääkkeiden tavaravienti on kasvanut viimeisen vuoden aikana erittäin voimakkaasti. Vuoden 2023 ensimmäisen vuosipuolikkaan aikana kasvua kertyi huimat +50 prosenttia edellisvuodesta.

Taulukko 22

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+13 %	+3 %	+4 %
Työllisyys	+4 %	+3 %	+5 %

Taulukko 23

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Orion Oyj*	1 341	3 470	2 650
Bayer Oy	985	1 020	1 020
Finvector Oy**	Ei saatavana	300	300
Vitabalans Oy	40	230	170
Santen Oy	137	170	170
NextPharma Oy	30	170	170
Nanoform Finland Oyj	4	140	140
PCAS Finland Oy	32	110	110

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analyysaattori

* Talouselämä 25.8.2023

** Tutkimusyksikön arvio

5.5. KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kumiteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus
Tuotteet:	Kulkuneuvojen renkaat, pakkaukset, erilaiset muovivilyt, -kalvot, -astiat ja -putket
Tärkeimmät asiakkaat:	Autoteollisuus, rakentaminen, kotitaloudet, elintarviketeollisuus ja vähittäiskauppa
Henkilöstön määrä 2022:	13 300 (+2 %)
Tuotanto 2022:	3,9 miljardia euroa (-3 %), (2 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	4,2 miljardia euroa (+11 %), (2 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	629 (-2)
Tavaravienti 2022:	1,8 miljardia euroa (+11 %), (2 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Ruotsi, Saksa, Norja, Yhdysvallat, Venäjä ja Puola
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 5,4 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 52,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Kumi- ja muovituoteteollisuuden näkymät ovat haastavat. Rakennusalan vaikeudet ja maailmanpolitiikan kriisit heijastuvat alan toimintaan. Ukrainassa käytävän sodan lisäksi Lähi-Idän tilanteen kiristyminen uhkaa nostaa raaka-aineiden hintoja.

Toimialan yritysten liikevaihto tulee todennäköisesti laskemaan. Tilauskannat jäivät jo keväällä 2023 pieniksi. Muoviteollisuus ry:n mukaan tuotantoa supistettiin muutamaksi kuukaudeksi, sitten tilanne tasaantui.

Autoteollisuuden vaikeudet vaikuttivat moniin alihankintayrityksiin. Poikkeuksiakin oli, esimerkiksi kumikomponentteja valmistava Reka Oy, jonka myynti ajoneuvoteollisuuteen kasvoi +24 prosenttia vuonna 2022.

Nokian Renkaat Oyj vetäytyi Venäjältä. Tuotantoa palautettiin Suomeen ja tehostettiin, mutta uusia työpaikkoja ei juurikaan syntynyt. Nokian Renkaiden investointien pääpaino on Yhdysvalloissa ja Romaniassa. Raskaiden renkaiden kysyntä parani, kun raskaiden ajoneuvojen kysyntä ja tuotanto elpyivät.

Putkistöjärjestelmiä valmistava Uponor Oyj käynnisti strategisen muutosohjelmansa vuoden 2023 alussa. Samalla aloitettiin laajat muutosneuvottelut. Rakennusalan laskusuhdanne heikentää Uponorin ja monien muiden muovituoteyritysten tilannetta. Syyskuussa muovituoteteollisuuden prosessiyöntekijöitä oli työttömänä yli 500.

Fossiilisia raaka-aineita pyritään korvaamaan muilla. Yritykset kehittävät raaka-aineiden ja materiaalien kierrätystä ja uusiokäyttöä. Rengasvalmistajat käynnistivät keväällä 2023 yhteisomistuksen Suomen Rengaskierrätys Oy:n.

Kumi- ja muovituotevalmistajien tilanne ei ole lohduton. Takana on kaksi vahvaa vuotta. Yritykset ovat pääosin hyvässä kunnossa. Suurilla yrityksillä on vahvat talouspuskurit.

Taulukko 24

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	-3 %	-2 %	-1 %
Työllisyys	+2 %	-1 %	+0 %

Taulukko 25

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Nokian Renkaat konserni	1 776	4 947	1 782
Medisize Oy	131	692	692
Uponor konserni	1 386	4 214	674
Wihuri Packagin konserni	1 275	4 328	560
Walki konserni	487	1484	451
Meltex Oy Plastics	133	356	356
Rani Plast Oy	293	568	331
Kera Group Oy	48	285	285

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

6. Puutuotteiden vaisu kysyntä lisää lomautuksia

PUUTUOTETEOLLISUUS

Henkilöstön määrä 2022:	28 000 (+0 %)
Tuotanto 2022:	8,8 miljardia euroa (-8 %)*
Liikevaihto 2022:	11,7 miljardia euroa (+11 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	3 408 (-49)
Tavaravienti 2022:	3,3 miljardia euroa (+3 %)
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 9,5 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 69,0 % , hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)*

* Ei sisällä huonekalujen valmistusta (TOL31)

MIKA KÄRKKÄINEN JA MATTI ROITTO

6.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS PUUTUOTETEOLLISUUDESSA

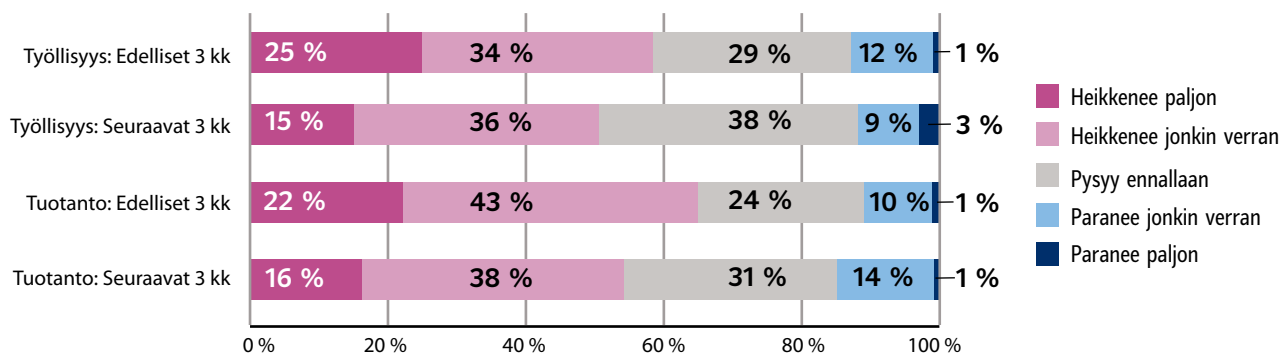
Puutuoteteollisuudella meni hyvin jonkin aikaa. Taustalla vaikutti osaltaan koronaelvytystä seurannut rakentamisen korkeasuhdanne. Se lisäsi puutuotteiden kysyntää ja nosti niiden hintaa. Kohonneet myyntihinnat paransivat nopeasti yritysten kannattavuutta.

Tilanne heikentyi syksyllä 2022, jolloin puutuoteteollisuuden tuotantomäärät olivat selvästi alhaisemmat kuin vuotta aiemmin. Tuottajahinnat putosivat. Teollisuusliiton tutkimusyksikkö arvioi, että puutuoteteollisuuden tuotannon määrä vähenee vuonna 2023 ja edelleen vuonna 2024 (ks. Taulukko 1.).

Puutuoteteollisuus työllisti vuonna 2022 yhteensä noin 28 000 työntekijää. Määrä on suurin piirtein sama kuin edellisvuonna. Henkilöstön määrä vähenee vuonna 2023 ja väheneminen jatkuu vuonna 2024 (ks. Taulukko 1.). Alan heikko tilanne näkyy työttömyytenä ja lisäksi lomautuksina, joita näytetään käytettävän myös yrittäjäriskin siirtämiseksi työntekijöille. Alalla käytetään paljon vuokratyövoimaa ja määräaikaishuutoja.

TEM:n mukaan syyskuussa 2023 työttömänä oli 1 091 huonekalupuuseppää, 846 konepuuseppää ja 719 puu- ja sahatavaran prosessityöntekijää.

Kuvio 23
Puutuoteteollisuuden näkymät (n=104)

Lähde: Teollisuusliiton suhdannekysely 2023/Q4

On huomattava, että luvut sisältävät myös koko-aikaisesti lomautetut. Avoimia työpaikkoja oli tarjolla 113.

Vuonna 2022 uutta puuta kasvoi Suomen metsissä 103 miljoonaa kuutiota. Metsien hakkuut olivat 75 miljoonaa kuutiota. Siitä oli tukkipuuta ja kuitupuuta yhteensä 64 miljoonaa ja energiapuuta 11 miljoonaa kuutiota. Kaikkiaan metsistä katosi vuodessa puuta 89 miljoonaa kuutiota. Raakapuun tuontia oli 6 miljoonaa kuutiota.

Puun tuonti Venäjältä loppui kesällä 2022. Tilalla on käytetty etenkin kotimaista puuta. Lisäksi puun tuonti on kasvanut merkittävästi Virosta, Latviasta ja Ruotsista. Puunkäyttö on vähentynyt vuoden 2022 aikana, ja hakkuut vähenivät (-2 %) edellisvuodesta. Vienti vuonna 2022 puutuotealalla oli: sahatavaraa 8,6, raakapuuta 2,2 ja vaneria 0,9 miljoonaa kuutiota. Sahatavaraa puolestaan tuotiin Suomeen 0,3 miljoonaa kuutiota.

RAKENTAMISEN HIIPUMINEN NÄKY

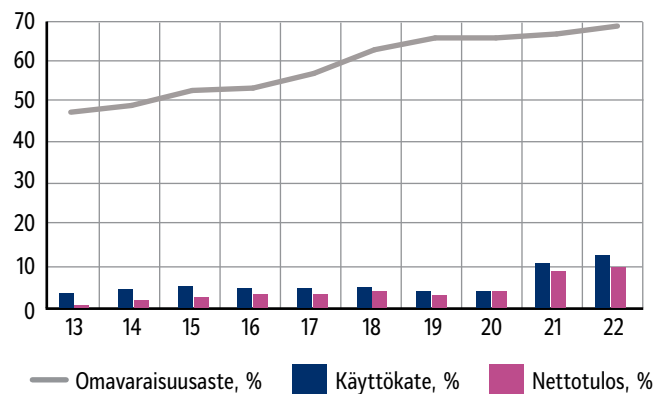
Rakentaminen oli vilkasta vielä alkuvuoteen 2022 asti, mutta sen jälkeen tilanne rupesi heikkenemään. Myönnetty rakennusluvut vähentyivät selvästi kevästä 2022, aloitetut rakennushankkeet loppukesästä 2022 ja valmistuneet rakennushankkeet alkukevästä 2023 lähtien. Vuoden 2023 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana myönnettiin reilu kolmannes vähemmän rakennuslupia kuin vuotta aiemmin. Aloitettuja rakennushankkeita oli runsas viidesosa vähemmän ja valmistuneita rakennushankkeita noin kymmenesosa vähemmän. Viimeksi rakentamisen taso on ollut näin alhaalla 1940-luvulla.

Ilmiön syynä ovat asuntolainojen ja yrityslainojen korkotason nousu sekä inflaatio. Korkojen nousu on tehnyt asunnon ostamisesta velkarahalla kallista. Inflaatio on syönyt ihmisten ostovoimaa samalla, kun rakentamisen kustannukset ja siten myös uusien asuntojen hinnat ovat kohonneet. Väheneminen osuu lähes kaikkiin rakentamisen lajeihin. Poikkeuksena tästä on korjausrakentaminen, joka näyttää jatkavan kasvuaan. Julkinen rakentaminen tasoittaa myös tilannetta hieman.

Rakentamisen heikko suhdanne iskee alan yritysten toimintaan. Konkurssiin ovat menneet keskisuurista yhtiöistä esimerkiksi Siklatilat Oy, Jukkatalo Oy ja FM-Haus Oy. Älvsbytaloy Oy on ilmoittanut keskeyttävänsä talojen valmistamisen

Kuvio 24

Puutuoteteollisuuden kannattavuus ja omavaraisuusaste, %

Lähde: Tilastokeskus 2023

Taulukko 26

Liikevaihdon vuosimuutokset, 2022/Q1-Q4 ja 2023/Q1-Q2, %

	2022	2023 Q1-Q2
Teollisuuden liikevaihto	22,4	-4,1
Puutuotteiden valmistus	4,8	-26,9
Huonekalujen valmistus	12,1	-8,1

Lähde: Tilastokeskus 2023

Suomen tehtaallaan. Lehto Group Oyj:n liike-toiminta on myyty pääomasijoittajalle. Heikentynyt tilanne heijastuu niin puutuotteiden kuin huonekalujen valmistajiin.

Rakentaminen on alavireistä myös muualla Euroopassa. Sahatavaran, vanerin ja huonekalujen kotimaan kysyntä ja vienti jatkuvat alhaisena. Tilannetta on auttanut venäläisen sahatavaran ja vanerin häviäminen Euroopan markkinoilta.

TOIMIALOISSA JA YRITYKSISSÄ VAIHTELUA

Puutuotteiden valmistus on toimialana epävakaa verrattuna huonekalujen valmistukseen. Esimerkiksi tuottajahinnat vaihtelevat enemmän. Puutuoteyritysten kannattavuus on ollut huonekaluvalmistajia parempi. Puutuotteita valmistetaan vientiin. Huonekalujen markkinat puolestaan ovat kotimaassa, joten kilpailu tuontihuonekalujen kanssa on kova.

Toimialan yrityksillä meni vielä vuonna 2022 hyvin. Kannattavuus kuitenkin putosi edellisvuodesta. Vaikeuksia alkoi kerääntyä loppuvuonna 2022. Vuonna 2023 tilanne on heikentynyt nopeasti. Kolme suurta konsernia eli UPM-Kymmene, Stora Enso ja Metsä Group ovat kaikki esitelleet heikentyviä talouslukuja. UPM-Kymmenen ja Stora Enson liiketoiminta putosi jo tappiolliseksi (2023/Q3). Pienemmistä yrityksistä ei ole saatavissa vielä tietoja vuodelta 2023.

Uskoa tulevaisuuteen puutuotteiden valmistajilla on. Siitä merkinä ovat useat sahainvestoinnit, joiden arvo on kymmeniä miljoonia.

MUUT SOPIMUSALAT

Bioteollisuuden sopimusalaista ei ole saatavissa tilastotietoja. Bioteollisuuteen kuuluu pellettien, polttoturpeen, kasvaturpeen ja aktiivihien

valmistus turpeesta. Turpeennosto kuuluu turvetuotantoalan työehtosopimuksen piiriin.

Sopimusalan merkittävin yritys on Neova Group -konserni (entinen Vapo). Se valmistaa energiaturvetta, puupellettejä, kuivikkeita, kasvaturvetta ja aktiivihiihtä. Konsernin liikevaihto vuonna 2022 oli noin 545 miljoonaa euroa. Se työllisti 960 henkilöä. Liikevaihto on kasvanut +5 prosenttia ja henkilöstön määrä +4 prosenttia edellisvuodesta. Henkilöstön määrä on kasvanut kasvaturpeen valmistuksessa ja vähentynyt energiaturpeen valmistuksessa. Suomessa henkilöstön määrää on vähennetty.

Lasitusalan töitä ovat ikkunoiden lasitus sekä muun muassa lasiverhouksen, peilien ja muiden lasirakenteiden asennus. Toimialan liikevaihto vuonna 2022 oli 214 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä alalla oli yli 1 000. Alan selvästi suurin yritys on Lumon Suomi Oy. Sen liikevaihto vuonna 2022 oli lähes 76 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 427.

6.2. PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Mekaaninen metsäteollisuus, Puusepänteollisuus, Hirsitaloteollisuus
Tuotteet:	Sahatavara, ovet ja ikkunat, kestopuu, vaneri, lastulevy ja talopakettit
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet ja rakentaminen
Henkilöstön määrä 2022:	20 900 (ei muutosta)
Tuotanto 2022:	8,8 miljardia euroa (-8 %), (5 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	10,2 miljardia euroa (+11 %), (5 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	2 321 (-32)
Tavaravienti 2022:	3,1 miljardia euroa (+1 %), (4 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Japani, Saksa, Britannia, Ruotsi, Egypti, Alankomaat, Viro ja Ranska
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 10,5 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omaravaisuusaste 69,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Puutuotteiden valmistukselle vuosi 2022 oli heikko. Liikevaihto kasvoi, mutta tuotanto väheni. Henkilöstön määrä pysyi samana. Puutuotteiden vienti laski edellisvuodesta.

Alkuvuosi 2023 oli huono, sillä tuotanto väheni tammi-elokuussa -11 prosenttia. Rakentamisen sakkaminen Suomessa ja tärkeissä vientikohde-maissa romahdutti puutuotteiden kysynnän. Tuottajahinnat pienenevät (-13 %), kun ne vuonna 2022 olivat nousseet (+17 %). Tuottajahintojen lähtötaso oli korkea. Tavaraviennin arvo väheni huomattavasti (-28 %).

Toimialan yritysten kannattavuus oli vuonna 2022 hyvä, ja se parantui edellisestä vuodesta. Vuonna 2023 tilanne on heikentynyt. Esimerkiksi Honkarakenne Oyj:n alkuvuosi 2023 on ollut keho. Liikevaihto on pienentynyt ja toiminta vajonnut tappiolliseksi. Yritys on kärsinyt Venäjän markkinan menetyksestä.

Toimialalla on erikoistuneita yrityksiä. Oy Lunawood Ltd valmistaa ulkokäyttöön tarkoitettuja paneeleita ja lautoja. Sen liikevaihto oli tilikaudella 2022 yli 76 miljoonaa euroa. Kaskisissa ja Iisalmessa toimivan yrityksen henkilöstön määrä oli 88.

MM Kotkamills Wood Oy käynnisti koko henkilöstöä koskevat muutosneuvottelut, jotka johtivat sahan sulkemiseen. Työpaikkoja hävisi 64. Muutosneuvotteluista ovat myös kertoneet UPM Plywood Oy, Metsä Fibre Oy ja Keitele Forest Oy. Konkurssiin ovat jo menneet Jukkatalo Oy ja FM-Haus Oy.

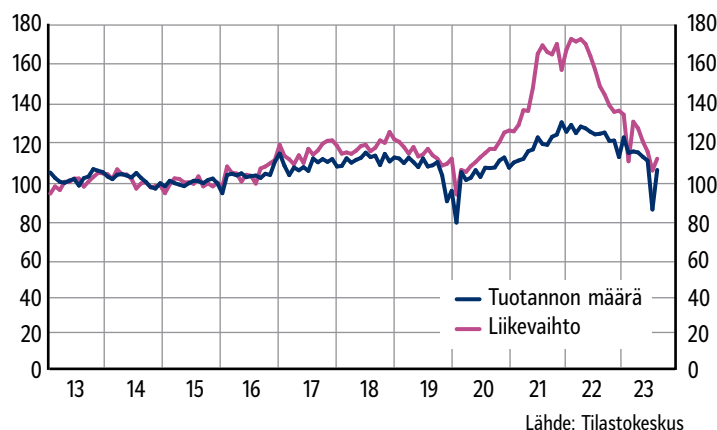
Hyviäkin uutisia on kuultu. Koskisen Oyj käynnisti kesällä sahan, jonka tuotantokapasiteetti on 400 000 kuutiota vuodessa. Se korvaa Kärkölässä vanhan pienemmän sahan. Investointihankkeita on käynnissä myös esimerkiksi Junnikkala Oy:llä ja Kuhmo Oy:llä.

Taulukko 27

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	-8 %	-8 %	-3 %
Työllisyys	+0 %	-5 %	-2 %

Kuvio 25

Puutuotteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Taulukko 28

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
UPM Plywood Oy	523	1 230	1 230
Harjavalta konserni	544	1 250	1 230
Metsä Fibre Oy	3 071	1 300	1 180
Versowood Group konserni	657	890	880
Koskisen konserni	317	930	830
Pihla Group Oy	183	600	600
Kaski Partners konserni	115	570	570
DEN Group konserni	227	550	540

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

6.3. HUONEKALUJEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Puusepänteollisuus, Teknoliogiateollisuus
Tuotteet:	Huonekalut ja kalusteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet ja rakentaminen
Henkilöstön määrä 2022:	7 100 (ei muutosta)
Tuotanto 2022:	Ei saatavana
Liikevaihto 2022:	1,5 miljardia euroa (+13 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	1 087 (-17)
Tavaravienti 2022:	0,2 miljardia euroa (+30 %)
Vientimaat 2022:	Ruotsi, Yhdysvallat, Norja, Tanska, Saksa ja Belgia
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 3,2 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omararaisuusaste 43,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Koronavuosina remontti-into nosti huonekalujen kysyntää. Sittemmin into on laantunut erityisesti keittiöiden osalta. Kotitalouksien ostovoima on heikentynyt. Laskusuhdanne näkyy myös uudis- ja toimitilarakentamisessa heikkona kysyntänä.

Alan liikevaihto kasvoi vielä vuoden 2022 aikana, mutta tuotannon volyymi kääntyi laskuun loppuvuonna. Tuotanto on pysynyt alavireisenä vuonna 2023. Liikevaihdon osalta tilanne on ollut parempi. Tuottajahinnat ovat kohonneet, sillä raaka-ainekuluja on saatu siirrettyä hintoihin. Toiminnan kannattavuus on silti pysynyt samalla tasolla kuin vuonna 2022.

Keittiökäluvalmistaja Puustelli Group -konserni paransi liikevaihtoaan ja myös kannattavuuttaan. Puustellin kilpailija Nobia Finland Oy:n liikevaihto kasvoi mutta kannattavuus romahti.

Suurimpien huonekaluliikkeiden tulokset ovat heikentyneet. Niiden kysynnän hiivuttua huonekaluvalmistajien tuotanto on vähentynyt. Kuitenkin yritysmäärä pysyi vuonna 2022 lähes entisellään ja työntekijöiden määrä samana. Vuonna 2023 tilanne on todennäköisesti heikompi.

Isku Oy käynnisti vuoden 2023 alussa laajan säästöohjelman. Tavoite on säästää 10 miljoonaa euroa. Yritys on pitänyt useita muutosneuvotteluita. Väkeä on lomautettu ja työnsä on menettänyt 150 työntekijää.

Martela Oyj -konsernin päämarkkina-alueilla Euroopassa tilaukset vähenivät. Yritys aloitti 190 työntekijän lomautuksiin tähtäävät muutosneuvottelut elokuussa 2023.

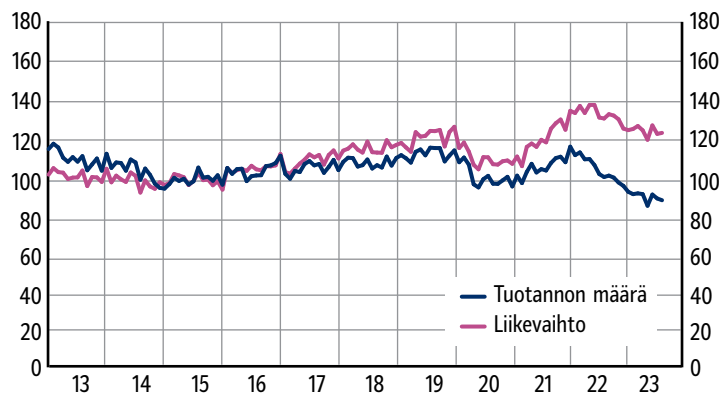
Vaikka alan tuotteiden päämarkkinat ovatkin kotimaassa, vuonna 2022 vienti kasvoi (+30 %). Kasvu näyttää suurelta, koska lähtötaso oli alhainen. Viennin veturina olivat edelleen Framery Oy:n tilaratkaisumoduulit. Yrityksen liikevaihto kasvoi merkittävästi (+48 %) yli 138 miljoonaan euroon. Tämä on jo reilu kymmenesosa koko alan liikevaihdosta. Vuonna 2023 huonekalujen tuonti on hiipunut.

Taulukko 29

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2022	2023e*	2024e*
Tuotanto	+1 %	+0 %	-2 %
Työllisyys	+0 %	+0 %	-1 %

Kuvio 26

Huonekalujen valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 30

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Isku-Yhtymä konserni	124	625	625
Puustelli Group	120	391	391
Nobia Finland Oy (Novart)	85	339	339
Martela konserni	107	403	328
Framery Oy	138	318	290
Viessman Refrigeration Systems	55	272	272
Lappsett Group Oy	66	395	238
Topi-Keittiöt Oy	42	155	155

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysointori

7. Muun teollisuuden kuluttajatuotteet eivät mene kaupaksi

MATTI ROITTO, TIMO EKLUND JA MIKA KÄRKKÄINEN

7.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS MUILLA TEOLLISUUDENALOILLA

Muu teollisuus koostuu toimialoista, jotka ovat keskenään hyvin erilaisia. Näistä pienemmistä aloista vain joistakin on saatavana toimialakohtaisia tilastotietoja. Yhdistävänä tekijänä aloille on se, että tuotteita valmistetaan etupäässä kuluttajien käyttöön. Muuhun teollisuuteen luettavien alojen yritykset valmistavat tekstiilejä, vaatteita, jalkineita ja nahkatuotteita. Näistä aloista kerrotaan omissa alaluvuissaan.

Kotitalouksien ostovoima on viime vuosina heikentynyt, mikä on vähentänyt kuluttajatuotteiden kysyntää. Kun tuotteet eivät mene kaupaksi, ei työtäkään ole entiseen tapaan tarjolla. Lisäksi kuluttajatuotteiden tuonti ja verkkokauppa verottavat kotimaisten tuotteiden kysyntää.

Teollisuuteen tuotteita valmistavilla yrityksillä on ollut hieman vakaampaa. Rakennusallalle tuotteita valmistavissa yrityksissä näkyy rakentamisen ahdinko. Kustantamisen ja painamisen murros digitalisaation ja kuluttajakäyttäytymisen muutoksien vuoksi jatkuu edelleen. Tämä heijastuu myös palvelullisiin aloihin kuuluvalla jakelualalla.

Tässä pääluvussa kerrotaan tarkemmin toimialoista, joiden tuotteita ovat keramiikka- ja lasituotteet, korut, sekä painotuotteet. Keramiikka- ja lasialoilla työskentelee noin 2 500 Teollisuusliiton jäsentä. Heidän työpaikoillaan valmistetaan esimerkiksi astioita, pulloja, saniteettikalusteita, taidelasia, lasivillaa, tasolasia ja tulisijoja.

KERAMIKKATUOTTEIDEN KYSYNTÄ VAISUA

Geberit Productions Oy valmistaa pesualtaita ja wc-istumia Raaseporissa. Yritys investoi merkittävästi vuosina 2020–2021 tuotantolaitoksensa modernisointiin. Vuonna 2022 Geberit kasvatti liikevaihtoaan, mutta nettotulos romahti. Syynä ovat kohonneet kustannukset, investointien vaikutus

ja heikko markkinatilanne. Yrityksen henkilöstön määrä kasvoi kuitenkin hieman.

Tulisijoja ja kiukaita Juuassa valmistava Tulikivi Oyj hyötyi korona-ajan kotiremonteista. Energian hinnan nousu ja kotitalouksien lämpöhuoltovarmuuteen panostaminen lisäsivät tuotteiden menekkiä. Tulisijoille oli kysyntää. Vuonna 2023 yritys on parantanut liikevaihtoaan ja tulostaan, vaikka olosuhteet ovat olleet epävarmat ja tilauskanta heikentynyt.

Käyttökeramiikan tilanne jatkui vaikeana. Pentik Oy:n liikevaihto romahti koronavuosina. Liikevaihdosta suurin osa tulee kuitenkin muusta kuin keramiikasta. Vuosi 2022 oli vaikea. Kotitalouksien heikentynyt ostovoima jäädettiin käyttökeramiikan kysynnän. Yrityksessä käytiin vuonna 2023 muutosneuvottelut, jotka johtivat osa-aikaisiin lomautuksiin ja irtisanomisiin. Syksyllä 2023 Pentik ilmoitti sulkevansa yhdeksän myymälää ja panostavansa verkkokaupan ohella vientiin.

LASITUOTTEIDEN KIRJO MONINAINEN

Lasia ja lasituotteita valmistetaan moniin eri tarkoituksiin. Alan raaka-aineena käyttämä lasi on pääosin tuontitavaraa. Teollisesti lasia valmistetaan enää Iittalan lasitehtaalla Hämeenlinnassa.

Lasia ja lasituotteita valmistavat yritykset voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Osa yrityksistä valmistaa lasista tuotteita rakentamiseen. Joidenkin yritysten tuotanto keskittyy ajoneuvolaseihin. Lisäksi yrityksistä osa valmistaa käyttö- ja koriste-lasia. Noin kaksi kolmasosaa alan yrityksistä on mikroyrityksiä eli työllistää alle 10 työntekijää.

Vuosi 2022 oli kohtalainen rakennusalaan liittyvien lasi- ja lasituotteiden valmistuksessa. Yritysten liikevaihto kasvoi, mutta kannattavuuden kanssa oli haasteita. Vaikeuksia oli esimerkiksi

lasivillavalmistaja Ahlstrom Glassfibre Oy:lla. Toiselle lasivillatuottajalle, Saint-Gobain Oy:lle, vuosi 2022 oli puolestaan hyvä. Vuoden 2023 rakennusalan romahdus koskettaa näitä yrityksiä. Muutos näkyy vuonna 2024 vielä vahvemmin.

Tasolasien muotoiluun ja muokkaukseen keskittyneiden yritysten tilanne vaihtelee. Ajoneuvolasien valmistuksessa tarvitaan paljon käsityötä. Tuotantosarjat ovat usein pieniä. Vuonna 2022 alalla oli jonkin verran lomautuksia. Suurimpiin toimijoihin kuuluvan Pilkington Automotive Finland Oy:n liikevaihto kasvoi, mutta nettotulos ja omavaraisuusaste heikkenivät. Yrityksen henkilöstömäärä kasvoi hieman.

Fiskars Oy Ab -konserni sijoitti noin kolmanneksen koko konsernitason investoinneistaan Iittalan lasitehtaaseen, jonka energiatehokkuutta parannetaan ja päästövähennyksiä leikataan. Projekti jatkuu vuoteen 2026. Fiskars aloitti kuitenkin maaliskuussa 2023 muutosneuvottelut, jotka koskevat Iittalan lasitehtaan lisäksi konsernin myymäläverkostoa.

JALOMETALLIALA

Jalometallialan suurimmat yritykset ovat Kalevala Koru Oy, Kultakeskus Oy ja Lumoava Oy, joka vuoteen 2022 tunnettiin nimellä Saurum Oy. Näiden kolmen lisäksi alalla toimii useita pienempiä kulta- ja hopeasepänpajoja, joista osa on myös työnantajayrityksiä.

Alan tuotantonäkymät ovat vakaat. Suomessa kuluttajat suosivat kotimaisia koruja. Kotimaiset tuotemerkit ovat tunnettuja ja niiden korut ovat hyvin esillä kaupoissa. Viennin kasvatta-

minen on sitä vastoin osoittautunut vaikeaksi. Uutta liiketoimintaa on luotu vanhojen korujen kunnostamisesta ja uudelleen myynnistä. Myös kierrätysmetallien käyttö koruvalmistuksessa on yleistynyt.

Jalometallialan työllisyys on lievässä laskussa vuonna 2023. Yritykset ovat irtisanoneet työntekijöitä.

KUSTANTAMINEN JA PAINAMINEN

Painoala on hiljalleen kuihtunut sähköisten julkaisujen yleistyttyä. Oman osansa alan ahdinkoon tuo kulutusikäytymisen muutos ja kotitalouksien ostovoiman heikentyminen. Sähköiset julkaisut ja äänikirjat ovat korvanneet painotuotteita. Painettujen kirjojen myynti väheni vuonna 2022 edellisvuodesta. Myös painettujen sanomalehtien ja aikakauslehtien kappalemäärät vähenivät. Kevään 2023 eduskuntavaalien kampanjamateriaalien painaminen oli alalle piristysruiske.

Toimialan liikevaihto vuonna 2022 oli vajaat 1 miljardia euroa. Henkilöstön määrä oli yli 6 000. Painoalan selvästi suurin yritys oli Grano Oy.

Kustantaminen pärjää toimialana paremmin kuin painoala. Kustannustoiminta on jopa kasvanut viime vuosina. Kun painotuotteiden myyntimäärät vähenivät vuonna 2022, niin sähköisten tuotteiden myyntimäärät ja kustantaminen vastaavasti kasvoivat lähes yhtä paljon. Kustantamot ovatkin pärjänneet vuonna 2022 yleensä hyvin.

Kustannusalan liikevaihto oli vuonna 2022 vajaat 7 miljardia euroa. Pääasiassa toimihenkilöistä koostuva henkilöstön määrä oli yli 17 000. Alan selvästi suurin yritys oli Sanoma Oyj.

7.2. KENKIEN JA NAHKATUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kenkä- ja nahkateollisuus
Tuotteet:	Jalkineet, laukut, reput, muokattu nahka ja turkikset
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuus, rakentaminen, kotitaloudet ja puolustusvoimat
Henkilöstön määrä 2022:	1 300 (ei muutosta)
Tuotanto 2022:	Ei saatavana
Liikevaihto 2022:	0,3 miljardia euroa (+37 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	255 (-4)
Tavaravienti 2022:	0,1 miljardia euroa (+10 %)
Vientimaat 2022:	Ruotsi ja Norja
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 14,3 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 85,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Vuosi 2022 oli toimialalle hyvä. Toimialan tilastoissa korostuu kuitenkin neljän suurimman yrityksen painoarvo. Alan neljä suurta ovat Sievin Jalkineet Oy, Kuomiokoski Oy, Ejendals Oy ja Kokkolan Nahka Oy. Alan yritykset ovat pääosin pieniä. Alle 10 henkilöä työllistäviä mikro-yrityksiä on enin osa. Vain 16 yritystä työllistää 10 työntekijää tai enemmän.

Alkuvuonna 2023 alan liikevaihto ja tuotannon volyyymi alkoivat laskea. Tuotannon vuosimuutos oli -5 prosenttia (Q1) ja -10 prosenttia (Q2). Raaka-ainekustannukset nousivat, mutta kustannuksia saatiin siirrettyä hintoihin. Vuoden viimeiset kuukaudet ovat sesonkituotteiden aikaa – ja siksi tuotannon ja työllistävän vaikutuksen kannalta tärkeitä.

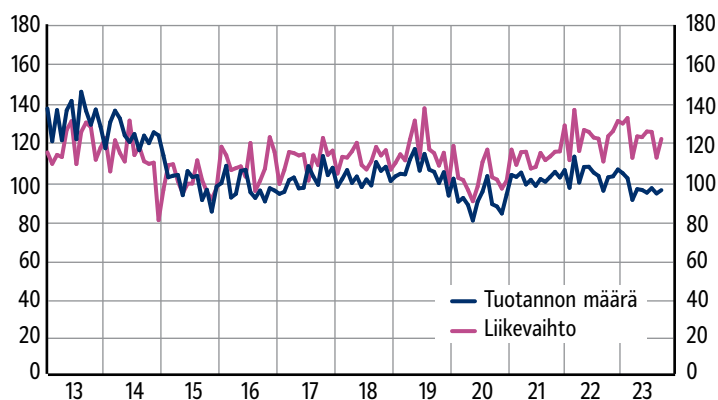
Kaikkien neljän suurimman yrityksen liikevaihto kasvoi. Ejendalsin nettotulos parani vuodessa (+31 %). Kokkolan Nahka ja Kuomiokoski puolestaan tekivät tappiollisen tuloksen. Ejendalsilla viennin osuus on pysynyt korkeana. Sievin jalkinevienti on pienentynyt. Teollisuus- ja palvelualojen työjalkineiden tarve luo vakaata kysyntää. Nato-jäsenyys voi luoda pohjoisten olosuhteiden tuotteille lisäkysyntää.

Jalkinevalmistajat investoivat: Sievin Jalkine Oy laajensi ja automatisoi varastointiaan. Ejendals otti käyttöön uuden suoravalukoneen, joka paransi turvajalkineiden tuotantokapasiteettia +30 prosenttia. Investointi toi tuotantoon 15 työpaikkaa.

Toimialan yritykset tekevät myös kuluhävikki-tuotteita, joissa ne hyödyntävät tuotannon ohi- tai sivuvirtoja. Kokkolan Nahka Oy on myös testannut hakkuujätteistä uutettuja biokemikaaleja, joilla parikitaan nahkaa. Vuonna 2022 yrityksen henkilöstömäärä nousi 50 työntekijään (vuosikasvu +22 %).

Kuvio 27

Kenkien ja nahkatuotteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 31

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Sievin Jalkine Oy	95	423	423
Ejendals Suomi Oy	58	115	115
Kuomiokoski Oy	14	94	94
Kokkolan Nahka Oy	6	50	50
Furfix Oy	3	34	34
Velj. Wahlsten Oy	5	30	30
Hikinoro Oy	11	26	26
Lenkki Oy	2	17	17

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

7.3. TEKSTILIEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Tekstiili- ja muotiala
Tuotteet:	Teollisuustekstiilit, langat ja vaatteiden valmistuksessa tarvittavat kankaat
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuusyritykset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	3 800 (ei muutosta)
Tuotanto 2022:	Ei saatavana
Liikevaihto 2022:	0,5 miljardia euroa (+7 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	1 226 (-6)
Tavaravienti 2022:	0,2 miljardia euroa (+13 %)
Vientimaat 2022:	Saksa, Irlanti, Ruotsi, Puola ja Iso-Britannia
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 4,3 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 50,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Tekstiilejä valmistavan teollisuuden pitkä kasvukausi päättyi. Yritykset ovat pääosin hyvässä kunnossa. Kohonneita tuotantokuluja on saatu siirrettyä tuotteiden hintaan. Tuottajahintojen kohoaminen jatkui alkuvuodesta 2023.

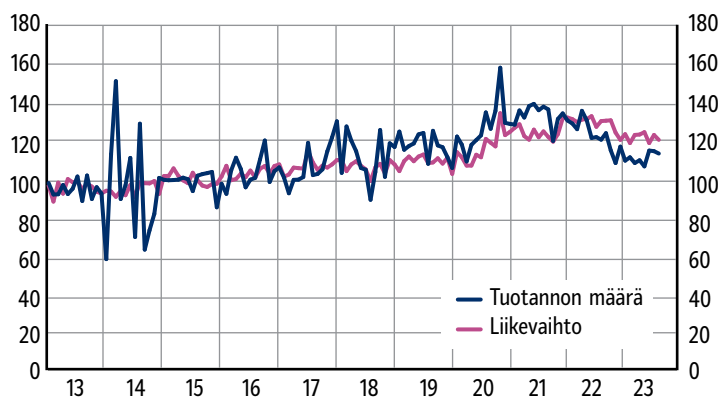
Teollisuustekstiilien valmistajat ovat kärsineet vientimaiden talouden laskusuhdanteista. Lisäksi on vetäydytty Venäjän markkinoilta. Kesällä 2023 tuotanto ja vieni piristyivät. Hygieniatuotteiden kysyntä tulee kasvamaan. Peitteiden ja rakennusteknisten tekstiilien kysyntää vähentää rakennusalan ahdinko.

Heikentyneiden näkymien vuoksi yritykset arvioivat työvoimatarpeensa vähenevän. Lomautuksia ja muutosneuvotteluja on nähty useissa suurissaakin yrityksissä, kuten Piippo Oy:ssä, Ahlstrom-Munksjö Oyj:ssä ja Suominen Oyj:ssä.

Tekstiilien kierrätyksestä on tullut pakollista. Tämä voi lisätä vastuullisten tekstiilikuitujen tuotantoa. Kierrätystoiminnan kaupallistaminen on ollut verkkaista. Spinnova Oyj sai Jyväskylän tuotantolaitoksensa toimintaan. Spinnova siirsi toisen, jo rakenteilla olleen pilottilaitoksensa Jyväskylästä Portugaliin. Veitsiluodon uusiokuituhanke kärsii kustannusten ja korkojen noususta.

Puolustustarvikkeiden kysyntä on työllistänyt myös tekstiiliteollisuutta. Esimerkiksi Finn-Savotta Oy sai puolustusvoimilta mittavan kantoväline-tilauksen. Ballistisia suojamateriaaleja valmistava C.P.E. Productions Oy sai sekin tilauksen puolustusvoimilta. Tilaus koskee sotilaspartiotienkiä.

Kuvio 28
Tekstiilien valmistus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 32

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Oy Essity Finland Ab	211	287	287
Manna & Co Oy*	74	326**	218**
Suomen Visor Oy	15	137	137
Vitrulan Composites Oy	35	113	113
Suominen Kuitukankaat Oy	64	108	108
Piippo konserni	22	100	100
Novita Oy	24	79	79
Ahlström Tampere Oy	43	74	74

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

* Tilikausi 13kk

** Yrityksen oma ilmoitus

7.4. VAATTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Tekstiili- ja muotiala
Tuotteet:	Vaatteet ja työvaatteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet, rakennus- ja teollisuusyritykset
Henkilöstön määrä 2022:	3 300 (ei muutosta)
Tuotanto 2022:	Ei saatavana
Liikevaihto 2022:	0,7 miljardia euroa (+11 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	1 917 (-10)
Tavaravienti 2022:	0,2 miljardia euroa (+26 %)
Vientimaat 2022:	Saksa, Ruotsi, Ranska, Viro, Itävalta ja Alankomaat
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 4,8 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 53,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Toimialalla tapahtui käänne heikompaan vuonna 2023. Vuonna 2022 kysyntä elpyi ja työn tuottavuus oli korkealla. Vähittäismyynnin notkahdus näytti jääneen taakse. Marimekko Oyj:n, L-Fashion Group Oyj:n ja Reima Group Holding Oyj:n tapaisten suurten toimijoiden vienti kasvoi.

Vuonna 2023 tuotannon volyyymi on laskenut. Kannattavuutta heikentävät nousseet tuotantokulut, joita on saatu siirrettyä hintoihin jonkin verran. Verkkokauppa on hiljentynyt ja tuotepalautukset yleistyneet.

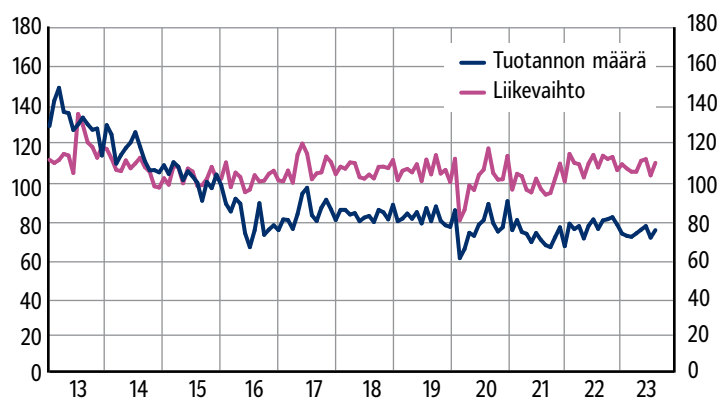
Alan yrityksistä enin osa on pieniä ja niiden markkinat kotimaassa. Laskenut myynti, pidentyneet alennusmyynnit ja tuotantokustannusten kasvu ovat ajaneet osan yrityksistä ahdinkoon. Vuoden 2023 mittaan on nähty lomautuksia ja muutamia konkurssseja. Toimintansa lopetti esimerkiksi neulevalmistaja Arela Oy. Sen sijaan Kiteen Tekstiilitehdas Oyj:n konkurssi peruttiin, kun yritys maksoi verorästinsä. Yritys jatkaa toimintaansa 20 työntekijän voimin.

Trendit näkyvät valmistuksessa. Kestävän valmistuksen haasteena on raaka-aineiden saatavuus. Eettisten ja ekologisten lasten- ja naistenvaatteiden kysyntä on kuitenkin hiipunut. Esimerkiksi Kaiko Clothing Oy vähensi työvoimaa. Papu Design Oy lopetti lastenvaatemallistonsa ja keskittyy naistenmalliston suunnitteluun ja myyntiin.

Digitalisaatio, pienemmät tuotantoerät ja erikoistuminen kannattavat. Pyka Oy avaa uuden villakutomon Oulun tienoalle. Ursuit Oy valmistaa kuivapukuja vesillä liikkuville. Lymed Oy on erikoistunut painevaatteiden valmistukseen. Työ-, urheilu ja vapaa-ajankäyttöön sukkaa valmistava Sukkamestarit Oy paransi nettotulostaan.

Kuvio 29

Vaatteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 33

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Luhta Sportswear Company	245	1 242	546
Marimekko Oyj konserni	167	434	347
Image Wear konserni	30	286	132
Nanso Group konserni	32	134	130*
Reima Group Holding Oy konserni	154	429	100***
Ursuit Oy	12	87	87
Lymed Oy	3	55	55
C.P.E. Productions Oy	8*	36**	36**

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

* Vuoden 2021 tieto

** Yrityksen oma ilmoitus 2022

*** Tutkimusyksikön arvio

7.5. PAINAMINEN

Sopimusalat:	Media- ja painoalan työntekijät, Viestintäalan toimihenkilöt Grafinet ry
Tuotteet:	Kirjat, lehdet, mainokset ja suurkuvatulosteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Kustantajat, julkaisijat, mainostajat ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	6 200 (-3 %)
Tuotanto 2022:	1 miljardia euroa (-1 %), (1 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	1 miljardia euroa (+11 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	1 263 (+27)
Tavaravienti 2022:	0,1 miljardia euroa (+53 %)
Vientimaat 2022:	Ruotsi, Turkki ja Puola
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 0,9 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omavaraisuusaste 51,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Painoalalle vuosi 2022 oli kotimarkkinoilla heikko. Tuotanto ja henkilöstön määrä vähenivät. Liikevaihto tosin kasvoi tuottajahintojen noustua. Painotuotteiden vienti kasvoi.

Alkuvuosi 2023 oli kehno: tuotanto väheni tammi-elokuussa -8 prosenttia. Painoalan kuihtumisessa on kyse jo pidempään jatkuneesta trendistä. Tuottajahinnat nousivat +16 prosenttia. Tavaraviennin arvo kasvoi +24 prosenttia.

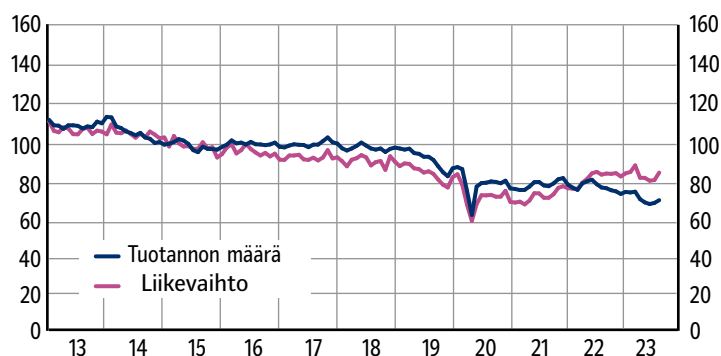
Painettujen kirjojen myynti väheni vuonna 2022 edellisvuodesta. Painettujen sanomalehtien määrä väheni, niiden sivumäärät pienenevät ja ilmestymiskerrat harvenevat. Esimerkiksi Ilkka-Pohjalainen ei ilmesty enää sunnuntaisin. Kalevaa voi lukea sunnuntaisin vain digilehtenä.

Painoalan kannattavuus on ollut teollisista toimialoista usein heikoin, mutta eroa on yritysten välillä. Vuonna 2022 monet alan suuremmat yritykset olivat kannattavia. Näihin kuuluivat Thales DIS Finland Oy, Lehtisepät Oy, Jaakkoo-Taara Oy ja Tekniseri Group. Konserneista Grano Groupin, PunaMusta Median, Edita Groupin ja Tactic Gamesin toiminta oli tappiollista.

Vuonna 2023 on alalla käyty useita muutosneuvotteluja. PunaMustassa ne johtivat 43 työntekijän irtisanomiseen. Lehtisepät Oy:n Lahden painotalo suljettiin ja 13 työntekijää jäi vaille työtä. Grano Oy:n muutosneuvottelujen myötä 27 työntekijää irtisanottiin.

Toimialalla on erikoistuneita yrityksiä. Esimerkiksi Tactic Games Oy valmistaa Porissa palapelejä, lautapelejä, ulkopelejä ja leluja sekä painaa kirjoja. Tactic Games konsernin liikevaihto tilikaudella 2022 oli vajaa 33 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 134. Tuotteita viedään kymmeneen maihin.

Kuvio 30
Painaminen,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Taulukko 34

Lähde: Tilastokeskus

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Grano Group konserni	112	910	890
PunaMusta Media konserni	134	720	690
Thales DIS Finland Oy	111	300	300
Edita Group konserni	87	190	190
Lehtisepät Oy	35	160	160
Tactic Games konserni	33	140	140
Tekniseri Group konserni	15	130	130
Jaakkoo-Taara Oy	22	110	110

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

8. Alkutuotanto entistä kestävämmällä pohjalla

TIMO EKLUND

8.1. TUOTANNON JA TYÖLLISYYDEN KEHITYS ALKUTUOTANNON ALOILLA

Työllisyys kasvaa metallimalmien louhinnassa ja metsätaloudessa. Kasvu jää kuitenkin aiempina vuosina ennustettua hitaammaksi. Erityisesti kaivostoiminnan odotettiin vielä 2010-luvulla nousevan suureksi työllistäjäksi. Ennusteita on korjattu maltillisempaan suuntaan. Tämä siksi, että kaivoshankkeet eivät ole johtaneet uusien suurten kaivosten perustamiseen viimeiseen kymmeneen vuoteen.

Elinkeinoharjoittajina toimivien maatalousyrittäjien määrä jatkaa alenemistaan. Palkatun työvoiman määrä sitä vastoin kasvaa. Syynä tähän kehitykseen on tilakoon kasvu. Tiloilla työskentelee enimmäkseen ulkomaista työväkeä. Maatalustyöt ovat raskaita, työviikot sesongin mukaisia ja palkka alhainen.

LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ HYÖDYNTÄMINEN

Alkutuotannon aloilla hyödynnetään luonnonvaroja. Siksi niillä on merkittäviä ympäristö- ja ilmastovaikutuksia. Monissa tapauksissa nämä ympäristöarvot ovat ristiriidassa tuotannon hyvinvointi- ja työllisyysvaikutusten kanssa. Merkittävistä edistysaskelista huolimatta eturistiriitoja on yhä.

Lähes kaikki käynnissä olevat kaivoshankkeet ovat tavalla tai toisella joutuneet vastakkain ympäristökysymysten kanssa. Hankkeet ovat viivästyneet ja osa niistä ei tule koskaan johtamaan kaivostoimintaan.

Tehometsätalous on lisännyt metsien kasvua, mikä on ollut hyvä asia ilmaston kannalta. Viime vuosina kuitenkin metsien kasvu on hidastunut Suomessa. Kun kasvu hidastuu, vähenee metsien kyky sitoa hiiltä. Metsätaloutta halutaan rajoittaa myös luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi, lajikadon hidastamiseksi ja luonnon ennallistamisen mahdollistamiseksi.

Maatalous heikentää merkittävästi vesistöjen laatua. Lisäksi turvepelletit ovat yksi Suomen merkittävimmistä hiilidioksidin lähteistä. Tois-taiseksi turvepeltojen käyttöä ei olla mittavasti rajoittamassa, vaikka niiden ennallistaminen on nostettu esille.

TURVE- JA TURKISTUOTANTO HIIPUVAT

Turpeen nosto on romahtanut Suomessa viime vuosina. Ala näytti olevan lähes kuihtumassa pois. Ukrainan sota ja sitä seurannut eurooppalainen energiakriisi nostivat huoltovarmuuden painoarvoa julkisessa keskustelussa. Tämän myötä turpeen käytön tulevaisuusnäkymät ovat parantuneet jonkin verran.

Vuonna 2022 tehtiin toimia, joilla turvetuotannon syöksykierre saataisiin katkaistua. Toimet tulivat hieman myöhässä vuoden 2022 osalta, joten tuotanto jäi vähäiseksi. Vuonna 2023 törmättiin siihen, että alalla on puutetta kalustosta, yrittäjistä ja työntekijöistä. Vuoden tuotantomäärä nousi edellisvuodesta, vaikka loppukesän sateisuus heikensikin tulosta. Kysyntää olisi ollut suuremmalle määrälle, kuin mitä lopulta saatiin turvetta nostettua.

Turvealan kuihtuminen jatkuu lähivuosina. Ympäristöturpeille on kysyntää, mutta energiaturpeen osalta tilanne näyttää kehnolta. Huoltovarmuuden turvaamisessa panostetaan kivihiililaitoksiin ja öljyn varmuusvarastointiin, ei turpeeseen.

Turkistarhaus on Suomessa vaikeassa tilanteessa. Tarhaus on vähentynyt jo vuosia. Jäljellä olevien tarhojen kannattavuus on heikko. Toiminnan jatkuvuutta uhkaa se, että monet pankit ovat lopettaneet turkistarhauksen lainoittamisen. Suomalaiset myös vastustavat turkistarhausta.

Tänä vuonna turkistarhauksen lopettamisesta on keskusteltu Suomessa entistä vakavammin. Syynä on lintuinfluenssan leviäminen tarhoille. Monet näkevät turkistarhauksesta saatavat hyödyt pieniksi siihen verrattuna, että tarhoilta saattaa alkaa jopa uusi pandemia.

8.2. METALLIMALMIEN LOUHINTA

Sopimusalat:	Metallimalmikaivokset
Tuotteet:	Metallimalmit ja niistä tehdyt rikasteet. Nikkeli, kulta, kupari, kromi, sinkki
Tärkeimmät asiakkaat:	Metallin jalostus, erityisesti teräksen, nikkelin ja kuparin tuottajat sekä koruteollisuus
Henkilöstön määrä 2022:	2 500 (-4 %)
Tuotanto 2022:	Ei saatavana
Liikevaihto 2022:	1,6 miljardia euroa (+24 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	35 (ei muutosta)
Tavaravienti 2022:	0,8 miljardia euroa (+59 %), (1 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2022:	Sveitsi, Kiina ja Ruotsi
Kannattavuus 2022:	Ei saatavana
Vakavaraisuus 2022:	Ei saatavana

TIMO EKLUND

Metallimalmien louhinnan tuotanto on ollut laskussa vuosina 2022 ja 2023. Vuonna 2021 suljettiin Pyhäsalmen kaivos. Tämän jälkeen tuotannon määrää on vähennetty määräajaksi Kemin ja Kittilän kaivoksilla.

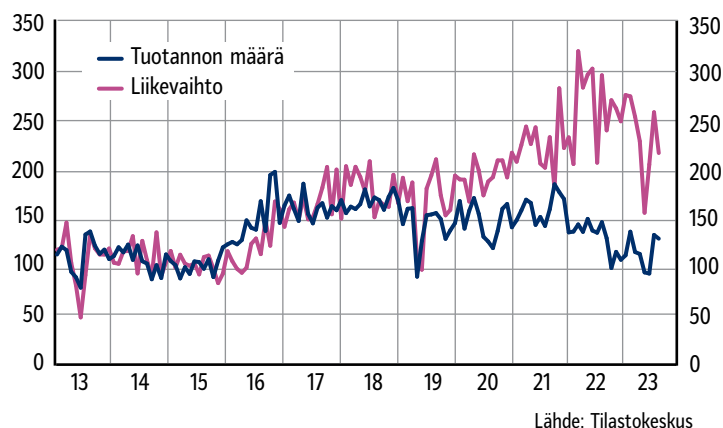
Kemin kromikaivoksen tuotantoa leikattiin, koska kalliin sähkön vuoksi Tornion tehtaalla jalostettiin vähemmän kromia. Kittilän kultakaivoksen tuotantomäärää on laskenut kaivoksen ympäristöluvan asettamat rajoitteet. Kaivoksella olisi pystytty tuottamaan enemmän kuin ympäristölupa salli.

Suomessa ei ole avattu merkittäviä kaivoksia vuosikymmeneen. Monet hankkeet ovat olleet selvitys- ja valmisteluvaiheessa jopa vuosikymmeniä. Kaivossuunnitelmia on vaikea yhdistää ympäristöarvojen kanssa. Lapissa sijaitsevat Sakatin, Kolarin ja Soklin kaivoshankkeet ovat kaikki kohdanneet takaiskuja lupa-asioissa ja ympäristövaikutusten arvioinneissa. Todennäköisimmin nämä hankkeet eivät etene lähivuosina.

Euroopan unioni pyrkii nostamaan kriittisten raaka-aineiden omavaraisuuttaan. Kriittisiksi raaka-aineiksi on määritelty useat vihreässä siirtymässä ja digitalisaatiossa tarvittavat metallit. Suomen maaperässä esiintyy monia näistä. Osana metallien saatavuuden parantamista EU pyrkii lyhentämään lupamenettelyihin kuluvia aikoja. On vaikea arvioida, missä määrin käsittelyä voidaan nopeuttaa ilman, että lupapäätösten laatu kärsii.

Kaivostoiminnan aloittaminen on lähimpänä Kaustisten litiumkaivoksella ja Ranualla sijaitsevassa Suhangon monimalmikaivoksella. Kaustisten kaivoksen avautuminen on lykkääntynyt valituksen takia. Metallien louhinnan arvellaan alkavan vuonna 2025. Suhangon kaivos voi edetä tuotantovaiheeseen aikaisintaan vuonna 2026.

Kuvio 31
Metallimalmien louhinta,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Taulukko 35

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Tapojärvi Oy konserni	164	760	600
Agnico Eagle Finland Oy	388	510	510
Arctic Drilling Company Oy	32	200	200
Oy Kati Ab Kalajoki konserni	29	160	160
Sotkamo Silver Oy	35	51	51
Nivalan Timanttikaivaus Oy	3	47	47
AA Sakatti Mining Oy	0	43	43

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

8.3. METSÄTALOUS JA PUUNKORJUU

Sopimusalat:	Metsäala, Taimitarha-ala, Metsäkoneala
Tuotteet/palvelut:	Metsänhoito, puunkorjuu ja metsätaloutta palveleva toiminta
Tärkeimmät asiakkaat:	Paperi-, sellu-, saha- ja huonekaluteollisuus, metsänomistajat
Henkilöstön määrä 2022:	11 000 (-26 %)
Liikevaihto 2022:	Ei saatavana
Yritysten lukumäärä 2022:	71 600 (+4 600)
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 5,0 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)

TIMO EKLUND

Metsätalouden näkymät ovat heikentyneet nopeasti. Tämä koskee etenkin lyhyen ajan näkymiä. Alkuvuonna puukauppa kävi Suomessa vielä kohdalaisen vilkkaana, mutta kesällä metsäteollisuuden heikko suhdanne alkoi näkyä hakkuumäärissä. Tilanne korjaantuu vain vähäisissä määrin vuonna 2024, joten myös pidemmän ajan näkymät ovat heikentyneet.

Metsäteollisuuden tuotteiden kauppa on hiljentynyt. Tästä syystä puun kysyntä ja hakkuut jäävät aiempia vuosia vähäisemmiksi. Sahateollisuuden suhdannetilanne on vaikea. Paperin tuotannon väheneminen on ollut pitkäaikaista, mutta kartongin valmistuksen kasvu on kannatellut metsäteollisuutta viime vuodet. Tänä vuonna myös kartongin kysyntä on sakannut.

Puun tuonti loppui Venäjältä vuonna 2022, mikä lisäsi kotimaisen puun kysyntää. Tuonti on sen jälkeen lisääntynyt Baltian maista ja Ruotsista, mutta määrä on vain puolet aiempien vuosien tuontimäärästä.

Kotimaisen energiapuun kauppa piristyi viime vuonna, kun venäläisen puuhakkeen tuonti loppui ja fossiiliset polttoaineet kallistuivat. Todennäköisesti energiapuun ja kotimaisen hakkeen kysyntä pysyttelee aiempaa korkeammalla tasolla.

Metsiensuojelu vaikuttaa metsätalouden ja puunkorjuun kasvunäkymiin metsäteollisuuden vaikeuksien lisäksi. Vaikka metsiä suojellaan aiempaa enemmän, on talousmetsää mahdollista hyödyntää teollisuudessa jatkossakin. Tosin kilpailu puuraaka-aineesta kiihtyy ja tehottomimpia metsäteollisuuden tuotantoyksiköitä lakkautetaan. Puunsaantia hankaloittaa vielä se, että metsän kasvu on Suomessa hidastunut.

Taulukko 36

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Metsähallitus Metsätalous Oy	349	380	380
Tornator konserni*	165	190	190
Metsäkonepalvelu Oy	32	160	160
Fin Forelia Oy	8	99	99
Koneurakointi S. Kuittinen Oy	15	96	96
Metsä-Multia Oy	11	89	89
Tapio Oy	14	89	89
Motoajo Oy	14	85	85

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysointori

* Toimiala: Raakapuutukkukauppa

8.4. MAATALOUS

TIMO EKLUND

Peltoviljely kärsi satovuonna 2023 keuhnoista säistä. Alkukesä oli liian kuiva ja loppukesä liian sateinen. Kesä oli myös viileä. Heikon sadon lisäksi maanviljelijät ovat kärsineet kohonneista tuotantokustannuksista. Varsinkin lannoitteiden, sähkön ja polttoaineiden hinnat nousivat, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Kuitenkaan Ukrainan sodasta johtuva ruokakriisi ei ole näkynyt ruokapulana Euroopan unionin maissa.

Erityisesti ohrasato jäi pieneksi vuonna 2023. Toisaalta ruista saatiin korjattua poikkeuksellisen paljon. Hyvin kuivuutta kestävä herne suosio on viljelykasvina kasvanut. Sen viljelyala on kasvanut ennätystasolle. Vilja jäi myös laadultaan heikoksi, joten osa sadosta kelpaa vain rehuksi. Kaikista heikkolaatuisin vilja poltetaan energiaksi.

Rehuviljaa on tarjolla runsaasti, joten sen hinta on alhainen. Leipäviljan hinta on laskenut vähemmän kuin rehun, mutta kokonaisuudessaan

viljan hinnat ovat laskeneet vuoden 2022 huipulta. Lihan ja maidon tuotantoon keskittyneet maatilat ovat hyötäneet kohoavista tuottajahinnoista. Ensi vuonna hintojen ennakoidaan tosin jälleen laskevan.

Vuoden 2022 aikana nopeasti kohonneet lannoitteiden, energian ja rehun hinnat ovat laskeneet lähelle sotaa edeltänyttä tasoa. Tämä on helpottanut maatalousyritysten tilannetta. Toisaalta vastaavasti myös monien maataloustuotteiden hinnat ovat laskeneet.

Maatalouden kriisi ei ole ohi, vaikka vuonna 2022 esitetyt pahimmat pelot eivät toteutuneetkaan. Maatalous on erittäin huonosti kannattavaa toimintaa. Myös alan työntekijöiden palkkataso on poikkeuksellisen alhainen.

Maataloustyöhön tarvitaan nykyistä enemmän työntekijöitä. Tilakoko on kasvussa, mikä lisää ulkopuolisen työvoiman tarvetta.

8.5. PUUTARHA-ALA JA VIHERRAKENTAMINEN

TIMO EKLUND

Kasvihuoneviljely on pärjännyt hyvin vaikean talven jälkeen. Kalliin energianhinnan myötä kasvihuoneviljelyn tuotantomäärät romahtivat. Keväällä 2023 palauduttiin normaalitasolle. Tulevasta talvesta odotetaan tulevan kasvihuoneviljelyn kannalta hyvä.

Kasvihuoneet ovat panostaneet energiatehokkuuteen. Alan etujärjestön Kauppapuutarhaliiton mukaan tuotannon hiilijalanjälki on pienentynyt 60 prosenttia vuodesta 2004. Kallis energia vauhditti entisestään sähkön säästöön tähtäviä investointeja.

Energiainvestointien lisäksi alalla tehdään myös investointeja, jotka lisäävät tuotantomääriä. Jos sähkö on ennustetusti halpaa tulevaisuudessa, voi kasvihuoneviljelystä muodostua jopa kasvuala.

Kasvihuoneyritysten kasvu ja investoinnit tuovat työtä, joten alalle tarvitaan lisää työntekijöitä lähivuosina. Nykyisin huomattava osa kasvihuone-

työntekijöistä on ulkomaalaisia tai ulkomaalais-taustaisia. Työsuhteisiin ja työehtoihin liittyvät epäkohdat ovat yleisiä. Esimerkiksi Närpiössä työperäiseen maahanmuuttoon liittyvässä kiskontatapauksessa on jo edetty syytevaiheeseen.

Viher- ja ympäristörakentamisen osalta näkyvät ovat heikot. Alan työtehtävät ovat etupäässä pihojen ja puistojen rakentamista ja kunnossapitoa. Talonrakentaminen kokonaisuudessaan vähenee nopeasti, ja sen myötä pihojakin rakennetaan vähemmän.

Rakennusalan hiljeneminen näkyy viher- ja ympäristörakentamisalan yrityksissä. Erityisesti alaan iskee se, että kalliita rakennuskohteita ei toteuteta. Yleensä kaupunkien keskustojen rakennusprojekteissa panostetaan keskimääräistä enemmän pihoihin. Myös kunnat saattavat säästää puistojen rakentamisesta ja kunnossapidosta, kun rahat ovat tiukoilla muutenkin.

9. Palvelulliset alat kärsivät heikentyneestä ostovoimasta

MATTI ROITTO

9.1. TUOTANNON JA TYÖLLISYYDEN KEHITYS PALVELULLISILLA ALOILLA

Palvelullisilla aloilla vuosi 2022 oli pääosin hyvä. Vaikka toimialojen välillä onkin suuria eroja, liikevaihto kasvoi kaikilla niistä. Palvelullisilla aloilla työskenteli 69 000 työntekijää vuonna 2022. Henkilöstön määrä kasvoi kaikilla muilla toimialoilla paitsi jakelupalvelualalla.

Jakelupalvelualalla työsuhteet ovat tyypillisesti osa-aikaisia ja kausityötä. Kotitalouksissa lehtitilauksia on vaihdettu digitaalisiin tai niistä on jopa luovuttu, mikä on vähentänyt jakelutyön tarvetta. Yrittäjäriskiä on monissa yrityksissä siirretty työntekijöille, jotka toimivat yrittäjinä. Muutenkin työvoiman vaihtuvuus on suurta, ja alan houkuttelevuus kärsii alhaisista palkoista ja epävarmuudesta.

Pesulapalvelualalla tarjotaan työntekijöille yleisesti vuokratyötä. Epätyypillisiä työsuhteita tarjoavilla aloilla henkilöstön määrästä ei ole tarkkaa tietoa, sillä tilastoinneissa käytetään laskennallista henkilötyövuotta.

Ostovoiman heikkeneminen vaikutti yrityksiin, jotka tarjoavat kuluttajatuotteita ja palveluja kotitalouksille. Rakennusteollisuudessa on poikkeuksellisen voimakas laskusuhdanne, joka ei kuitenkaan ole vaikuttanut niin vahvasti palvelullisiin aloihin kuin muihin toimialoihin. Teollisuusyritykset käyttivät yritysten palveluja entiseen tapaan.

TEOLLISUUS TYÖLLISTÄÄ PALVELUJA

Teollisuudessa erilaisten ostopalvelujen tarpeet ovat pysyneet vakaina. Teollisuusyritykset työllistävät välillisesti väkeä niin pesulapalveluyrityksissä kuin

teollisuuden huolto- ja kunnossapitopalveluja tarjoavissa yrityksissä. Myös henkilöstöpalvelualan luettavien henkilöstövuokratyörytysten rekrytointi- ja koulutuspalvelut ovat teollisuudessa kysytyjä.

Teollisuuden työvaatteita on pesty ja huollettu pesuloissa entiseen tahtiin. Työvoimalle on riittänyt kysyntää. Myös matkailu- ja ravintolapalvelujen elpyminen näkyy pesulapalvelualan työllisyydessä.

Teollisuuden tuotantolaitteiden teknisille huolto- ja kunnossapitopalveluille on riittänyt kysyntää. Useassa suuremmassa tuotantolaitoksessa on koneita ja laitteita seisotettu huoltotaukojen ajan. Työtä on riittänyt tuhansille huolto- ja korjaustyöntekijöille. Uusien koneiden ja laitteiden hankintaan liittyviä asennustöitä on nähty niitäkin. Niihin liittyvien investointien määrä on kuitenkin pienentynyt.

AUTOKAUPPA KESKITTYY

Autokaupassa ajoneuvojen kysyntä hiipui, mihin tosin vaikuttivat myös pitkään jatkuneet toimitusvaikeudet. Samaten ajoneuvojen huolloista ja korjauksista on tingitty. Suuremmista hankinnoista, kuten uuden auton ostosta, kuitenkin luovutaan palveluja hanakammin.

Autokaupan alalla on nähty yritysjärjestelyjen aalto. Tämä voi tulevaisuudessa johtaa siihen, että automyynti keskittyy muutamalle suuremmalle toimijalle. Yritysjärjestelyjen vaikutus alan työllisyyteen ei ole vielä selvillä. On todennäköistä, että toiminnasta karsitaan päällekkäisiä tukipalveluja.

9.2. KONEIDEN JA LAITTEIDEN KORJAUS, HUOLTO JA ASENNUS

Sopimusalat:	Teknologiäteollisuus ja Tekninen huolto ja kunnossapito
Tuotteet:	Teollisuuden koneiden ja laitteiden huolto, korjaus ja asennus
Tärkeimmät asiakkaat:	Metalliteollisuus, paperiteollisuus, kemian teollisuus ja energian tuotanto
Henkilöstön määrä 2022:	21 900 (+1 %)
Tuotanto 2022:	4,2 miljardia euroa (+9 %), (3 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2022:	3,8 miljardia euroa (+16 %), (2 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2022:	4 143 (+177)
Tavaravienti 2022:	0,4 miljardia euroa (-3 %)
Vientimaat 2022:	Yhdysvallat, Iso-Britannia, Kiina, Ruotsi ja Kanada
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 4,2 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)
Vakavaraisuus 2022:	Omaravaisuusaste 40,0 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Toimialalla vuosi 2022 oli hyvä. Teollisuudessa tuotantokoneiden käyttö työllisti kunnossapitoa ja investoinnit toivat asennustöitä. Alan suurin toimija on Caverion Oyj -konserni. Sen liikevaihto kasvoi ja nettotulos parani reilusti (+39 %) vuonna 2022. Palvelujen osuus liikevaihdosta oli 67 prosenttia. Sotilasteknologiaa huoltavan Millog-konsernin liikevaihto ja nettotulos kasvoivat. Alan nuoremman polven yrityksen, Viafin Service Oy:n liikevaihto ja nettotulos kasvoivat.

Alkuvuonna 2023 tuottajahinnat nousivat. Työn määrä laski. Laitteasennustöitä tuovia investointeja tehtiin kotimaassa vähemmän. Liikevaihto on parempi kuin vuonna 2022. Tuotannon määrä on pysynyt vakaana. Alan työntekijöiden ja tehtyjen työtuntien määrä kasvoi syksyyn saakka.

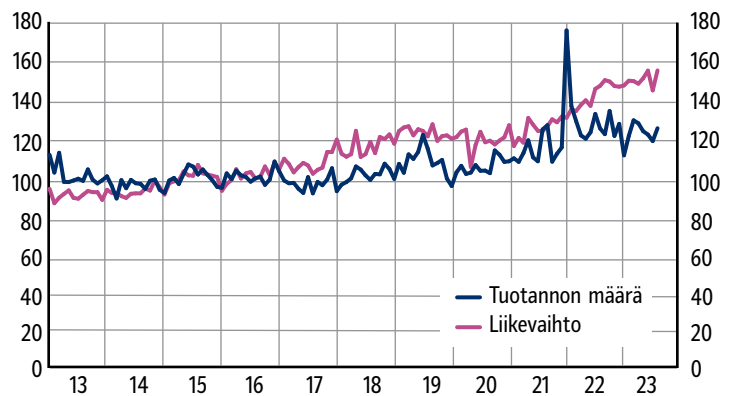
Vuonna 2023 usealla suurella yrityksellä on ollut pitkiä huoltotaukoja. Neste Oyj:n Porvoon jalostamon huoltotyö osui keväälle 2023. UPM-Kymmene Oyj:n tehtailla Kouvolassa oli jopa 1 700 yrityksen ulkopuolista huoltotyöntekijää. Porvoossa Borealis Polymers Oy:ssä huoltotauko pidetään joka viides vuosi, ja viimeisin työllisti syyskuussa yli 2 000 henkilöä.

Metsäteollisuusyritykset palauttavat kunnossapitoa itselleen. Myös Fortum purkaa kunnossapitosopimukset Caverionin kanssa. Caverionin omistuksesta kamppailtiin pitkin vuotta. Suomalaisen Triton-konsortion ostotarjous menee läpi vuoden 2023 aikana.

VR:n kunnossapito sai merkittävän sähköjunien huolto- ja korjaussopimuksen vuosille 2024–2030. Lentoliikenteen elpyminen lisäsi huoltotarpeita. Puolustusvoimien aktiivinen harjoittelu tarkoittaa lisääntyneitä huolto- ja kunnossapitotarvetta. Millog hoitaa huollon ja rekrytoi lisää työvoimaa.

Kuvio 32

Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 37

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Caverion Oyj konserni	2 352	14 570	4 500*
Enersense International Oyj konserni	268	1 836	1 836
Millog Oy konserni	256	1 146	1 146
VR Kunnossapito Oy	221	996	996
Kone Hissit Oy	256	788	750
Finnair Technical Services Oy	119	570	570
Insta Automation Oy	79	502	502
Viafin Service Oyj	87	476	476

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori
* Talouselämä 25.8.2023

9.3. MOOTTORIAJONEUVOJEN KAUPPA, HUOLTO JA KORJAUS

Moottoriajoneuvojen kauppa

Sopimusalat:	Autoalan kauppa ja korjaamotoiminta, Autonrengasala
Tuotteet/palvelut:	Uusien ja käytettyjen moottoriajoneuvojen sekä renkaiden tukku-, välitys- ja vähittäiskauppa. Useilla yrityksillä on myös huolto- ja korjaamotoimintaa.
Tärkeimmät asiakkaat:	Yritykset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	16 629 (+4 %)
Liikevaihto 2022:	15,6 miljardia euroa (+7 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	3 074 (-20)
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 2,2 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)

Moottoriajoneuvojen korjaus ja huolto

Sopimusalat:	Autoalan kauppa ja korjaamotoiminta, Autonrengasala
Tuotteet/palvelut:	Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen huolto, mekaaninen- ja vauriokorjaus sekä varustelu, renkaiden korjaus
Tärkeimmät asiakkaat:	Yritykset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	14 871 (+1 %)
Liikevaihto 2022:	3,2 miljardia euroa (+2 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	8 461 (+181)
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 3,4 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 6,0 %)

MATTI ROITTO

Vuonna 2022 ajoneuvojen ensirekisteröinnit jäivät poikkeuksellisen vähäisiksi. Komponenttipulasta johtuneet toimitusviiveet ja talouden heikot näkymät heikensivät autojen kysyntää. Käytettyjen ajoneuvojen myynti väheni.

Ajoneuvojen sekä rengaskaupan aloilla liikevaihto kasvoi ja alan kannattavuus pysyi vuonna 2022 tyydyttävänä. Suurista autokauppaliikkeistä esimerkiksi Veho Oy Ab kasvatti liikevaihtoaan ja nettotulostaan.

Ajoneuvojen huollon, korjauksen, varustelun ja renkaiden korjauksen alalla liikevaihto kasvoi vähän. Kannattavuus oli tyydyttävää tasoa. Yritysten määrä väheni mutta henkilöstön määrä kasvoi.

Suurista toimijoista esimerkiksi Autoklinikka-yhtiöt Oy:n liikevaihto ja nettotulos kasvoivat. Myös Suvia Group-konserniin kuuluvan Incar Oy:n liikevaihto ja nettotulos kasvoivat merkittävästi. Toimialalla on runsaasti pieniä yrityksiä.

Raskaan kaluston huollossa sekä Raskone Oy ja Raskaspari Oy paransivat myös liikevaihtojaan ja kannattavuuttaan.

Autonrengasalalla renkaiden hinnat nousivat Venäjän tuonnin päättymisen ja inflaation vaikutuksesta. Ajoneuvojen koko on kasvanut ja renkaat sen myötä. Tämä nostaa hintaa, mutta renkailla on menekkiä.

Vianor Oy kasvatti liikevaihtoaan ja nettotulostaan. Henkilöstön määrä väheni 30 työn-

tekijällä. Rengashuollon suurin itsenäinen toimija, Lapin Kumi Oy -konserni kasvatti palveluverkostaan, paransi liikevaihtoaan ja nettotulostaan.

AUTOKAUPPA KOHENI, HUOLLOSSA JA RENKAISSA VAKAAMPAA

Vuosi 2023 alkoi kiristyneissä merkeissä. Tammi-helmikuussa alalla pantiin vireille 34 konkurssia, mikä oli 6 prosenttia kaikista alkuvuoden konkurseista. Henkilöautojen ensirekisteröinnit vähenivät alkuvuonna selvästi: esimerkiksi maaliskuussa 2023 rekisteröitiin 13 063 uutta henkilöautoa (vuosimuutos -10 %). Kevättä kohden tilanne koheni.

Uuden auton ostoon houkuteltiin erilaisilla rahoitus- ja varustelutarjouksilla. Kesä-elokuussa ensirekisteröinnit yleistyivätkin selvästi (vuosimuutos +17 %). Elokuussa ensirekisteröidystä 9 416 ajoneuvosta puolet (51 %) oli ladattavia hybridejä tai sähköautoja. Sähkö- ja hybridautojen osuus kasvoi syksyn mittaan. Tämä selittyy osin aiemman toimitusviiveen purkamisella.

Tilanne parani syyskuussa, kun ensirekisterien määrä jatkoi kasvuaan. Myös käytettyjen ajoneuvojen kauppa piristyi syksyllä. Pitkän aikavälin tarkastelussa autojen kysyntä on ollut alavireistä. Ensi vuonna rekisteröintien määrä saattaa laskea entisestään.

Uusien autojen käyttöönottohuoltojen ja varustelun lisäksi ylipäätään huoltopalvelujen määrä laski, kun kysyntä väheni.

Nopeista käännteistä huolimatta toimialan työllisyystilanne on vuosina 2022–2023 parantunut. Olemassa oleva ajoneuvokanta tarvitsee huoltoa. Vaativat sääolosuhteet ja tieverkon heikentynyt kunto lisäävät huoltotarpeita. Ala työllistää paljon kausi- ja kiiretyöntekijöitä. Etenkin renkaiden vaihtosesongin aikaan keväisin ja syksyllä työtä riittää myös muissa huolloissa.

HYBRIDIT JA SÄHKÖAUTOT

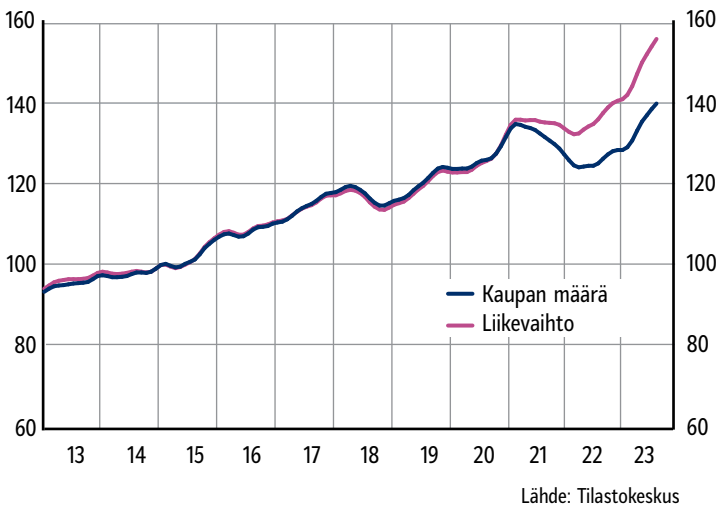
Vuonna 2023 Euroopan parlamentti vahvisti päätöksen polttomoottoriajoneuvojen myynnin kieltämisestä vuoteen 2035 mennessä. Saksan autoteollisuuden ja komission esityksestä kieltoa lievennettiin: synteettisiä polttoaineita käyttävät polttomoottorit sallitaan. Kielto johtaa ajoneuvokannan uusiutumiseen. Uusien ja käytettyjen sähköautojen kysyntä kasvaa.

Digitalisaatio vaatii autoalan työntekijöiltä tietoteknistä osaamista perinteisen osaamisen ohella. Rengasvalmistajat tarjoavat koulutusta ja järjestelmiä edustusliikkeilleen. Asiakkaille suunnitellut itsepalvelu- ja varausjärjestelmät muuttavat tukipalvelutyön toimenkuvaa moniosaamisen suuntaan.

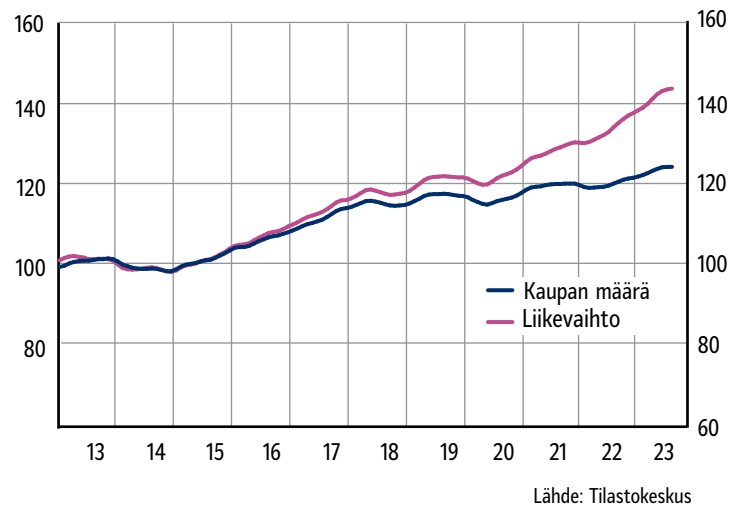
AUTOKAUPPA KESKITTYY

Ajoneuvokaupan alalla tapahtui paljon yritysjärjestelyjä ja keskittymistä vuonna 2023. Hedin Automotive Oy osti Autotalo Laakkosen, Delta-auton ja pienempiä yrityksiä. Wetteri Yhtiöt osti Osuuskauppa Suur-Savon autokauppaliiketoiminnan, Autotalo Hartikainen Oy:n ja Palin Oy:n AutoPalin liiketoiminnan. Automerkkien edustukset ovat vaihtuneet yritysten välillä. Alueellisilla markkinoilla on käynnissä uusjako. Esimerkiksi Veho lopetti automyynnin Pohjois-Suomessa.

Kuvio 33
Moottoriajoneuvojen kauppa
Kauppa ja liikevaihto, trendisarja 2015=100

Kuvio 34
Moottoriajoneuvojen korjaus ja huolto
Kauppa ja liikevaihto, trendisarja 2015=100

Taulukko 38

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

Yritys	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Veho Oy konserni	1 684	2 181	1 250
K-Auto Retail	616	1 235	999
Rinta-Joupin Autoliike Oy	516	640	640
Wetteri Yhtiöt Oy konserni	334	629	629
Hedin Automotive Finland Oy	371	612	612
Scania Suomi Oy	289	599	599
Käyttöauto Oy	366	577	577
Kamux Oyj konserni	969	882	568

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysointori

Taulukko 39

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022

Yritys	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Vianor Oy	127	1 400	655
Suvia Group Oy konserni	70	477	477
Autoklinikka-yhtiöt Oy	78	448*	448*
Raskone Oy	55	438	438
Suomen Euromaster Oy	90	389	389
Semaster Oy	53	230	230
Atoy Power Oy	32	212	212
Lapin Kumi Oy	51	165**	165**
Suomen Autohuolto Oy	18	124	124

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysointori

* Asiakastieto

** Vuoden 2021 tieto

9.4. JAKELUPALVELUT

Sopimusalat:	Jakelu, Suorajakelu
Tuotteet/palvelut:	Sanomalehtien, mainosten ja muun postin jakelu
Tärkeimmät asiakkaat:	Kustantajat, mainostajat, viranomaiset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	13 000 (-6%)
Liikevaihto 2022:	0,02 miljardia euroa (+3%)
Yritysten lukumäärä 2022:	Sopimusallalla olevat yritykset 29 (+3)

MATTI ROITTO

Jakelupalvelualan kannattavuus on heikko. Alkuvuonna 2023 verkkokauppa hiipui. Kohonneet painokulut ja tilausten siirtyminen digitaalisiksi heijastuvat jakelupalveluiden tarpeeseen.

Suorajakelu on keskittynyt Suomen Suoramainonta Oy -konsernille ja sen lukuisille paikallisyrityksille. Yrityksen liikevaihdon lasku vuonna 2022 kertoo toimialan haasteita. Vaikka yrityksen nettotulos parani, se on yhä selvästi tappiollinen.

Osa varhaisjakeluyrityksistä toimii suurempien mediayritysten alla. Merkittävä osa toimijoista kuuluu Jakeluyhtiö Suomi Oy:n piiriin. Sen omistavat suurimmat mediatalot, kuten Sanoma Media Finland Oy, TS-Yhtymä Oy, Kaleva365 Oy ja Hilla Group Oy.

Kalevan painetun sunnuntainumeron lopettaminen johti irtisanomisiin ja lomautuksiin. Se vei jakajilta merkittävän osan palkasta. Hilla kävi 565 työntekijää koskeneet muutosneuvottelut. Ne johtivat laajoihin lomautuksiin, määräaikaistuuksien päättämisiin ja 15 työntekijän irtisanomiseen.

Posti Group ja TS-yhtymä ostivat jakelutoimintoja. Posti nosti palveluhintojaan. Asiakkaat ulkoistivat logistiikkapalvelujaan Transval Oy:lle, jonka omistaa Posti. Näiden yritysten lisäksi jakeluyhtiö DHL rakentaa varastoja ja logistiikkakeskuksia Suomeen.

Postin yleispalveluvelvoite väheni kolmeen päivään viikossa. Toiminnan osuus ei ole Postille merkittävä liiketaloudellisesti. Sanomalehtien viisipäiväinen jakelu turvataan vuoteen 2027 saakka asetuksella ja määräaikaistella jakelutuella, joka voi tuoda alalle kilpailijoita.

Jakelupalveluala työllistää enimmäkseen osa-aika- ja kausityöntekijöitä. Vaihtuvuus on suurta. Palkkaus on heikko. Osa yrityksistä on siirtänyt jakajat työsuhteesta yrittäjiksi. Työntekijätarve väheni vuonna 2022 ja suunta on sama 2023.

Taulukko 40

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Suomen Suoramainonta Oy konserni	34	3 970	3 970
Posti Palvelut Oy	149	3 327	3 327
Helsingin Jakelu-Expert Oy	3	780	780
Lounais-Suomen Tietojakelu Oy	16	543	543
Hilla Group Oy konserni	45*	505*	505*
Kaleva365 Oy	53*	426*	426*
DHL Express (Finland) Oy	118	367	367
Post Nord Oy	143	332	332

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

* Pitää sisällään muutakin kuin jakelutoimintaa

9.5. PESULAPALVELUT

Sopimusalat:	Tekstiilihuoltoala
Tuotteet/palvelut:	Pesulapalvelut ja tekstiilien huolto
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuus, sairaalat, majoitusyritykset, ravitsemistoiminnan yritykset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2022:	2 523 (+6 %)
Liikevaihto 2022:	0,3 miljardia euroa (+10 %)
Yritysten lukumäärä 2022:	284 (+1)
Kannattavuus 2022:	Nettotulos 1,5 % tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 50,0 %)

MATTI ROITTO

Yksityisiä pesulapalvelu- ja tekstiilihuoltoyrityksiä työllistää etenkin teollisuus ja palveluala. Kotitaloudet käyttävät pesulapalveluja yhä vähemmän. Vuonna 2022 pesulapalvelujen kannattavuus laski 1,5 prosenttiin. Vuosi-
muutos oli -6,4 prosenttiyksikköä. Lindströmin Group -konsernin euromääräinen nettotulos laski (-50 %) mutta oli positiivinen. Lindström on alan suurin toimija.

Matkailu- ja ravitsemusalan elpyminen lisäsi pesulapalvelujen kysyntää. Suomalaisten hotelliyöpymiset vähenivät vuonna 2023 edellisvuoteen verrattuna. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset tasoittivat tilannetta.

Matkailu- ja ravitsemusosalalle pesulapalveluja tarjoavan Comforta Oy:n tulos oli negatiivinen. Liikevaihto kasvoi, mutta toiminta oli erittäin tappiollista. Comforta kuuluu Lindström-konserniin. Rusanen Group Oy rakennutti Keravalle suuren pesulan, joka keskittyy hotellipyykin pesuun. Työvoimatarpeesta ei ole tietoa.

Suuremmilla toimijoilla menee vaihtelevasti: Puro Tekstiilihuoltopalvelut Oy:n liikevaihto ja nettotulos laskivat. SOL Pesulapalvelut Oy:n liikevaihto kasvoi. Vaikka nettotulos oli tappiollinen, se parani merkittävästi.

Pesulapalvelun ja tekstiilihuollon kannattavuus heikkeni, sillä energian, logistiikan ja kemikaalien hinnat nousivat vuonna 2022. Näin jatkui kesään 2023 asti. Yritykset saivat siirrettyä kohonneita kustannuksia hintoihinsa. Kannattavuus paranee vuonna 2023.

Koronavuosina alan väkeä irtisanottiin ja osa-aikaistettiin. Nyt alalla on työvoimapula. Ala ei houkuttele: palkat ovat heikot ja työ rankkaa.

Taulukko 41

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2022			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Lindström Oy	201	1 129	1 849*
Comforta Oy	47	498	498
Puro Tekstiilihuoltopalvelut Oy	34	393	393
Sakupe Oy	25	245	245
SOL Pesulapalvelut Oy	8	138	138
Oulun Keskuspesula Oy	8	90	90
Mikkelin Pesula Oy	8	69	69
Elis Textile Service Oy	17	64	64

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori
* Talouselämä 25.8.2023, koko konserni

LIITETAULUKKO: TOIMIALAKOHTAISET TOTEUMAT JA ENNUSTEET

METALLITEOLLISUUDEN TOTEUMAT JA ENNUSTEET (e*)

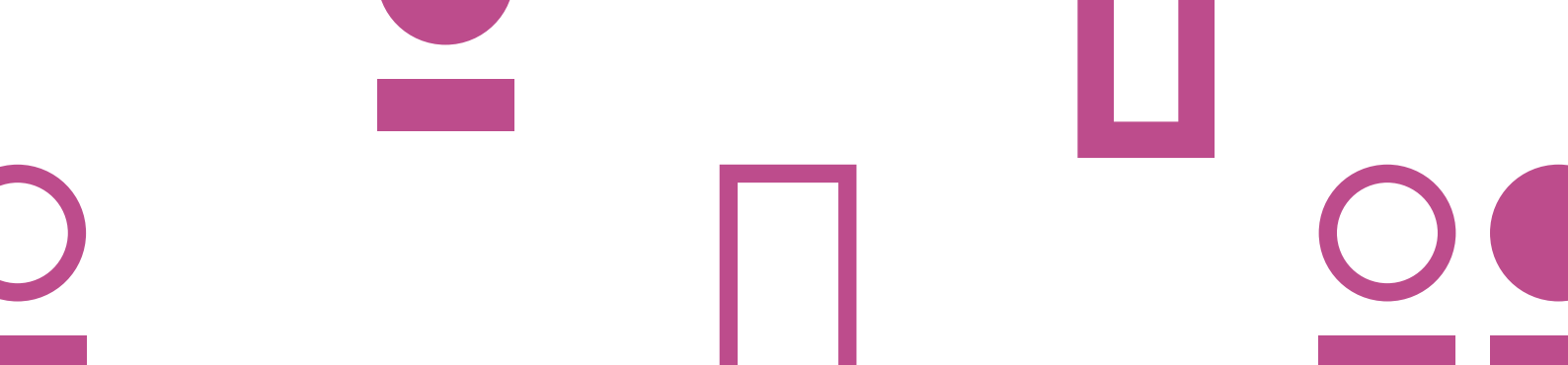
Ennuste	2022	2023 (e*)	2024 (e*)
4.2. METALLIEN JALOSTUS			
Tuotanto	+1 %	+1 %	-2 %
Työllisyys	-1 %	+0 %	-1 %
4.3. METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	-1 %	+0 %	-1 %
Työllisyys	+2 %	-1 %	-1 %
4.4. KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+2 %	+1 %	+0 %
Työllisyys	+4 %	+0 %	+0 %
4.5. ELEKTRONIikkATEOLLISUUS			
Tuotanto	+9 %	-3 %	-2 %
Työllisyys	+4 %	+2 %	-2 %
4.6. SÄHKÖLAITTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+6 %	+0 %	+1 %
Työllisyys	+5 %	+0 %	+1 %
4.7. MOOTTORIAJONEUVOJEN JA PERÄVAUNUJEN VALMISTUS			
Tuotanto	-3 %	-5 %	+3 %
Työllisyys	-6 %	-6 %	+2 %
4.8. MUIDEN KULKUNEUVOJEN VALMISTUS			
Tuotanto	+4 %	+4 %	+4 %
Työllisyys	+7 %	+1 %	+3 %

KEMIANTEOLLISUUDEN TOTEUMAT JA ENNUSTEET (e*)

Ennuste	2022	2023 (e*)	2024 (e*)
5.2. JALOSTETTUIJEN ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+24 %	+0 %	+2 %
Työllisyys	+7 %	+0 %	+0 %
5.3. KEMIKAALIEN JA KEMIAALLISTEN TUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	-2 %	-4 %	+4 %
Työllisyys	+3 %	-2 %	+1 %
5.4. LÄÄKEAINEIDEN JA LÄÄKKEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+13 %	+3 %	+4 %
Työllisyys	+4 %	+3 %	+5 %
5.5. KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	-3 %	-2 %	-1 %
Työllisyys	+2 %	-1 %	+0 %

PUUTUOTETEOLLISUUDEN TOTEUMAT JA ENNUSTEET (e*)

Ennuste	2022	2023 (e*)	2024 (e*)
6.2. PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	-8 %	-8 %	-3 %
Työllisyys	+0 %	-5 %	-2 %
6.3. HUONEKALUJEN VALMISTUS			
Tuotanto	+1 %	+0 %	-2 %
Työllisyys	+0 %	+0 %	-1 %

Toimialakatsaus on osa Teollisuusliitto ry:n tutkimusyksikön pitkäjänteistä yritys- ja toimialaseurantaa. Katsauksessa piirretään kuva Teollisuusliiton piiriin kuuluvien toimialojen työllisyyden, tuotannon, tuottavuuden ja kannattavuuden sekä yritysten kilpailukyvyn kehityksestä. Lisäksi katsauksessa seurataan teollisuusliittolaisten hyvinvoinnin ja luottamuksen kehitystä erityisillä vuositason indikaattoreilla.

Teollisuusliiton tutkimusyksikkö esittelee katsauksessa taloutta, työllisyyttä ja tuotantoa koskevat vuosiennusteensa. Ennusteet koskevat metalli-, kemian- ja puutuoteteollisuutta eli suurimpia teollisuudenaloja. Vuosiennusteet koskevat kuluva ja seuraavaa vuotta. Lisäksi arvioidaan erikseen toimialakohtaisia näkymiä.

Teollisuusliiton suhdannebarometri on osa toimialaseurantaa. Barometrilla mitataan tuotannon ja työllisyyden pulssia suurimpien teollisuustoimialojen työpaikoilla. Suhdannebarometrin aikajänne on vuosiennusteita herkempi. Näkymiä arvioidaan kolme kuukautta eteenpäin. Suhdannebarometri perustuu neljästi vuodessa pääluottamusmiehille lähetettävään suhdannekyselyyn.

**Teollisuus
liitto**

